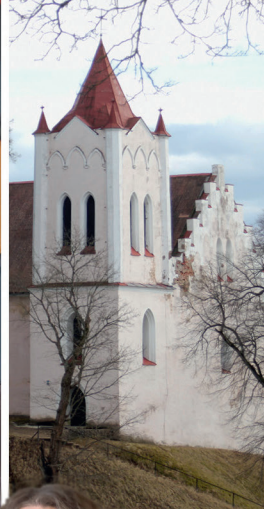

2026

VĒSTULES Dienvidkurzemei

NOLIECIET ŠO LASĀMVIELU!

“Vēstules Dienvidkurzemei” jau kļuvas par gaidītu lasāmvielu visā plašajā novadā. Arī iepriekšējos gados tas priecēja ar stāstiem par novadniekiem, kas darba nebīstas, ir ideju pārpilni un savu sirdi iegulda vietās un lietās mums apkārt. Šoreiz “Vēstules Dienvidkurzemei” vēl vairāk darītāju un uzņēmīgu cilvēku, no kuriem iedvesmoties, kurus apbrīnot un cienīt.

“Kurzemes gaļsaimeņa” enerģiskā līdere Aksana Jansone, harismātiskais Dzintars Josts un viņa sieva Tīna, pieredzējušais Ilgonis Jēcis, Kadeģu ģimene Jūrmalcēmā ar savu redzējumu par piekrastes attīstību, viedā simtgadniece Mirdza Birzniece un vēl pulciņš latviešu, kas atgriezušies mājās no ārzemēm, lai te liktu lietā savu pieredzi un zināšanas. Mums ir stāsti par jauniešiem, kas iepazīst Eiropas iespējas, skatījums uz septiņām arhitektūras pērlēm novadā, Papes īpašo namu būvnieki, Jānis Kants, kura dzīve ratiņkrēslā nav šķērslis panākumiem, ilggadējā aptiekāre Melita Kupše Durbē un dizainere Agnese Blaubbārde no Pāvilostas ar skatu plašajā pasaulē.

“Vēstules Dienvidkurzemei” iznāk vasaras sākumā, kad priekšā ciemošanās māju kafejniecās dažādās novada vietās, viesošanās pie zvejniekiem piekrastes ciemos, ekskursijas pa skaistajām muižām un pilim, pastaigas pa dabas takām, braucieni pa upēm un vēl daudz, daudz citu piedzīvojumu. Vispirms iepazīstiet Dienvidkurzemes cilvēkus šajā izdevumā, bet tad lieciet lasāmo nost un brauciet pie viņiem reālajā dzīvē. Mēs esam pārliecināti, ka to darīt ir vērts! Un tiekamies atkal citu gadu!

Redaktore Anda Pūce

VĒSTULES Dienvidkurzemei 2026

Projektu atbalsta
DIENVIDKURZEMES NOVADA PAŠVALDĪBA

Redaktore: Anda Pūce
Māksliniece: Līga Kuplā
Korektors: Solvita Lūsēna, Skaidrīte Gertnere
Redakcijas adrese:
Pasta iela 3, Liepāja, LV3401
Tālrunis 63422366, fakss 63427652
E-pasts: kv@kurzemes-vards.lv
Izdevējs: SIA “Kurzemes Vārds”
Iespiests: poligrāfijas grupa “Mūkusalā”
Autortiesības: © SIA “Kurzemes Vārds”

Kurzemes Vārds

AGRITA MANIŅA Ar īstajiem cilvēkiem blakus	2
INTS GRASIS Ilgonis Jēcis: “Nekad baigi neesmu priekšniekojis”	7
AGRITA MANIŅA No omītes padoma līdz savai aptiekai	13
KRISTĪNE PASTORE Dzīve paiet ātri, sirsnīgi!	16
ILZE ŠKIETNIECE Ar jūru sirdī	20
LIGITA KUPČUS-APĒNA Vajag tikai vienreiz pamēģināt!	24
JURIS ZVIEDRĀNS Septiņas arhitektūras pērles	28
VIZUĀLI Būvniecība novadā neapstājas nekad	33
LINDA KILEVICA Veca ēka ir kā skolotājs	34
LIENE KUPIČA Te ir īstās mājas!	38
HARIJS ULMANIS Prieks, ja kādam noder un patīk!	44
SIGNE PUCENA Mūža sirds darbs	46
DŽŪLIJA LOTE LAPKA Mērķi trāpīs vienmēr	49
ILZE OZOLIŅA Savējo plecā sajūta	52
LINDA KILEVICA Dzīves svinēšana simt gadu senās sajūtās	58
ANDA PŪCE Rīvas loki ved pie sevis	62
MĪKLA Pārgājiens beidzas, bet sirdī paliek pēdas	64

Ar īstajiem cilvēkiem blakus

No mājražošanas līdz vienam no atpazīstamākajiem gaļas pārstrādes uzņēmumiem Latvijā – tāds ir “Kurzemes gaļsaimnieka” stāsts, ko trīs desmitgades veidojusi **AKSANA JANSONE** kopā ar ģimeni un uzticamu komandu. Cilvēki, kuri pazīst uzņēmuma vadītāju, teic, ka viņai ir lielas darbaspējas un uzņēmība, vienlaikus – drosme riskēt. Spēja saglabāt optimismu, dzīvesprieku un eleganci arī ļoti intensīvā darba ritmā.

– **Dienas jums paiet, strādājot ne tikai Paplakā, kur atrodas ražotne. Kāda ir darb-diena?**

– Rīta cēliens sākas ap 7–8 un ir diezgan konstants, jo paralēli kafijas tasei atbildu uz svarīgām ziņām, e-pastiem un zvaniem. Pēc tam parasti dodos uz ražotnes galveno ofisu, kas atrodas Paplakā. Vairākas reizes nedēļā braucu uz Liepāju vai uz uzņēmuma Rīgas filiāli. Visa diena paiet dažādu jautājumu risināšanā, ir tikšanās, ir savvānšanās ar sadarbības partneriem un piegādātājiem, darbu organizēšana.

Strādāju ne tikai ofisā, bet bieži atrodos ražotnes telpās, kur varu sekot līdz notiekošajam. Darbdiena beidzas ap pulksten 17–18, taču mēdzu teikt, ka mans darba laiks ir 24/7, jo pēc uzņēmuma telpu atstāšanas nekas nebeidzas, – ražošanas procesi turpinās līdz vēlai nakts stundai, un tiek komplektētas kravas, kas nozīmē, ka darbdiena turpinās arī man, tikai attālināti.

Uzņēmuma “Kurzemes gaļsaimnieks” vadītāja Aksana Jansone jaunās, modernizētās ražotnes piebūvē, ko atklāja 2021. gada pavasarī.

Ģīta Cērsona foto

– **Kādus darbus nākas darīt vēl bez uzņēmuma vadīšanas?**

– Nākamgad svinēsim uzņēmuma 30. jubileju, un šis nav stāsts par pārmantotu vai pārpirktu ražotni, kurā tikai vajadzēja ieiet, ieslēgt gaismu un nospiest starta pogu. Šis ir stāsts par to, kur viss ir tapis no baltas lapas, bet, lai kaut ko radītu, sākumā viss ir jādara pašiem. Tas iespējams tikai ar milzīgu darbu un ģimenes atbalstu, jo iesaistījās visi. Kāds sākotnēji palīdzēja ar lopu piegādi, kāds ar saimnieciskām lietām un bērnu pieskatīšanu.

Man nav sveša ne kaušana, ne kraušana, ne vēšana un tirgošana. Darīju visu, ko vajadzēja, darīju mācoties. Protams, nebija jau nekādas piena upes ķīseļu krastos, bet tas nebija iemesls padoties. Tagad arī nekas nav mainījies, jo viss ir iespējams ar lielu un neatlaidīgu darbu, ģimenes atbalstu un mērķtiecīgu skatienu uz priekšu.

– **Vai jums nedēļā ir stabila brīvdiena?**

– Tadā klasiskā izpratnē tā ir sestdiena un svētdiena, taču šajā digitālajā laikmetā ir ļoti grūti izslēgt darbu ārpus darba, jo sekoju līdz dažādām sistēmām attālināti, kā arī telefoniski, un e-pastā saziņa notiek, ir svarīgi atbildēt.

Brīvdienās atpūtu nosaka arī tas, vai netuvojas svētku sezona vai kādas svarīgas piegādes, kraušana, kuru dēļ ievērojami pieaug darba apjoms un līdz ar to mana klātbūtne notiekošajos procesos, lai nodrošinātu, ka tiek izdarīts uz visiem 100%.

– **Kā atpūšaties?**

– Mana atpūta ir laiks kopā ar ģimeni un draugiem, kad mēs dodamies dažādos kultūras vai sportiskos izbraucienos. Protams, ceļošana ir mana atpūta, tāpēc bieži vien ceļoju kopā ar ģimeni un draugiem.

– **Pastāstiet vairāk par savu uzņēmuma komandu!**

– Nekas no tā, ko mēs šobrīd redzam un saucam par “Kurzemes gaļsaimnieku”, nebūtu iespējams bez komandas darba. Man paveicies, ka blakus ir cilvēki, kuriem rūp, kuri ir gatavi nesavtīgi ieguldīt uzņēmuma attīstībā un ziedot brīvo laiku, lai kopā mēs ietu pretī izvirzītajiem mērķiem.

Lojalitāte – tā vienā vārdā es varētu raksturot savus komandas biedrus, kolēģus, kuri ir kļuvuši jau par ģimenes locekļiem. Ir tādi, kuri uzņēmumā strādā vairāk nekā 20 gadu. Arturs Pjulze uzņēmumā sāka strādāt 18 gadu vecumā par krāvēju, bet šodien, pēc teju 15 gadiem, ir uzņēmuma ražošanas vadītājs un liels atbalsts visos procesos.

AKSANA JANSONE

- SIA “Kurzemes gaļsaimnieks” valdes priekšsēdētāja, vada 500 darbinieku kolektīvu.
- Preiļu tehnikumā ieguvusi tirgzinību speciālistes diplomu.
- Dzīvo Grobiņā.
- Precējusies, trīs bērni, pieci mazbērni.
- Sarunāt tikšanos ar viņu grūti, jo ir nepārtrauktā kustībā.
- Patīk būt draugu kompānijā, ar kuru kopā – īstā dzīve un piedzīvojumi.

Kristaps Juškevičs, kurš, vēl būdams profesionālās vidusskolas audzēknis, izgāja praktiski, šobrīd ir uzņēmuma galvenais loģistikas speciālists un ik dienas nodrošina 113 auto vienību darbību dažādos maršrutos.

Galvenā grāmatvede Inga Leive–Levite tur rokās uzņēmuma finansiālo spoguļi un ar entuziasmu iesaistās jaunajos projektos. Uz valdes locekles Kitijas Rosvaldes–Bērziņas pleciem balstās uzņēmuma administrēšana, projektu virzība, ikdienas darbi un daudz kas cits, kas pat nav tiešos pienākumos; viņa to visu dara. Kitijai es varu uzticēt vadību un atļauties dažas dienas nebūt klāt, zinu, ka uzticētais ir drošās rokās. Un šādu stāstu ir vairāk.

Strādājot dinamiskā ražošanas ciklā dienā plecu pie pleca ar izaicinājumiem ik uz soļa, nekas no sasniegtā nebūtu iespējams bez īstajiem cilvēkiem man blakus. Par to es esmu bezgala pateicīga. Man ir gandarījums, ka daļa kolektīva, ar kuru kopā šobrīd veidojam “Kurzemes gaļsaimnieka” stāstu, ir auguši profesionāli un ieņem svarīgu vietu uzņēmumā.

Mans un visas komandas viens no lielākajiem lepnumiem ir iegūtais BRC sertifikāts (starptautisks pārtikas drošības un kvalitātes standarts), kurš Latvijā ir piešķirts vien dažiem ražošanas uzņēmumiem. Lai kvalificētos šim sertifikātam, bija ejams grūts, sarežģīts un tāls ceļš, ieguldot apjomīgu darbu un finanšu līdzekļus. Kad tikām iepazīstināti ar normatīviem, kuri mums jāizpilda, lai varētu sākt saņemt par šo sertifikātu, optimisma bija maz, un daudziem šķita, ka mums tas nav pa spēkam. Bet ar smagu, neatlaidīgu darbu un lielisku komandu var sasniegt visneiedomājamākos mērķus, un tā jau trešo gadu mēs strādājam ar šo sertifikātu.

Nav mazsvarīgi, ka mēs kopā ne tikai smagi strādājam, bet arī apceļojam pasauli un baudām bezrūpīgas un skaistas dienas kā apbalvojumu par labi padarītu darbu.

– **Pastāstiet par savu ģimeni!**

– Ģimenē esmu es, vīrs Ainars, meita Ģīta, dēli Gvido un Regnārs.

Ainars ir uzņēmuma pelēkais kardināls, jo viņa pienesums ne vienmēr ir uzreiz ieraugāms, taču tie ir ikdienā svarīgie tehniskie jautājumi, inženiertīklu uzturēšana, bez kā tas zobrāts nestrādātu. Sagādāt visu nepieciešamo atbalstu, lai darbinieki varētu veikt savus pienākumus pilnvērtīgi, tas viss ir viņa pārziņā. Abi vecākie bērni ir precējušies, un mūsu ģimenei pievienojušies znots Ariks un vedekla Madara. Esmu bagāta ome, jo man ir pieci mazbērniņi.

Hokejs ir mūsu ģimenes sporta veids, jo abi dēli ir trenējušies hokejā, spēlejuši gan izlasē, gan ārpus Latvijas. Regnārs šobrīd turpina spēlēt Liepājas hokeja komandā un gatavojas medicīnas studijām. Viņa sapnis ir kļūt par ārstu, un to mēs izjūtam arī ikdienā, viņš pievērš uzmanību mūsu sūdzībām, dod rekomendācijas, izsaka aizrādījumus.

Gita ir viesnīcas un restorāna vadītāja. Gvido, trenējoties hokejā, ar savu darbu, pašdisciplīnu un mērķtiecīgumu nopelnīja apmaksātas studijas ASV universitātē, kuru pabeidza, tiesa gan, veselības apsvērumu dēļ nolēma neturpināt iesākto profesionālā sportista ceļu. Šobrīd nodarbojas ar uzņēmējdarbību, ir lielisks pārdevējs un liels atbalsts man, organizējot uzņēmuma ikdienu, iesaistoties arī tehnisku jautājumu un projektu virzībā.

Bez ģimenes atbalsta nekas nebūtu iespējams. Tas ir reāls fizisks atbalsts, kad katrs roku un kāju pāris ir no svara, lai tikai darbs būtu laikā paveikts. Es nekad nedzirdēju “nē” brīdī, kad lūgšu palīdzību, jo mēs tā esam audzināti, ka ir jāpalīdz otram, lai tur vai kas. To es jūtu ik uz soļa, un tā ir neatsverama drošības sajūta, ka vienmēr ir kāds, uz ko paļauties.

– **Kur dzīvojat?**
– Šobrīd dzīvoju Grobiņā, bet par savu dzimto vietu saucu Priekuli, kur esmu dzimusi, augusi, mācījusies, dibinājusi ģimeni un uzņēmumu. Vidējo izglītību ieguvu Priekules vidusskolā, pēc kuras devos mācīties uz Preiļu tehnikumu, kur ieguvu tirgzinību speciālista diplomu.

– **Kādā ģimenē uzaugāt?**
– Nāku no strādīgas zemnieku ģimenes, kur gan vecāki, gan vecvecāki ir nodarbojušies

Foto no A. Jansones arhīva

Neskaitāmas idejas radītas un īstenotas kopīgi ar ražošanas vadītāju Arturu Pjulzi un valdes locekli Kitiju Rosvaldi-Bērziņu.

Kolēģi ir spēks, pieredze un atbalsts.

ar lopkopību. Arī šobrīd mans tētis savos cienujamos gados, kad varētu baudīt bezrūpīgas vecumdienas, nāk palīgā darbos.

No agras bērnības apguvu dažādus lauku darbus un kā darboties ar tehniku. Vasaras pavadīju biešu vagās un siena talkās. Jaunībā uz ballēm varēju doties tikai tad, kad darbus biju padarījusi, un bieži vien, saprotot to, ka no rīta jau atkal agri būs jāceļas, lai dotos palīdzēt vecākiem lauku darbos, uz balli neaizbraucu. Tā bija laba un smaga motivācija darīt dzīvē visu, lai maniem bērniem nebūtu jāstrādā tik smags darbs, bet varētu visus procesus vadīt vieglāk, attālināti, digitalizēti un lai ir brīvdienas un rīti brīvi.

Foto no A. Jansones arhīva

Gita Cersona foto

– **Jums ir vārds, kurš piesaista uzmanību. Vecāki to izvēlējās?**

– Mans tētis nāk no Rucavas. Dienot Baltkrievijā, satika manu mammu, kura pēc iepazīšanās ar tēti pārcēlās uz dzīvi Latvijā. Toreiz tētis nerunāja krievu valodā vai runāja ļoti slikti, savukārt mamma – tikai krieviski, bet latviski necik. Kad es piedzimu, man iedeva vārdu Oksana. Kad tētis, latvietis būdams, kārtoja formalitātes dzimtsarakstu nodaļā, tad pierēģistrēja mani latviski – Aksana.

– **Jūs dāsni atbalstāt dažādus pasākumus, arī pasniedzat produkciju sveikšanas reizēs. Kas nosaka izvēli, ko atbalstīt?**

– Galvenokārt atbalstām novadniekus, kuri lūdz, un tieši sportistus – futbolistus, basketbolistus, īpaši hokejistus, jo tas ir mūsu ģimenes sirds sporta veids. Atbalstām arī interešu izglītību un sociāli mazāk aizsargātās cilvēku grupas. Palīdzam gan finansiāli, gan ar savu produkciju. Man ir svarīgi, ka mūsu atbalsts ir mērķim ar pievienoto vērtību. Ne mazāk svarīgi, ka ir jāprot atbilstoši paprasīt, lai nesanāk tā, ka e-pasts atnāk un tu redzi, ka ir vēl divdesmit saņēmēji, kam jāpalīdz.

– **Kāda ir jūsu laba izskata recepte?**

– Paldies! Man vienmēr ir bijis svarīgi labi izskatīties, un darba veids, garās darba stundas un aizņemība nekad nav bijis iemesls tam, lai neparūpētos par savu izskatu. Ikdienā, tiekoties ar klientiem, ierēdņiem un darbiniekiem, ir svarīgi radīt labu iespaidu par sevi. Vizuālais tēls ir svarīgs.

Par savu kolēģi Kitiju Rosvaldi-Bērziņu (pa kreisi) Aksana Jansone saka: “Mans vismīļākais cilvēks, kurš mani pazīst labāk par jebkuru. Esam kopā gājušas cauri visam, un joprojām izvēlos iet tālāk.”

Strādājot dinamiskā ražošanas ciklā diendienā plecu pie pleca ar izaicinājumiem ik uz soļa, nekas no sasniegtā nebūtu iespējams bez īstajiem cilvēkiem man blakus.

Man ir meistari, kuriem uzticu sevi. Paldies viņiem par sapratni, jo mainīgie plāni darba grafikā itin bieži ievieš korekcijas arī pierakstu laikos, tāpēc esmu pateicīga, ka arī viņi upurē savas vakara stundas un brīvdienas, lai dotu man iespēju sapucēties. Protams, arī fiziskas aktivitātes ir svarīga ikdienas sastāvdaļa, lai uzturētu možu garu un labi justos.

– **Par ko sapņojāt kļūt, būdama maza meitene?**

– Mani vienmēr ir saistījusi tirdzniecība. Jau no mazotnes patika ieiet veikalā un palīdzēt piekārtot plauktus. Kādreiz, patērētāju biedrības laikos, bija dienas, kad skolēni varēja iet piestrādāt – fasēt cukuru, cepumus –, tas viss man ļoti patika.

Uzņēmuma pirmsākumos sākām ar nelielu mājražošanu. Nokaujot cūku, sadalot to, domājot, kā realizēt, ko marinēt, ko desām sagatavot, tie ir tirdzniecības paņēmieni, kas nākuši līdzī un izauguši līdz apmēriem, kurus mēs visi redzam šodien.

Foto no A. Jansones arhīva

Aksana Jansone ar ģimeni – savu mieru, haosu un pilnīgu laimi.

– Pastāstiet dzīves epizodi, kuru patīk atcerēties.

– Tādu vienu konkrētu es nevarēšu izcelt, bet ir kāds notikums kopums. Esam neliela draugu grupiņa, kur mēs ar vīru pēc vecuma esam vispieredzējušākie. Paldies liktenim un hokejam, ka saveda mūs kopā un varam baudīt dzīvi ar citu tvērienu.

Kopā ceļojam, apmeklējam dažādus sporta un kultūras pasākumus. Izklaušas gan diezgan klasiski, taču tie nekad nav tādi vienkārši gājieni, gandrīz vienmēr tam ir kāda pievienotā vērtība. Vai tas ir kāds

neparasts dreskods, vai kāds uzdevums, vai ceļojums, kuram nezinām galamērķi. Un šādu cilvēku esamība garantē, ka var dzīvot ar pilnu jaudu, interesanti un gūt neaizmirstamas atmiņas.

Atceros kādu nesenu notikumu. Iepriekš minētajā draugu lokā grasījāties doties svinēt drauga jubileju uz kādu galamērķi, un visus organizatoriskos pienākumus uzņēmās pats jubilārs. Galamērķis tika turēts noslēpumā, bija pateiktas tikai vadlīnijas, lai sarūpētu līdzīgas mantas.

Pienākot ceļojuma dienai, visi bijām patīkama satraukuma pārņemti, jo jādodas uz nezināmu vietu un tūlīt arī uzzināsim, kur. Un tālāk viss notika kā filmā – lidostā noskaidrojās, ka jubilāram, kurš bija organizējis un plānojis visu šo braucienu, nav pietiekama pasēs derīguma termiņa un viņš nekur nevar doties. Un tā nu mums sanāca aizceļot bez viņa. Mācība visam mūžam.

Šeit gribētos arī citēt savu mazmeitiņu Karmenu, kura trīs gadu vecumā pateica varenī spārnotu teicienu: “Kas tev dzīvē nekad?” Un tik tiešām – ir maz, par ko sudzēties. Galvenais, lai visiem ir laba veselība, mierīgas debesis virs galvas un, dod Dievs, lai tas tā arī paliek. Lai ir darbs, kurš sagādā gandarījumu, bet pārējais viss ir gaistošs, izaicinājumi nāk un iet. ☒

Ar draugiem izdodas jebkurš trakulību plāns.

INTS GRASIS

Ilgonis Jēčis: “Nekad baigi neesmu priekšniekojis”

Egona Ziverta foto

Ilgonis Jēčis sevi vairāk sajūt kā inženieri, nevis vadītāju. “Vairāk esmu pienākuma cilvēks. Ja mani bīda, eju.”

Kad mēdzu viesoties uzņēmējā **ILGOŅA JĒČA** mājās Grobiņā ar līdzīgu paņemtajām tukšajām stikla burciņām medum, uz atvadām viņa kundze Maija allaž klusi iemāna rokās pa kādai dārza veltei un našķim. Arī šajā reizē, kad tikšanās iemesls ir intervija žurnālam. Tikai šoreiz Maija kautrīgi iedod arī mazu lapiņu, sakot: “Tas ir par Ilgoni.” Vakarā, no kabatas izņemot šauro strēmelīti un izlasot tajā rakstīto, atskārstu saturisku apstiprinājumu.

– Grobiņnieks vai ienācējs?

– Neesmu grobiņnieks, bet arī ne gluži no citurienes. Toreiz bija Rucavas ciema Kalnišķi, pēc tam Kalnišķus pievienoja Nicas ciemam, robežas pielāgoja kolhoziem un sovhoziem.

Gāju Ezera pamatskolā pie Papes ezera trīs kilometrus no mājām. Nomācījos sešus gadus, skolu likvidēja. Pārcēlos uz Nicas vidusskolu, ko pabeidzu 1971. gadā.

Tēvs Žanis bija būvbrigadieris kolhozā.

Māte Austrā strādāja par noliktavas pārzini.

– Zinot, kas esi tagad, var teikt, vecāku darba turpinātājs?

– Pabeidzu vidusskolu, un bija jāizšķiras: kur ies, ko darīs. Iestājos Rīgas Politehniskajā institūtā Siltuma, gāzes un ventilācijas fakultātē. Esmu viens no tiem nedaudzajiem mūspusē, kas visu mūžu šajā specialitātē arī ir nostrādājis. Daudzi aizgāja citās nozarēs. Nepabeidzu ne pirmo kursu, kad 1972. gadā paņēma *krievos*.

Foto no Dienvidkurzemes novada arhīva

Uzņēmēju kluba biedri ik gadu maija beigās dodas Grobiņas svētku gājienā.

– Kur dienēji?

– Pie Maskavas pretgaisa aizsardzībā – raķetniekos. Divi gadi pagāja bez atvaļinājumiem. Parnākot no armijas, nemācēju vairs īsti runāt latviski, jo pēdējais pusotrs gads armijā pagāja bez neviena latvieša. Nepārmiju nevienu vārdu latviešu valodā. Tikai rakstiju vēstules. Braucu ar vilcienu, ārā līst, un es saku: iet lietus... Pāris nedēļu laikā, protams, valoda atgriezās.

Mācījos. Strādāju Liepājas Lauksaimniecības mašīnbūves rūpnīcā par elektriķi, jo armijā nācās iesaistīties šajā jomā. Kad nokārtoju tiesības, aizgāju uz Liepājas okeāna zvejas flotes bāzi par šoferi. Turpināju trīs gadus Rīgā mācīties. Bija prasība, ka jāsāk strādāt specialitātē. Brālis Ilmārs strādāja "Liepājas SPMK", kas kolhozos būvēja fermas un citus objektus, ierīkoja santehniku. Strādāju par meistaru, paralēli pabeidzu augstskolu.

– "Grobiņas SPMK" dibināts 1992. gadā. Kā nokļuvi šajā uzņēmumā?

– Strādāju par darbu vadītāju "Liepājas SPMK". 70. gadu beigās Roberts Jakušonoks mani pārvilināja uz "Liepājas SCO" (starpkolhozu celtniecības organizācija) par iecirkņa priekšnieku. Pusgada laikā dabūju Grobiņā četrstabu dzīvokli jaunuzbūvētā mājā, jau bija bērni. Līdz tam dzīvoju pie tēva Liepājā.

Tad dažādu notikumu rezultātā "Liepājas SPMK" palika bez vadības. Jakušonoks vēlējās "Liepājas SPMK" dabūt savā paspārnē. 80. gadu beigās bija moderni, ka darba kolektīvs varēja ievēlēt vadītāju. Cilvēki teica, lai Jēčis nāk atpakaļ par priekšnieku. Bet Jakušonoks uzstāja, lai es nepiekritu, sakot, tu būsi tur priekšnieks tik un tā. Lai "SPMK" paliek savā bāzē, bet lai iekļaujas kā "SCO" iecirknis. Tā es ļāvu sevi pierunāt un uzrunāju kolektīvu...

– Nevis tevi aizvilināja par priekšnieku, bet tu atvilināji uzņēmumu ar laudim uz "SCO"?

– Tā sanāca.

– To var izdarīt tikai cilvēks, kas iemantojis autoritāti un kolektīva cieņu.

– Kad gāju prom no "Liepājas SPMK", galvenais inženieris Mārtiņš Allens sacīja: "Novēlu tev, lai tu "SCO" pievienotu atpakaļ pie "SPMK". Sanāca otrādi, bet apvienošanās notika. Ievēleja mani par "SCO" kolektīva padomes priekšsēdētāju, arī tāda vēl bija. "SPMK" kādu laiku pabiju arī arodbiedrības priekšsēdētāja amatā. Tad man bija kādi 35.

– Tuvojās 90. gadi, kad grima un dibinājās uzņēmumi.

– Gāja aizvien švakāk. "SCO" toreiz strādāja ap 500 cilvēku! Tik lielam kolektīvam bija grūti izdzīvot. Tad modē nāca tā saucamie "saimnieciskie aprēķini", un katrs iecirknis varēja sākt rēķināt, ko nopelnīt, ko zaudēt. Abi ar Jakušonoku sākām braukāt pa Kurzemi, pat uz Rēzekni bijām aizbraukuši, lai skatītos, kā citur organizē darbu. Sapratām, ka viss iet uz leju, būs bankrots. Tādā nenoteiktības režīmā darbojamies vairākus gadus. Dažbrīd spriedām līdz rīta gaismai, ko varētu pasākt. Sapratām, ka uzņēmums jasadala vairākās SIA. Lai darbu vadītāji, iecirkņa priekšnieki dibina un veido atsevišķus uzņēmumus. Toreiz daudz mantības varēja ātri izvazāt, un nereti tā tas arī notika. Sadalījāmies kādās septiņās SIA.

– Cik firmu no tām vēl tagad darbojas?

– Tikai "Grobiņas SPMK" un "MTB".

– Un tā toreiz kļuvi par uzņēmēju.

– Neviens jau nesaprata, kas ir SIA. Kaut kāda sabiedrība ar ierobežotu atbildību. Kas tas ir par velnu!? Un kas vispār tā par atbildību? Eh, taisām, tad jau redzēs, kas tā ir. Katrs sadomāja uzņēmuma nosaukumu, kā mācēja. Nosaucām par "Grobiņas SPMK" ar domu, ka vēl jau kaut kas juks un bruks, vēl pārsauksim.

– Kas toreiz bija pats grūtākais?

– Par to gan var stāstīt visādi. Katru dienu kaut kādi kāzusi. No rīta atnāc uz darbu, nav degvielas! Kā nav? Nu, vienkārši nav! Mobilo jau toreiz nebija, kam lai piezvana? Kāds izmet, ka Skodā tirgojot. Vazikā sametam iekšā kannas, un uz Skodu prom. Dabūjam, salējam benzīnu *gazikos*. Tātad šodien varam izbraukt uz objektiem. Spriedām, ko darīt? Noliktavā bija pilns ar dažādiem materiāliem. Sākām tos tirgot. Sastūmām kopā rakstāmgaldus, uztaisījām leti, atvērām veikalu un tirgojām santehnikas materiālus. Vajadzēja papildināt preču klāstu, sākām kaut ko iepirkt. Liepājā tad vēl santehnikas veikalu vispār nebija. Vedām no Polijas.

– Kļuvāt par pārpircējiem un tirgotājiem.

– 1992., 1993. gadā būvniecība apstājās. Tolaik, piemēram, būvēja Bārtas skolu, to pame-ta un tā arī nekad neuzbūvēja. Vēl šodien stāv daudzdzīvokļu mājas, ko toreiz pārstāja būvēt. Naudas nebija, un viss. Ko vēl lai iesāk? Mums bija metālapstrādes cehs. Likām galvas kopā. Klapējam ar dēļiem ciet logus vai tomēr kaut ko darām? Taisām apkures katlus! Nošpikojam katlus, sākām ražot. Tie aizgāja. Ko vēl? Liel-

ILGONIS JĒČIS

- Dzimis 1953. gadā, audzis Kalnišķos.
- SIA "Grobiņas SPMK" īpašnieks un vadītājs.
- Uzņēmēju kluba "Grobiņa" dibinātājs.
- LTRK Kurzemes padomes loceklis.
- "Liepājas Rotari" kluba biedrs.
- Pērn saņēmis Dienvidkurzemes novada pašvaldības augstāko apbalvojumu "Goda zīmi "Kurzemnieks"".
- Beidzis Rīgas Politehnisko institūtu kā siltuma, gāzes un ventilācijas inženieris.
- Ģimene: sieva Maija, meitas Dace un Ilze, dēls Raivis, mazbērni Alise un Kristaps.
- Vaļasprieks: biškopība.

fermas ir tagad, agrāk katram mājās bija trīs četras cūkas, tām bija jāvēra kartupeļi, bietes. Kaut kur noskatījām tādu katlu, kur sētā var vā-rit kartupeļus un turpat ērti izgāzt ārā. Tie katli gāja uz nebēdu! Mēs tādas simtiem uztaisījām. 120 un 200 litru tilpuma ar skursteni.

– Būvniecība vēlāk atguvās.

– Jā, bet tad atkal nāca Krievijas krīze, ban-ku krīze. Švarcmana banka Liepājā bankrotēja, uzņēmumiem tur palika nauda. Bija arī veikli zēni, kas to par attiecīgu procentu solīja dabūt atpakaļ. Garlaicīgi nebija.

– Kādas ir nepieciešamās īpašības, kas ļauj iemantot cieņu? Kādam jābūt vadītājam?

– Modeļi droši vien ir ļoti dažādi. Es nekad baigi neesmu priekšniekojis. Vairāk uzklausījis un ieklausījies, lai var pieņemt lēmumu.

– Visiem labs jau nekad nebūsi?

– Nē. Kādreiz kāds ir jaatlaiž no darba ar'.

– Kā savienot saprotoša un atbalstoša vadītāja dabu ar stingru un prasīga vadītāja nepieciešamību?

– Stingriba un prasīgums arī ir tas, kas man pieklibo... Kādreiz vajadzētu vairāk. Man nepatīk nīdēšana nevienā jomā – ne darbā, ne mājās.

Egona Ziverta foto

Ilgonim kā inženierim, protams, pašam mājās ir jāizmēģina un jāpārbauda dažādas tehnoloģijas un enerģijas ieguves sistēmas, vai tie būtu saules kolektori ūdens sildīšanai, saules paneļi elektrības ieguvei vai gaisa ūdens siltumsūkņi.

Ilgonis sevi neuzskata par profesionālu biškopu. Bet nekāds diletants arī nav. Daudz izlasījis un iemācījies, plauktā stāv grāmatas par biškopību.

Egona Ziverta foto

*Vecā ir jānoķer un jānospiež...
Man roka necēlas.*

– Arī nīdēšana par notiekošo valstī?

– Jā. Bieži vien mani izbrīna, ka cilvēki sūkstās par it kā nepareizu valsts politiku, nodokļu politiku, to un šo. Redz, kā mūs gāž iekšā, redz, pie šīs valdības vispār nevar strādāt. Kāpēc pie šādas nodokļu sistēmas kāds var, bet cits nevar strādāt? Varbūt vaina jāmeklē arī sevī? Esmu centies vienmēr, varbūt pat pārlietu, būt paškritisks.

– Tev ir kāds piemērs, kuram līdzināties, kuru labā nozīmē apskaut?

– Es vienmēr esmu noņēmis cepuri “UPB” priekšā. Ja man 90. gadu sākumā bija kaut kāda bāze un vēl šis tas, tad viņi sāka tukšā vietā. Viņi mācēja. Ja tu nemācēji, pats vainīgs! Kāds izauga, cits bankrotēja. Un kur tad tā vaina?

– Kā pēc sākotnējām krīzēm uzņēmums tika uz zaļāka zara?

– 2008., 2009. gadā atkal bija krīze. Taču liels atspāids bija “Liepājas enerģijas” sākta siltumtrašu atjaunošana Liepājā. Uzvarot konkursā, tikām klāt pasūtījumiem un bijām gatavi kārtīgi strādāt. Nacās, protams, arī naktīs negulēt. Bijām pārrakuši visu Alejas ielu no viena gala līdz otram. Jau augusts. Un sāku prāt: *johaidi*, visam Dienvidrietumu rajonam pa šīm caurulēm jāsaņem siltums! Cik tad vairs palicis, ziema nāk virsū, pēc mēneša jāsak kurināt. Bet viss vēl vaļā! Galu galā izdevās. Nākamajā gadā ķērāties klāt citiem posmiem.

– Kādos objektos tagad darbojies?

– Šoziem bija armijas objekts Skrundā. Viss izdevās, neraugoties uz bargo ziemu, kad rakt īsti nevarēja. Šobrīd nekādu grandiozu objektu nav, darbojamies vairākos nelielos. “Hesburgeram” ārējos tīklus beidzām. “AE partneriem” kaut kas jāpaveic, “Liepājas ūdens” pasūtījums Sliežu ielā – jāizbūvē tīkli. Vēja ģeneratoriem kabeli jāvelk, tos liek caurulēs, kuras kādam ir jāiegulda.

– Cik svarīgi tev ir turēt doto vārdu?

– Tā tam būtu jābūt. Un pie tāda principa arī cenšos turēties. Kaut kādu iemeslu dēļ kādreiz kaut kas var nojukt. Ir gadījies. Bet tai nekādā gadījumā nevajadzētu būt ierastai praksei.

– Kāda nozarē šodien ir lielākā problēma?

– Tā ir speciālistu trūkums. Piemēram, amatnieku praktiski vairs nav. Vecā paaudze par amatniekiem mēdza teikt: ar zelta rokām. Šodien, ja tev ir programmējams darbagalds, cilvēks māk saspaidīt pogas. Bet ar rokām izgatavot ne. Līdz ar to tagad vairs nav, kas darbojas ar galvu un rokām. Jaunie tādus darbus negrib darīt.

– Kā vērtē mūsdienu jaunatni? Kāda tā ir?

– Viena daļa ir nedisciplinēta. Gadījies, ka jaunais censonis pēkšņi nav darbā, vienkārši pazūd. Kādu laiku viņš pastrādāja, apģērbu viņu, aprikoju... Pēc pāris nedēļām padzirdu, viņš jau esot Zviedrijā. Sveika, Gauja! Dators, tālrunis – jā, praktisku amatu iemācīties īsti vēlmes nav. Arī grāvjus rakt negrib. Lietus list, auksts vai vēl kas. Var daudz ko mehanizēt un modernizēt, un tas arī tiek darīts, bet mākslīgais intelekts grāvi neizraks. Varbūt robotu drīz varēs likt pie darba.

– Tev nav sveša humora izjūta?

– Jā, šad tad trāpīgāka, šad tad – ne visai. Vismaz es protu pasmieties arī pats par sevi. Nereti viss notiek pārāk nopietni. Tad vajag izmest kādu joku.

– Kā tu raugies uz to, kas šobrīd notiek pasaulē. Viss kārtībā?

– Pasaulē daudziem laikam nagī niez. Dikti grib izkauties. 50 un vairāk gadu paiet, un atkal kaut kas vēsturē sākas. Gadsimtiem ir bijušas un izirušas lielvaras, tautas karojušas un robežas mainījušas. Laikam būtu naivi iedomāties, ka nu ir viss – vairs pasaule nemainīsies. Vēsture rāda pretējo. Varbūt tas ir neizbēgami. Un izskatās, ka atkal ir pienācis tas brīdis, kad notiek pārdale un transformācija.

– Likās, Eiropa dzīvo svētā mierā...

– Jā, un viss ir tik forši, visi varētu mierīgi dzīvot. Bet ir jāuzrodas kādam, kas taisa mēslus. Diemžēl tā ir. Hitlers, piemēram. Nebūtu

viņš dzimis, pasaule droši vien būtu pavisam citādāka. Nebūtu Ļeņina...

– ... nebūtu Putina.

– Jā, mēs nezinām, kā būtu, ja viņa nebūtu.

– Pēc Eiropas Savienības vienotā tirgus izveides un eiro ieviešanas Eiropa ekonomiski nebija tālu no ASV. Taču pēc tam un it īpaši pēc finanšu krīzes 2008. gadā amerikāņu ekonomika strauji aizsteidzās priekšā. Kāpēc?

– Šodien ASV ir ļoti stipra, bet, ja Amerikā būtu nevis 50 štati, bet 50 valstis, no tās varenības jau nekā nebūtu. Diezin vai katrs štats atsevišķi varētu lidot kosmosā un būvēt aviācijas bāzes kuģus. Tāpēc jau Eiropa ir švaka, lielākās armijas ir ASV, Ķīnai un Krievijai. Lielām valstīm. Vācija, Francija diemžēl nevar būt tik lielas un varenas. Ja Eiropa būtu būvēta pēc ASV tipa, ko mēs paši nekad nepieļausim, tad Eiropa ar 450 miljoniem iedzīvotāju būtu liela dūre. Un tad Amerika no mums baidītos, nevis otrādi. Nevis Tramps draudētu Eiropai atņemt Grenlandi, bet Eiropa piedraudētu atņemt jeņķiem Aļasku.

Un vēl Eiropā ir socialisms. Uzņēmējs Normunds Bergs reiz sacīja, kāpēc amerikāņu uzņēmēji šeit nenāk nopietni darboties. Tāpēc ka pie mums cilvēku nevar atlaist no darba. Amerikā var pateikt: rīt uz darbu vari nenākt. Lai šādu rīkojumu nesaņemtu, darbinieks ir spiests strādāt. Un strādāt sirsnīgi. Tā ekonomiku var pacelt. Ne jau ar daudzām brīvdienām.

Kopā. Ilgonis un Maija starp bērniem – Raivī, Daci (no labās) un Ilzi – mājās Grobiņā pie siltumnīcas.

Foto no I. Jēta ģimenes arhīva

– Vai esi pieradis pie Trampa šokējošajiem paziņojumiem? Jeb pie tā nevar pierast?

– Es kādreiz kaut ko nesakarīgi runāju. Bet ne jau tik nesakarīgi kā viņš. Viņš māc pateikt teikumus, kas neko nenozīmē.

– Līdzsvaroti, pamatoti, argumentēti viedokļi lielā daļā mūsu sabiedrības vairs nespēle lielu lomu. Vairāk uzklausa tos, kuriem skaļāka balss un kliecjošāki paziņojumi, kuri ir pazīstamāki blogeri, tiktokeri, jūtuberi... Daudz ir arī melu. Un šajā “mežā” Tramps šobrīd cērt un cērt, grauj un grauj. Arī NATO pozīcijas. Vai mums kāds nāks talkā, ja sarkanā sērga atkal uzglūnēs no austrumiem?

– Šobrīd daudzi uztraucas, ka ASV varētu izstāties no NATO. Bet ASV var skaitīties NATO. Nu, un? NATO karaspēka jau nav. Ir valstis, kas iestājušās NATO. Un tām ir armija. Ģenerālsēkretāram Ritem jau nav neviena zaldāta. Ja konkrēta valsts lems iet palīgā, tad ies, ja nelems, neies. Jebkurš līgums ir tikai papīrs. Nu, neizpildīja kāda valsts vai daudzas valstis līgumu... Slikti, bet tā sanāca.

*Tik tāds, kas sevi atbildīgu jūt,
Var kalps un arī valdnieks reizē būt.*

(Anna Brigadere)

– Nav mierīgi ap sirdi, ja par to domājam, vai ne?

– Galīgi nav. Bet es esmu fatālists – kā būs, būs. Tur diemžēl neko nevaram izdarīt.

– Ko gaidīt no Saeimas vēlēšanām oktobrī?

– Es neticu, ka ievēlēs tos, kurus nevajadzētu ievēlēt. Bet visādus brīnumus ir gadījies redzēt. Ja tik liela ietekme ir tā saucamajiem influenceriem, un dažbrīd var pabrīnīties, cik liela. Jā, un cilvēkus var apvārdot. Ļoti daudzi nekritiski izturas pret dzirdēto un redzēto, ļoti daudzi nedomā līdzī. Un cik ļoti daudz cilvēku grib izteikties soctīklos! Savulaik tādas iespējas nebija. Presē, radio, televīzijā varēja izteikties, un vēl pēc tam cenzūra tam gāja pāri. Šodien katrs grib kaut ko pateikt, nebūdam speciālists jomās, par kurām izsakās. No sākuma izmācies, iemācies, kļūsti kaut kas un tad izsakies. Un tas falšais viedums, ar kādu šie paudēji nāk klajā. Re, kā es te tikko pateicu!

– Esi “Liepājas Rotari” kluba biedrs, dibinājis Grobiņas uzņēmēju klubu, pašreiz darbojies LTRK Kurzemes padomē. Kam vajadzīgs sabiedriskais darbs?

– Es nezinu, kam vajadzīgs. Bet, ja vajag... Es esmu pienākuma cilvēks. Ja mani bīda, eju. Deputātos esmu bijis padsmīt gadus. Kādreiz biju arī Grobiņas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks, Latvijas būvnieku asociācijas valdē. Tas paplašina redzesloku, tu vairāk redzi, kas notiek citur, piemēram, Saldū, Talsos, runājot par darbošanos LTRK.

– Tavs dēls arī ir inženieris. Viņš nebūs tava maiņa “Grobiņas SPMK”?

– Sevi arī vairāk sajūtu kā inženieri, nevis vadītāju. Vadītājam ir darbs ar cilvēkiem. Jāmāc tikt galā ar personībām. Savu reizi vajag mācēt paklusēt, savu reizi ko stingrāku pateikt, savu reizi ar kādu pajokot. Ne viss iedzimst. Ja varētu vienkārši pārmantot amatu un bērniem atdot... Uzspiest jau to nevar. Tas būtu pilnīgi garām. Dēls arī ir beidzis RTU un to pašu specialitāti, ko es. Strādā Rīgā, dzīvo Pierīgā.

– Tavām meitām ir atšķirīgi uzskati par dzīvi, nekā vairumam pieņemts.

– Jā, tas saistīts ar vegānismu, viena otru ir ietekmējušas. Bet tie nav tikai ēšanas paradumi, tas ir dzīvesveids. Tas nav nekas slikts. Varbūt pat labi. Dažkārt vecākiem mēdz būt problēma, ka bērni nokļūst no ceļa. Bet šis nav tas gadījums. Visiem nav jābūt vienādiem un jādzīvo pēc vispārpieņemtiem standartiem: jābeidz skola, jāsāk strādāt, jāapprecas, jābūt bērniem.

– Un šajā filozofijā posms “jābūt bērniem” iztrūkst?

– Jā. Šodien tas nav nemaz tik reti sastopams. Tas ir tāds virziens, kas nav nekas kaitīgs un nevienam ļaunumu nenodara.

– Darba netrūkst, pienākumi dzen. Kā tu atpūties?

– Bites ir viens no maniem hobijiem. Man ir drava ar sešām saimēm. Tēvs arī savulaik darbojās ar bitēm, tiesa, ja uz to raugās no šodienas skatpunkta, viņš to darīja diezgan neprasmīgi. Es jau arī neesmu mācīts, bet pietiekami daudz par to lasu. Problēmu netrūkst, ir ērces, ir slimības. Esmu iemācījies ar šīm problēmām cīnīties. Redzu, bites ir diezgan labi pārziemojušas. Sāks spietot, kur es likšu. Negribu jau arī pārlietu izplesties. Bet ar tiem kukaiņiem ir interesanti! Katru gadu kaut kas jauns. Un kaut kas atkal būs jāizdomā. Ir jau konvencionālie biškopji, kas daudz kam pieiet diezgan rūpnieciski, piemēram, rudeni maina mātes. Ko nozīmē mainīt māti? To, ka vecā ir jānoķer un jānospiež... Man roka necēlas, es to nevaru izdarīt. ☒

Ģitā Cērtsona foto

■ AGRITA MANIŅA

No omītes padoma līdz savai aptiekai

Durbē aptieka nav tikai vieta, kur iegādāties zāles, – te sastapām ļoti interesantu cilvēku, SIA “Durbes aptieka 1” vadītāju Melitu Kupši, kura šeit strādā kopš 1970. gada un ir piedzīvojusi gan farmācijas nozares pārmaiņas, gan dažādus pašas dzīves likločus. Kā iespējams no vecas, sagrabējušas ēkas nonākt līdz mūsdienīgai videi savā uzņēmumā? Aptiekāres stāsts ir par neatlaidību, pienākuma izjūtu un pieradumu būt vajadzīgai.

NONĀCA TIRGUS IELĀ

Melitas Kupšes ceļš uz farmāciju sācies ar ieteikumu, kas toreiz šķitis pavisam vienkāršs, bet izrādījies liktenīgs. “Manai omītei Annai Atmatai bija radniece, kas strādāja aptiekā, tāpēc arī man viņa teica: “Tu tik ej mācies par aptieknieci!” Es padomāju: kāpēc ne? Pamēģināšu! Tā es iestājos Rīgas 1. medicīnas skolā. To pabeigusi, 1970. gada augustā sāku strādāt Durbē. Tas tiešām bija omītes pirksts, jo citādi

M. Kupše cenšas iegādāties visu, ko vietējie cilvēki aptiekā pieprasa.

man šis darbs nebūtu ienācis pātā. Viņa teica, ka amats ir labs, kas nekait tādā strādāt, bet, ja jāsaka godīgi, sākums nebija viegls, algas tolaik bija pavisam švakas,” M. Kupše šķetina senās atmiņas.

Toreiz aptieka atradusies Raiņa ielas ēkā, kuras vairs nav. “Tā bija veca, sagrabējusi māja, un arī aptieka bija diezgan švaka. Telpas sliktā stāvoklī, tualete ārā. Mēs tur strādājām līdz kādam 2000. gadam.”

Citu pastāvīgu farmaceitu aptiekā nekad nav bijis. Kad M. Kupše sākusi strādāt, bijusi vēl meitene, kas farmācijā kaut ko apguvusi pašmācības ceļā, bet citādi jaunā speciāliste par visu bijusi atbildīga viena pati. Un arī tagad viņa ir vienīgā darbiniece, tāpēc smejojot saka: “Slimot nedrīkst.”

Pārmaiņas sakušas līdz ar pārcelšanos uz Tirgus ielu, kur aptieka atrodas pašlaik. “Tad panāca, ka toreizējā Galvenā aptieku pārvalde nopirka un izremontēja šo māju. Pēc tam es to privatizēju un tagad tur dzīvoju. Zem viena jumta ar darbavietu ir ērti, viss tepat.”

Melita Kupše pie savas mājas, kurā atrodas arī viņas vadītā Durbes aptieka.

Ik pa laikam aptiekā ciemojas Durbes skolēni. Mācību ekskursija 2001. gadā.

Gadu gaitā farmaceita darbs kļuvis krietni sarežģītāks, esot pat grūti salīdzināt ar padomju laikiem. Toreiz zāļu bijis mazāk, dažādība ne tik liela, bet cilvēkiem pieticis. Kad tuvojās Padomju Savienības izjukšana, sācis trūkt medikamentu, noliktavas ātri iztukšotas, bet pēc tam jau nāca privatizācija un viss mainījās.

DARBS PRASA NERVUS

Mūsdienās aptiekāram jāspēj orientēties ļoti plašā medikamentu piedāvājumā. M. Kupše teic: "Tagad zāļu ir daudz, tās nāk no dažādām firmām, taču bieži vien ir analogiskas.

Man ir jābūt zinošai, jo sistēma tāda, ka dakteris datorā raksta aktīvo vielu, bet man jāzina ne tikai ražotāja nosaukums, bet arī lētākās zāles ar šo vielu. Ja receptē ir medikaments no kompensējamo zāļu saraksta, jāizsniedz tas, kuram mazākā cena, jo kompensē lētāko. Zināt un atcerēties to visu nav vienkārši, bet esmu iemanījiesies, un nav jau arī kā lielajās aptiekās, kur zāļu daudz vairāk."

Vai šodien pieprasītākie bezrecepšu medikamenti ir tie paši, kas bija pirms 50 gadiem? M. Kupše pastāsta, ka padomju laikos cilvēki lielākoties pirkusi vienkāršas zāles: analģīnu, korvalolu, citramonu, *zelonku*, ar ko bērniem apsmērēt nodauzītos ceļgalus. Tagad pērkot to pašu, bet vēl ļoti daudz arī uztura bagātinātājus, tie esot topā. Jautājot pēc līdzekļiem, kas palīdz izgulēties. "Daudziem laikam ir problēmas ar bezmiegu," nosaka aptiekas vadītāja.

Darbā viņa katru dienu sastopas ar cilvēkiem, un tie ir ļoti dažādi, tā ka darbs prasa ne tikai spēju saprasties, bet arī *nervus*. "Cilvēki atnāk, apraksta slimības simptomus, un man jāzina, ko no bezrecepšu medikamentiem ieteikt. Ja sūdzas, ka sāp kakls, tad man jānoskaidro, vai tas sāp vai kņud, jo no sajūtas ir atkarīgs, kādas zāles vajag. Kad ir nopietnāka slimšana, tad, protams, jāiet pie daktera."

Ne vienmēr sarunas ir vienkāršas, gadās, ka pircēja vēlmes neizdodas apmierināt un viņš aiziet no aptiekas bešā. Piemēram, kāds ar mākslīgā intelekta palīdzību noskaidrojis, ka viņam vajadzīgas tādas un tādas zāles, bet tieši to aptiekā nav. "Paskaidroju, kādas mums ir, bet viņš piezvana uz mājām, un mamma teic: "Nē, nē, tās ne!" Mākslīgais intelekts ir gudrs, un, ja tas pateicis, tad neko citu vairs neiestāstīsi," aptiekāre pasmaida.

Uz viņas zināšanām var paļauties. Lai iegūtu Latvijas Farmaceitu biedrības zīmi "Farmaceita asistente", aptiekārei bija jāsakrāj noteikts izglītības punktu skaits. Ik pēc pieciem gadiem jābūt sasniegtam attiecīgā punktu daudzumam, lai šo statusu varētu pagarināt. Savukārt punktus iegūst, pilnveidojot profesionālās zināšanas – apmeklējot tiešsaistes seminārus, noklausoties lekcijas. "Ir jāmacās, un prātam jābūt asam, citādi šajā darbā nevar," saka M. Kupše.

SAVĒJIE BRAUC CIEMOS

M. Kupše ir grobiņniece, beigusi Grobiņas vidusskolu, pēc tam medicīnas skolu. Uz Durbes viņa norīkoja darbā.

"Sākumā domāju, ka nostrādāšu obligātos gadus un tad mukšu prom no Durbes. Un uz to pusi arī gāja, tomēr dabūju palikt. Toreizējā aptiekas pārvaldniece dikti gribēja tikt prom, vairākas reizes man prasīja, vai būtu ar mieru strādāt viņas vietā, bet es – ne un ne. Beigās viņa gudri izdomāja, kā panākt savu, – aizgāja atvaļinājumā un atpakaļ vairs neatnāca. Un tā es paliku par pārvaldnieci."

Sākumā viņa mazpilsētā jutusies droša, bet drīz vien sapratusi, ka te ir tā: daudz nevar plāpāt, jo tas, ko esi pateicis, aiziet pa visu pilsētu. "Ir jādomā, ko runā, te tā nevar..." viņa smeļot atceras, ka reiz veikālā dzirdējusi stāstam to, ko pirms laika pati teikusi kādam cilvēkam. Bet nu jau sen pie tā pierasts un visi iedzīvotāji pazistami.

Līdz ar darba uzsākšanu jaunajai speciālistei Skolas ielā ierādīts vienistabas dzīvoklis bez labierīcībām. Vēlāk viņa dzīvojusi Durbes kolhoza centrā jaunuzceltā mājā un tikai pēc tam pārcēlusies uz tagadējo aptiekas ēku. "Šajā ziņā gāja diezgan raibi," viņa nosaka.

Kā vadītāja jūtas, 56. gadu vadot Durbes aptieku? "Es esmu pieradusi pie sava darba, pie tā, ka varu cilvēkiem palīdzēt. Man šķiet, ja aptiekas nebūtu, tad sajostos tāda kā lieka. Visus šos gadus esmu strādājusi un nevaru iedomāties, ka tas nebūtu jādara."

Bērības garšas Melitai saistās ar saldo mežrožu sīrupu un pretīgo, negaršīgo zivju eļļu, ko mamma likusi meitām dzert.

M. Kupše ir dvīņumāsa, kas dzīvo Grobiņā, un jaunāka māsa, kas tagad ir liepājniece. Dēls Jānis, vedekla Helēna, mazdēls Kārlis – tā viņas ģimene, jo vīrs Arturs jau aizsaukts aizsaulē.

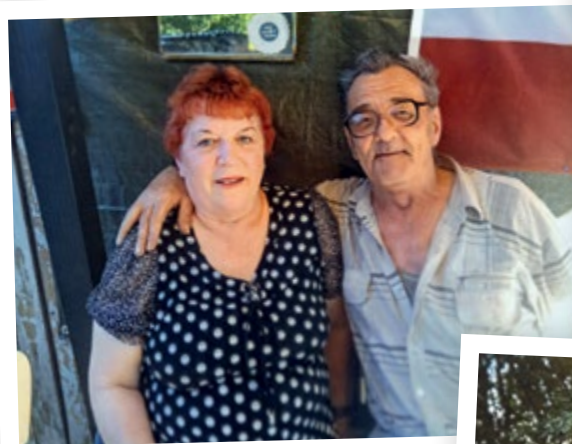
"Man ir dārzs ar divām siltumnīcām, kur aug tomāti, gurķi, vēl šis tas, stādi salikti uz palodžēm," saimniece stāsta par nodarbi ārpus aptiekas. "Es jau esmu darbā pietiekami nostrādājusies, un, ja vēl izeju dārzā, tad man vairs laika nekam citam nepaliek. Atvaļinājumu neņem. Pa kuru laiku? Un, ja arī paņemtu, tad atgriezies būtu kā balta lapa, jo nezinātu, kas ir noliktavā, kas mainījies. Būtu grūti atsākt strādāt."

Viņa atelpojas garajās svētku brīvdienās, kas ik pa laikam iekrīt, un labi atpūšas, kad ciemos atbrauc dēls ar ģimeni. Viņi Durbē esot diezgan bieži, visiem patīkot dārzā šašliku pacept.

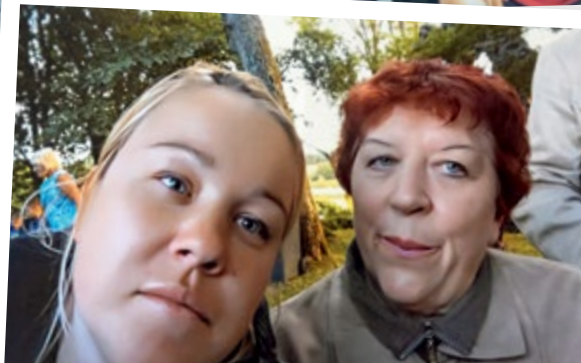
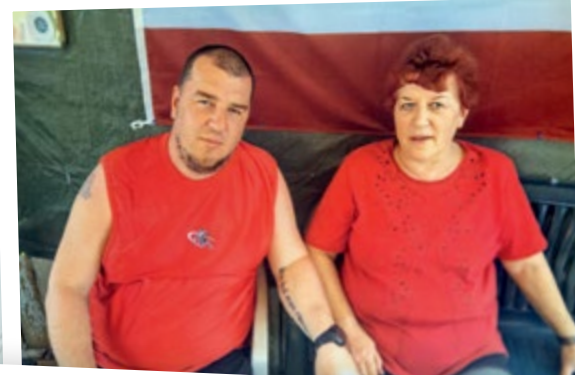
"Jānim skolas gados ļoti patika sports, daudz laika pavadīja Durbes sporta zālē," pastāsta mamma. Pusaudža gados dēlam uz āru lidoši rakstura asumi, bet šobrīd esot labs palīgs. Būdams informācijas tehnoloģiju speciālists, viņš arī aptiekā palīdzējis šajā jomā. Mazdēlam viņa ir mīļā ome. "Kārlim ir 18 gadi, šogad beigs vidusskolu. Mēs ļoti satiekam – siltā laikā braucam peldēties Durbes ezerā, sauļojamies, bet Liepājā peldamies Beberliņos," atklāj M. Kupše. Viņa ar lielu siltumu ņem rokās un apskata dažādu gadu fotogrāfijas, starp kurām viena ir īpaši mīļa – tā ar ziediem 70 gadu jubilejā. ☒

Arī dēls Jānis un vedekla Helēna ir Melitas abalsts.

Durbes ilggadējā aptiekāre ar savu uzticamo draugu Reksi.

Melita un Arturs Kupši dārza lapenē, kas ir iecienīta atpūtas vieta.

Gita Gertsona foto

■ KRISTĪNE PASTORE

Dzīve paiet ātri, sirsnīgi!

Ceturto gadu mūziķi **TĪNA UN DZINTARS JOSTI** vada rimtu dzīvi Grobiņas pagasta “Smaidās”. “Mums visas cīņas ir izcīnītas – strādāts visu apzinīgo mūžu, nauda ir nopelnīta, iztikai pietiek, tāpēc tagad vēlamies mieru,” viņi saka. Gandrīz ceturtdaļgadsimtu abi aizvadījuši ASV, kur Minesotas štatā, Mineapolē, izveidota sava Klasiskās mūzikas akadēmija.

MIERĪGA DZĪVE “SMAIDĀS”

Ar mūsusi gan ne Tīnai, ne Dzintaram nav nekādu dzimtas saišu. “Smaidās”, kur abi dzīvo, iepriekš mitinājās dēls Bruno ar ģimeni – sievu Agāti un abu bērniem Līnu (12 gadi) un Teodoru (6). Tagad viņi pārcēlušies uz Rīgu.

“Es biju domājusi, ka Latvijā atgriezīsimies kaut kad ļoti sirmā vecumā,” saka Tīna. “Dzintariņš – viņš vispār negribēja.” Mineapolē abiem bija sava privātā Klasiskās mūzikas akadēmija ar aptuveni 600 studentiem, darba pilnas rokas, koncerti un uzstāšanās, tāpat ceļojumi, rūpes par māju un prieks par latviešu mūziķu un citu mākslinieku viesošanos.

“Man ļoti patika, ka pie mums brauc,” sirsnīgi saka Tīna. Abi atceras kādu 15. aprīli. Todien bija jāatbrauc suitu sievām. Bija paredzēts, ka apkārtējās latviešu ģimenes izmitinās katra pa divām *suitenēm*. Taču uznāca tik briesmīga sniega vētra, ka visā apkaimē dzīve praktiski apstājās. Tīna smejas: “Tā viņas visas palika pie mums, un, vai, cik mums jautri gāja!”

Lai gan abi dzīvesbiedri strādāja ar ļoti daudzu tautību cilvēkiem, daudz laika pavadīts arī vietējo latviešu sabiedrībā – tā lielākoties iepazīta vietējā baznīcā. “Un, kur latvieši, tur grāmatas, dzeja, mūzika un teātris,” Tīna stāsta. Abi aicināti muzicēt gan vietējā baznīcā, gan citur un ne tikai pie latviešiem. Tagad abi apmeklē Grobiņas evaņģēliski luterisko baznīcu un labprāt muzicē – Dzintars Tīnas vijolspēli pavada uz klavierēm. Tīna ir arī baznīcas valdē.

Lai gan abi savās lauku mājās dzīvo diezgan nošķirtu dzīvi, Tīna saka: “Tas, ko es gribētu, ir iepriecināt cilvēkus, cilvēkiem palīdzēt. Tāpēc ziedojam Ukrainai un ticam, ka mums nebūs viņu liktenis. Es ticu, ka ļaunums tālāk netiks. Bailes no kara ir, un tās nepazūd.”

“MĒS GRIBĒJĀM LABI DZĪVOT”

Tīna ir vijolniece, viņi joti sākotnēji spēlējis arī Dzintars, pēc tam altu (no 1975. gada Latvijas Radio un TV simfoniskā orķestra mākslinieks – *aut.*) un vēlāk ar izcilību absolvējis Sanktpēterburgas konservatoriju kā diriģents. Kamēr Tīna mācīja vijolspēli jauniešiem mūzikas vidusskolā un vijolspēles mācīšanas metodiku Konservatorijā (tagad Mūzikas akadēmija), Dzintars diriģēja gan Latvijas Nacionālajā operā, gan Filharmonijā, sadarbojās ar Latvijas Nacionālo simfonisko orķestri un kā viesdiriģents arī ar Liepājas Simfonisko orķestri tā pirmsākumos, kad koncerti vēl notika Graudu ielas zālē. Līdz aizbraukšanai uz ASV 1999. gadā Dzintars bija diriģējis 12 dažādās Eiropas valstīs un piedalījies starptautisku konkursu žūrijās Itālijā, Šveicē un Polijā.

Nokļūšana ASV ģimenei saistīta ar uzaicinājumu Dzintaram strādāt par māksliniecisko vadītāju Metropoles konservatorijā Sentpolā, kas ir Minesotas štata galvaspilsēta. Dzintars aizbrauca, strādāja, iekārtojās un aicināja Tīnu pie sevis. Arī dēls, kurš jau studēja Rīgā, teica: “Mammu, brauc pie tēta.” Un Tīna aizbrauca. “Mums nebija nekādu diskusiju – vajag vai nevajag,” viņa sirsnīgi saka. “Mēs viens otru sapratām, jutām un gribējām labi dzīvot. Turklāt tas bija laiks, kad te Latvijā viss juka un bruka un līdzī tam arī cilvēku attiecības.”

Nonākuši ASV, abi gan neko daudz par Latviju, kas tik ilgi bija padomju republiku saimē, nestāstīja. “Viņiem to būtu bijis grūti saprast, kā tas ir, ka cilvēki nevar nopirkt dzīvokli, nevar nopirkt mašīnu, ka jāstāv rindā un ka vēl daudz ko nevar un daudz kā nav.” Te Tīna noskurinās: “Mums nepatīk atcerēties komunistu laikus – kāpēc to vajag?” Tomēr piebilst: “Vienu lietu gan mēs stāstījām – to, ka Latvijā ir viena no vislabākajām muzikālās izglītības iespējām pasaulē.” To, viņasprāt, apliecina gan profesionālā muzicēšana, ko pie mums bērni mācās jau no mazām dienām, gan latviešu mūziķu augstie sasniegumi un atzinība visā pasaulē, gan latviešu kordziedāšanas un

1986. gads – latviešu diriģents Dzintars Josts Sanktpēterburgā (toreizējā Ļeņingradā) diriģē Igora Stravinska skaņdarbu “Petruška” (Petrushka).

tautas deju tradīcijas. “Reiz, kad olimpisko spēļu TV komentētājs teica “*Latvia is a very small nation with so many talents*” (Latvija ir ļoti maza nācija ar tik daudz talantiem – *tulkoj.*), mēs bijām ļoti lepnī un priecīgi, ka par mums tā domā pasaulē,” Tīna no sirds priecājas.

PAŠIEM SAVA KLASISKĀS MŪZIKAS AKADEMĪJA

Klasiskās mūzikas akadēmiju Jostu ģimene atvēra piecus gadus pēc pārcelšanās uz ASV. Dzintaram par izcilām prasmēm jau bija piešķirta pilsonība, vēlāk to ieguva arī Tīna.

Darba savā mācību iestādē bija daudz – paši gan mācīja studentus, gan organizēja visus administratīvos, mākslinieciskos un arī saimnieciskos procesus. “Es vairāk esmu runātāja, bet Dzintariņš ir darītājs, viņš ir balsts,” saka Tīna. Un skaidro: “ASV akadēmija nav augstākās izglītības iestāde. Tajā nāk un mācās ikviens, kam interese mūzikā, kas sava prieka pēc grib iemācīties spēlēt kādu instrumentu vai papildināt zināšanas instrumentācijā, aranžijā vai partitūras lasīšanā utt. Tur mācās visdažādāko vecumu, izglītību un profesiju cilvēki. Visi, kam mūzika ir sirdslieta. Mācījās tādi, kas spēlēja tikai savam priekam, un arī tādi talanti, kas nopelnīja godalgotas vietas konkursos ASV un arī Eiropā. Un kas interesanti, mūzika bija viņu sirdslieta, bet profesija, ar kuru pelnīt, – cita. “Ir tik patīkami dalīties mūzikas pieredzē ar redzamu ķirurgu vai juristu,” Tīna ar prieku atceras. Līdztekus mūzikas mācīšanai savā akadēmijā Tīna un Dzintars ir izdevuši arī 20 mūzikas mācību grāmatas par vijoles un alta spēli.

Foto no personīgā arhīva

Foto no personīgā arhīva

Pagājušā gadsimta
90. gadi. Skan
Bērhovena 9. simfonija.
Pie diriģenta pulsts
Dzintars Josts.

Dzintars kopā ar suitu sievietēm Mineapolē ziemā savas mājas
pagalmā – bija gan krāšņi, gan jautri un skanīgi.

“Lielākā atšķirība ir tā, ka ASV galvenais bija nevis mūsu studentu sasniegumi, bet katrs audzēknis – bērns vai pieaugušais –, svarīgākais bija, lai viņiem patīk tas, ko dara,” skaidro Tīna.

Pa kādam muzikālam darbiņam abiem ir arī tagad – laiku pa laikam Tīnai ir kāds vijolspēles students no ASV. Mācības notiek attālināti – katrs savā ekrāna pusē. Un Dzintars, kā pats saka, vēl reizēm “taisa” mūziku. Tikai Tīnai. “Viņa padzird kādu melodiju un palūdz, lai uztaisu aranžiju, lai var nospēlēt,” viņš paskaitro. Un, ja kādreiz uzaicina, neatsaka ar savu muzicēšanu bagātināt kādu pasākumu.

SKAISTĀKAIS LAIKS MŪŽĀ

“Mums ASV bija ļoti laba dzīve – tas bija skaistākais laiks mūsu mūžā!” abi atzīstas. “Jūtām, ka esam cilvēkiem vajadzīgi.” Tas attiecas gan uz darbu, gan dzīvi kopumā. Vispirms apmetušies dzīvoklī, vēlāk Minesotā iegādājušies lielu māju. Un abi stāsta, cik siltas, draudzīgas un atbalstošas tur piedzīvotas cilvēku attiecības. “Ja tev ir slikts garastāvoklis, izej cilvēkos, un tūlīt tas uzlabosies,” Tīna smaida. Un, lai gan te mēdz vipsnāt par amerikāņu mākslīgo smaidu, nemaz arī tāds tas neesot. Tas ir silts un patīkams. Atbalstošs, uzmundrinošs. Šķiet, cilvēki to saņem jau ar mātes pienu, viņa domā.

Arī likumpaklausība ir viena no īpašībām, kas Tīnai un Dzintaram ļoti gāja pie sirds. Tur vajag piemērus. Piemēram, lai taupītu ūdeni, noteikumi paredzēja, ka pāra dienās piemāju zālienu laista tajā ielas pusē, kurā ir mājas ar pāra numuru, nepāra dienās – otrā pusē. Un nevienam pat neienākot prātā šo kārtību pārkāpt. Tad vēl piedzīvotas lieliskas kaimiņu attiecī-

bas, kur cits par citu rūpējas. Minesotas štats ir viens no tiem, kur var piedzīvot visus četrus gadalaikus. Kad ir sniegs, tad pamatīgs. Lai notīrītu celiņus – tur ir, ko rauties. Un tad vienvakar atnāc mājās, un kaimiņš, redzot, ka ilgi strādā, notīrījis arī tavu celiņu.

Un vēl abiem latviešiem ļoti patīcis šis valsts daudz nacionālais sastāvs – katrs tur lepojies ar savu izcelsmi un centies saziņēt savas saknes daudzās paaudzēs. “Es teiktu, ka tur ir augstākā cilvēku attiecību kultūra,” rezumē Tīna.

Un vēl kas – Tīna smejas, ka Mineapolē *saslimusi* ar makšķerēšanu. Tik nopietni, ka vīrs viņai pat smalku laivu “Bayliner Capri” nopircis, lai sieva var ļauties savam vaļaspriekam. Dzintars pasmaida: viņš gan ķerot tikai lielās zivis, ar mazajām neņemoties. Šim vaļaspriekam Mineapolē ir vislabākie apstākļi – Minesotas štatā ir 11 tūkstoši ezeru. Esot pat tāds joks, ka no jebkuras vietas, metot akmeni, trāpīsi kādā no ezeriem. Lai Tīnu iepriecinātu, Grobiņas mācītājs Atis Freipičs arī viņu kādreiz aizvedot pamakšķerēt.

Tomēr, lai cik laba dzīve ģimenei bijusi ASV, pienāca brīdis, kad abi sakravāja mantas, četru dienu laikā pārdeva māju un pārcēlās uz “Smaidām” Grobiņas pievārtē. Tā, visticamāk, nebūtu noticis, ja neatnāktu Covid-19, kas lielā mērā izmainīja dzīvi ASV.

KOPĀ 50 GADUS

“Un tagad mēs gribam dzīvot mierīgu pensionāru dzīvi, mums vairs nevajag slavu un popularitāti,” Tīna saka. Tomēr nemaz tik mierīga dzīve lauku mājās neiznāk – plašajā teritorijā ar palielo augļu dārzu ir daudz darāmā,

Foto no personīgā arhīva

Pēc baleta izrādes
“Riekstkodis”. Pirmajā
rindā no labās izcilie
baletdejotāji Aivars
Leimanis un Zita Errsa.
Diriģents Dzintars Josts
pēdējā rindā 1. no labās
puses.

un Tīna grib iekopt tikpat skaistu zālienu, kāds ģimenei bija Mineapolē. Tāpēc jau no agra pavasara viņa cinās ar pieneņu saknēm. Kaimiņi gan sakot, ka viņa ir traka.

Nākamgad Tīna un Dzintars svinēs kopdzīves 50 gadu jubileju. “Bērni vēl bijām, kad iepazināmies,” abi atceras. “Tas notika *mediņu* kopmītnēs Rīgā, Jaunielā 24,” precizē Dzintars. “Man bija 16 gadu, Dzintaram 18 – viņš ir vecāks par mani. Man pat prātā neienāca kaut kas tāds,” tā Tīna. “Un, jā, nākamgad būs 50 gadu, kā esam kopā. Ļoti laba sieva tev bijusi,” viņa šķelmīgi pakoķetē ar vīru. “Laba gan, zini, ģimene – tas ir ļoti svarīgi,” pavisam mierīgi piekrīt Dzintars. “Mēs daudz ko dzīvē esam redzējuši, un bērni, kas auguši tikai ar mam-

mu vai tikai ar tēvu, tomēr ir citādi nekā tie, kam bijušas pilnas ģimenes.” “Mēs abi esam no labām ģimenēm,” turpina Tīna, šķirstot albumu. Tur viņas mamma jaunībā, tur Dzintara tēvs, dienot Latvijas armijā. Tur vēl daudzi citi no dzimtas jaunības laikiem – skaisti, stalti un gaiši cilvēki. Dzimtas spēks. Tīna un Dzintars to cenšas turpināt savā ģimenē, sava dēla ģimenē un mazbērnos. Patiesībā viņa savu vīru uzrunā tikai mīļvārdiņā: Dzintariņš to un Dzintariņš šo. Un viņš smaida savu labsirdīgo smaidu.

“Man reizēm ir jautāts, kā es koncertos, spēlējot vijoli, varu stāvēt ar muguru pret Dzintaru, kurš mani pavada uz klavierēm,” Tīna smejas. “Ja tik daudz gadu kopā nodzīvots, mēs viens otru jūtam, mums nav jāskatās virsū.” Un savā vieglajā humorā turpina: “Mums baznīcā arī saka – jūs tādi mīļi un saderīgi. Ko tad mēs viens bez otra darītu – ja nokrītam ceļos Dievu lūgt, bez otra palīdzības piecelties ir pagrūti.”

“Citas sievietes saka, ka negribot būt atkarīgas no vīra,” Tīna jau atkal silti paskatās uz vīru. “Es gan gribu, man patīk, ka Dzintariņš par mani rūpējas. Es viņam jau teicu: tu nedrīksti nomirt ātrāk par mani, tad es nezināšu pat, kā rēķinus samaksāt.” Dzintars nopietni norāda: “Jā, tas ir jādara laikus, vēlāk jāmaksā dubultā.” “Nu, ko es teicu – neko nezinātu,” Tīna koķeti apstiprina.

Aprīlī Tīnai bija skaista jubileja, ko nosvinēja maija brīvdienās. Dzintars pirms diviem gadiem savejo neesot gribējis svinēt, bet Tīna gan gribēja. “Dzīve paiet ātri, sirsnīgi!” viņa man silti saka. ☑

Foto no personīgā arhīva

Tagad visa ģimene Ziemassvētkus svin Latvijā, tepat Grobiņas pagastā “Smaidās”. No kreisās: Tīnas un Dzintara vedekla Aģete, dēls Bruno, Tīna un Dzintars ar mazbērniem Līnu un Teodoru.

Foto no personīgā arhīva

Ar jūru sirdī

■ ILZE ŠKIETNIECE

“Visur, kur esmu dzīvojusi, dzīvoju pie jūras. Pat nevaru iedomāties, kā būtu dzīvot zemes vidienē,” saka **AGNESE BLAUBĀRDE**. Viņa uzaugusi Pāvilostā, bet nu jau 20 gadus mīt Zviedrijā un strādā par interjera arhitekti birojā “pašā Stokholmas sirdī”. Pāvilostu Agnese joprojām sauc par savām mājām. Šeit atgriežas ne tikai ieelpot jūras gaisu un satikt vecākus, bet arī darīt. Viens no objektiem, kur redzams viņas darbs – viesnīca “Otto” –, pērn tika pieteikts arhitektūras gada balvai.

– Kā sevi raksturotu cilvēkiem, kuri par tevi neko nezina – kas saista ar Dienvidkurzemes novadu?

– Mana dzimta vismaz septiņās paaudzēs ir dzīvojusi Pāvilostā un Sakas novadā. Ģimene no pašām saknēm ir bijusi liela, daudzi izklīduši pa dažādām pasaules malām, bet daudzi, kā mani vecāki, joprojām dzīvo Pāvilostā. Ilgus gadus meklēju senčus, esmu izveidojusi lielu dzimtas koku. Kopā ar brālēnu Kārli Beihmani pētī, kur viņi dzīvojuši, ar ko nodarbojušies. Savukārt kopā ar skolabiedreni Elīnu Hornu esmu veidojusi grāmatu “Mana Saka”. Viņa rakstīja tekstu, es taisīju vizuālo noformējumu. Šajā grāmatā ieliku savu ģimeni – digitalizēju, pārzīmēju visus albumus. Vecāku atpūtas kompleksam “Zvejnieksēta” izstrādāju zīmola koncepciju, logo, vizuālo noformējumu, uzsāku fotogrāfijas un video. Esmu arī veidojusi Pāvilostas tūrisma informācijas centra interjeru un citas vietas.

Pāvilostu joprojām uzskatu par savām mājām, kaut gan lielākoties esmu dzīvojusi ārpus Latvijas un tagad esmu Zviedrijas pilsonē. Pāvilosta ir mājas arī maniem bērniem – esmu viņiem nodevusi gan savu dzimto valodu, gan kultūru. Nododot latviešu valodu un kultūru, brīvprātīgi strādāju par skolotāju un vadītāju Stokholmas latviešu skolā. Tā ir lielākā diasporas skola pasaulē.

– Kam ir lielākā nozīme tajā, ka tevi mīt radošums: ģimenei vai vietai, kur uzaugi?

– Decembrī biju Rīgā, piedalījies sarunā par vidēm, kurās uzaug arhitekti un dizaineri. Pāvilostas daba – tā ir lielā lieta, kas man vienmēr nākusi līdzī. Tas redzams manis izvēlētajās krāsās, faktūrās, reljefos, formās.

Tomēr lielākais resurss, manuprāt, ir ģimene. Es esmu uzaugusi kultūras namā. Mana mamma Inguna Blaubārde 20 gadus bija Pāvilostas kultūras nama direktore, tētis Juris Blaubārdis turpat strādāja par tehnisko direktoru. Redzēju, kā tiek koptas un dekorētas telpas dažādiem pasākumiem, kā vasko grīdas, kā kurina krāsni lielajā zālē. Kā ir, kad ballē ir daudz cilvēku, kā ir, kad notiek tradicionālie svētki estrādē. Vēl atceros, ka Jāņos, saģērbušies tautas tērpos, ņemot līdzī vietējā alus mucas un sieru, braucām ar ratiem pa Pāvilostu un sētās apdziedājam Jāņus.

Tā tas bija līdz 90. gadu vidum, kad vecāki izdomāja veidot savu uzņēmumu – kompāniju “Merlin” –, kas rīkoja diskotēkas visā Kurzēmē. Tēvs nopirka “Ikarusu”, iekārtoja tajā vietu aparatūrai. Pasākumu organizēšanā iesaistījās

visa ģimene – bija jātaisa programma, jāzīmē afišas. Zinājām: ja nedarīsim, nekā nebūs.

Noteikti daudz deva arī tas, ka bērnībā varēju apmeklēt Pāvilostas Mūzikas un mākslas skolu. Vispirms sāku iet mūzikas skolā. Taču eksāmenā dabūju nelabu atzīmi un pateicu mammai, ka turpmāk iešu mākslas skolā. Viņa sākumā bija lielā šoka – kā var tā darīt? Bet tad teica: “Vari iet, tikai nekad nedrīksti pārmest, kāpēc nespiedi turpināt [iet mūzikas skolā].” Un mākslā esmu gājusi tikai uz priekšu. Pēc pamatskolas mācījās Liepājas Mākslas vidusskolā, tas man iedeva labu pamatu dzīvei. Būšu mūžīgi pateicīga šai skolai un tās skolotājiem.

– Parlecot laikā – kā nonāci Zviedrijā?

– Pēc mākslas vidusskolas beigšanas vairākas reizes mēģināju iestāties Latvijas Mākslas akadēmijā, bet netiku. Tas ietekmēja izvēli pārcelties uz Franciju. Man bija plāns tur palikt un turpināt mākslas studijas, bet iepazinās ar puisīti un atgriezās Latvijā. Vēlāk aizbraucu uz Zviedriju, lai varētu turpināt mācīties. Šeit studijas ir par brīvu. Atceros, ka toreiz, pirms 20 gadiem, atbraucu ar vienu čemodānu, kas tētim bija stāvējis bēniņos. Tagad mani bērni tur glabā “Lego”.

Kad meklēju darbu, iemetu savu CV arhitektu biroja “Zenit Arkitekter” pastkastē. Pēc nedēļas piezvanīja kāds vīrs un latviešu valodā atvainojās, ka tik vēlu atbild, piedāvāja asistentes darbu. Tas bija Jānis Zālamans, kurš uz Zviedriju pārcēlās kara laikā kopā ar vecākiem, būdams vēl pavisam mazs, un vēlāk izveidoja savu arhitektu biroju. Viņam bija mazs ģimenes uzņēmums ar astoņiem darbiniekiem. Šajā birojā pavadīju vairākus gadus.

Foto no personīgā arhīva

Agnese kopā ar vīru Ervingu Znotiņu, vecāko dēlu Teodoru un jaunāko meitu Billi.

AGNESE BLAUBĀRDE

- No 2011. gada – vecākā interjera arhitekta kompānijā “Cedervall Arkitekter” Zviedrijā.
- 2007.–2011. gadā – dizainere un jaunākā arhitekta arhitektu birojā “Zenit Arkitekter” Zviedrijā.
- 2005.–2007. gadā – interjera dizainere arhitektūras un dizaina uzņēmumā “xcelsior” Rīgā.
- 2003. gadā absolvējusi toreizējo Liepājas Mākslas vidusskolu, Vides dizaina nodaļā apguvusi interjerista specialitāti.
- Zviedrijas Arhitektu savienības biedre, ieguvusi interjera arhitektes SIR/MSA titulu.
- No 2008. gada – Stokholmas latviešu skolas skolotāja, kopš 2019. gada – arī pārzine.
- Dzimusi Aizputē, uzaugusi Pāvilostā.
- Mamma trīs bērniem – Teodoram (15 gadi), Tildai (11 gadi) un Billei (3 gadi).
- Vīrs – mūziķis Ervings Znotiņš.

Tagad strādāju lielā arhitektu birojā “Cedervall Arkitekter”, specializējos izglītības iestāžu interjerā. Man liekas, ka tas ir ļoti vērtīgs darbs. Savā profesionālajā izaugsmē turpinu attīstīties, jo tehnoloģijas un standarti iet uz priekšu.

– Ar kuru Zviedrijā veidoto skolu vidi pati visvairāk lepojos?

– Tādas ir vairākas. Vērtīgākie liekas tie objekti, kuros esmu strādājusi no brīža, kad vēl tikai tiek apskatīts zemesgabals, līdz konceptam, mēbeļu izvēlei un telpu iekārtošanai. Viens no pēdējiem atrodas Upsalas jaunajā rajonā Rozendāle. Pilsēta piedāvāja izstrādāt konceptu trīs bērnudārziem. Izvēlējamies trīs stihijas – gaisu, zemi un ūdeni. Šis motīvs tika izmantots visur, sākot no iekšpagalma, beidzot ar mēbelēm. Visiem būvprojektiem Zviedrijā 1% finansējuma atvēl publiskajai mākslai. Arī to integrējam.

– Kā atšķiras Zviedrijas un Latvijas skolu vide?

– Mūsdienu standarts Zviedrijā ir visas telpas piemērot visiem. Tas neattiecas tikai uz cilvēkiem ratiņkrēslā vai citiem īpašiem gadījumiem. Visiem vajag vietu, kur darboties kopā, vietu, kur strādāt aci pret aci, un arī vietu, kur ievilk elpu. Latvijā tikai tagad sāk domāt par vides pieejamību, un pagaidām tas obligāti noteikts tikai ārējām un iekšējām durvīm, tualetēm.

– Pieminēji, ka esi kļuvusi par Zviedrijas pilsoni. Tātad tagad esi dubultpilsonē?

– Agrāk dubultpilsonība drīkstēja būt tikai trimdas latviešiem, tāpēc par Zviedrijas pilsonību ilgus gadus vispār nedomāju.

Agnese (no kreisās), Bille un vecākā meita Tilda ģimenes ceļojuma laikā Francijā.

Foto no personīgā arhīva

Agnese veidotais interjers Elenas Frīsas (Ellen Fries) ģimnāzijā Upsalā. Elena Frīsa bija pirmā sieviete Ziemeļvalstīs, kas ieguva doktora grādu. Par vides pieejamību Zviedrijas izglītības iestādēs vairs nerunā – visām iesaistītajām pusēm ir skaidrs, ka tai jābūt integrētai projektā, stāsta Agnese.

Tagad šāda iespēja ir visiem, tāpēc pieteicos. Lai iegūtu pilsonību, Zviedrijā nav jākārto eksāmens, kas apliecina, ka proti valsts valodu un pārziņi kultūru. Ir jānodzīvo pieci gadi, un tad apmēram tikpat ilgi viņi analizē, kas esi, no kurienes nāc, ko dari, kādi ir ienākumi, cik bieži kaut kur brauc, ko tur dari, kāpēc tev vajag šo pilsonību, kāpēc šai valstij tevi vajag. Zviedru valodu, protams, protu. Tā ir mana piektā valoda. No svešvalodām vēl zinu krievu, franču, angļu.

– Kāpēc tev ir svarīgi saglabāt saikni ar Latviju un īstenot šeit arī dažādus projektus?

– Man ir liela vēlme Latvijai dot to, ko esmu apgūvusi ārpusē. Patiesībā Latvijā gribētu darīt vēl vairāk. Piedalīties ne tikai pieredzes apmaiņā, bet arī piedalīties lēmumu pieņemšanā, kad ceļ jaunu izglītības iestādi. Lai nav jāskatās, kā Liepājā uzbūvē jaunu bērnudārzu, un vienkārši asaras birst... Cilvēki vēltījuši daudz enerģijas, bet man rodas jautājums, kam tieši to izglītības iestādi taisa?

– Vēlētos mazliet sīkāk parunāt par viesnīcu “Otto” Pāvilstā. Pirms sarunas minēji, ka agrāk šajā ēkā bija bērnudārzs, ko pati apmeklēja. Tagad veidoji viesnīcas vidi. Vai vari pastāstīt par darba procesu?

Foto no personīgā arhīva

Foto no personīgā arhīva

Agnese darbs ir redzams vairākās jaunās zviedru skolās. Līdz kovida pandēmijai visi objekti atradās Stokholmā un tās apkārtnē, bet pēdējos piecus gadus – visā Zviedrijā.

– Nu jau pirms septiņiem gadiem divi uzņēmēji gribēja veidot jaunu vietu, kas šodien ir kļuvusi par mazu kultūras centru – viesnīcu “Otto”. Viņi nāca ar viziju izveidot Latvijā pirmo helio jeb saules gaismas spa. Bija doma, lai viss ir dzeltens vai oranžs un sajūta kā Grieķijā. Tad nu piedāvāju vienu silto un vienu vēso variantu. Vienu nodevēju par “Jūru”, to arī izvēlējās. Ar smilšu baltām sienām kā kanva, ko katru dienu apspīd saule – no rīta gaisma dzeltena, vakarā oranža. Ar betona grīdām, kas iet kopā ar akmens viziju. Ar zaļo krāsu, kas simbolizē upi, jūru, priežu mežu. Šo līniju turpina zaļie telpaugi. Bet melnā krāsa simbolizē ēnas un akmeņus. Visas mēbeles, kas ir numuriņos, pati zīmēju, un tās tika izgatavotas speciāli “Otto”. Pagājušajā gadā, kad jau bija pagājis ilgāks laiks pēc ēkas pabeigšanas, to pieteica arhitektūras balvai no sociālās atbildības aspekta.

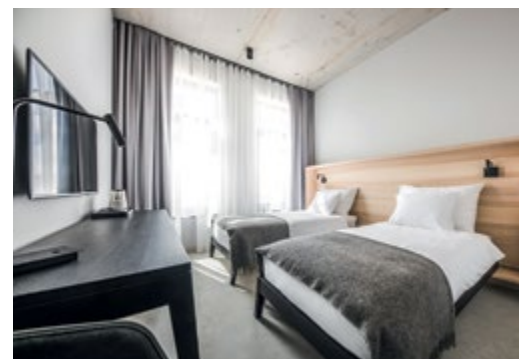
– Kā vērtē Pāvilstas arhitektūru?

– Domāju, ka viss notiek labi, saprotami un kontrolēti, izņemot dažas nevienam pilnīgi nesaprotamas lietas. Citreiz man rodas jautājums, caur kuriem kabinetiem iziet lēmumi, kas atļauj taisīt Latvijai un konkrētai vietai netipiskas ēkas. Domājuši cilvēki iet pareizus ceļus, izmanto ilgtspējīgus materiālus, ņem vērā ne tikai to, kā izskatās paša sētā, bet arī to, vai iederas kopējā vidē. Šogad viena no privātmājām par iedērbu vienošajā tematikā bija pieteikta arhitektūras gada balvai, tika arī finālā.

Šaubos gan, vai varam sasniegt Kuldīgas ambīcijas, izmantojot vēsturiskos materiālus un tehnikas. Mazās zvejnieku mājiņas, šķiet, nupat ir palikušas tikai manās un citu pāvilostnieku fotogrāfijās. Tikai retais mēģina iet ceļu, kas ataino un ciena, kā agrāk ir bijis. Tomēr, manuprāt, ir vērtīgi, ka vispār sakārto objektu, jo tā sakārto arī apkārtnē vidi. ☒

Valtera Peina foto

Pāvilstas viesnīcas “Otto” interjeru veidoja un visas mēbeles zīmēja Agnese. Tā bija iespēja strādāt telpās, kas pašai ir ļoti mīļas un ļoti pazīstamas. “Esmu tur uzaugusi – agrāk šajā ēkā bija bērnudārzs.”

Vajag tikai vienreiz pamēģināt!

■ LIGITA KUPČUS-APĒNA

Eiropas klubs, kas skolēniem dod iespēju ne tikai paplašināt zināšanas par Eiropu, bet arī pašiem aktīvi iesaistīties, organizēt pasākumus un pat nokļūt Eiropas Parlamentā, Grobiņā darbojas nu jau vairāk nekā 20 gadu. Gandrīz neticami, ka kāda kustība var tik ilgu laiku aizraut jauniešus un skolotājus, bet šeit tas ir izdevies.

INTERESI IEDEDZ SAVOS SKOLĒNOS

Grobiņā Eiropas klubs dibināts 2002. gadā, laikā, kad Latvija vēl tikai gatavojās iestāties Eiropas Savienībā. Šādu klubu izveidi visā valstī rosināja Eiropas Savienības integrācijas birojs. Grobiņas skolā šo ideju īstenoja vēstures skolotājs Guntis Viļumsons, kurš joprojām tur roki uz pulsa un motivē skolēnus darboties.

Eiropas kluba mērķis ir sekmēt skolēnu un skolotāju zināšanas par Eiropas Savienību, tās vērtībām un uzdevumiem. Viens no galvenajiem darbības virzieniem ir erudīcijas konkursu rīkošana. Tie notiek divreiz gadā: rudenī par tēmu “Latvija”, bet pavasar – “Eiropa”. “Sākotnēji jau tas bija stipri vienkārši, un konkurss notika tikai mūsu skolā. Es izveidoju uzdevumus un piesaistīju skolēnus, kuri man palīdzēja to visu novest līdz galam,” atceras G. Viļumsons.

Pakāpeniski tas gājis plašumā, un pienākumu veidot uzdevumus, kā arī vadīt konkursus skolotājs uzticējies au-

Gavieznieks Adrians Pričins (priekšplānā) stāsta, ka pagājušajā gadā komanda izstrādājusi projektu par Grobiņas–Ventspils ceļa krustojuma noslodzi uz A9 šosejas, piedāvājot risinājumus satiksmes drošības uzlabošanai. Projekts tika atzinīgi novērtēts, un arī, pateicoties aktīvai dalībai Eiropas Parlamenta vēstnieku skolu programmā, jaunieši ieguva iespēju doties uz Eiropas Parlamentu Strasbūrā.

Zentas Mauriņas Grobiņas vidusskolas audzēkņi pērn novembrī bija starp tiem, kas devās uz Eiropas Parlamentu Strasbūrā.

Foto no Eiropas kluba arhīva

UZZIŅAI

Eiropas Parlamenta vēstnieku skolas programmas mērķis ir jauniešos veicināt apziņu par sevi kā nozīmīgu ES daļu, rosināt izpratni par sabiedrībā notiekošo un motivēt līdzdarboties. Kā varam iesaistīties lēmumu pieņemšanā Latvijas vai Eiropas līmenī? Kā tiek pārstāvētas Latvijas intereses ES? ES mīti un realitāte? Vēstnieku skolu programma sniedz jauniešiem zināšanas, iespēju uzklaust viedokļus un diskutēt. Programma paredzēta 10.–12. klašu audzēkņiem.

Avots: Zentas Mauriņas Grobiņas vidusskolas mājaslapa

dzēkņiem. “Palēnām vien piesaistījām arī dalībniekus no citām skolām – Pāvilostas, Liepājas, Aizputes. Šobrīd tālākie ciemiņi, kas regulāri pie mums brauc, ir no Bauskas, Āgenskalna.”

Atskatoties vēsturē, G. Viļumsons piezīmē, ka konkursi bija tikai viena daļa no visa. “Kā jau minēju, tajā laikā Eiropas Savienības integrācijas birojs piedāvāja dažādas aktivitātes gan skolēniem, gan arī skolotājiem. Līdzekļu bija pietiekami – tika rīkoti pasākumi, un aktīvākajiem bija arī balvas, tostarp braucieni uz Eiropas Parlamentu. Sākotnēji arī mūsu skolēni devās gan uz Briseli, gan Strasbūru. Dalībniekiem tas bija papildu stimuls, iespēja izdarīt vairāk un kaut kur nokļūt.”

Kad Latvija iestājās Eiropas Savienībā, integrācijas biroju likvidēja, Eiropas klubi nonāca sabiedriskās organizācijas “Klubs “Māja”” koordinēšanā, ko formāli tā pārrauga joprojām. G. Viļumsons stāsta, ka pirms 10 gadiem ir izveidots Eiropas Parlamenta vēstnieku skolu projekts, ko organizē Eiropas Parlamenta birojs Latvijā. “Mēs tajā esam iesaistījušies jau no paša sākuma. Ja skola šajā programmā aktīvi darbojas, tā iegūst arī oficiālu atzinību. Pie mūsu skolas ir plāksne, kas apliecina, ka esam Eiropas Parlamenta vēstnieku skola. Šajā programmā sadarbība ir nopietnāka – jāveic konkrēti darbi un par tiem jāatskaitās. Ja tas tiek izdarīts, ir arī rezultāti un balvas, piemēram, braucieni uz Eiropas Parlamentu.”

Galvas kūp, domājot atbildes uz Eiropas kluba jauniešu sagatavotajiem jautājumiem konkursā par tēmu “Latvija”.

Foto no Eiropas kluba arhīva

Ģirta Cersona foto

Eiropas kluba vadītājs Zentas Mauriņas Grobiņas vidusskolā ir vēstures skolotājs Guntis Viļumsons. Kopš kluba izveides piedzīvotas dažādas aktivitātes un gūti arī augsti sasniegumi.

GROBIŅNIEKI BRAUC UZ STRASBŪRU

2025. gads Grobiņas Eiropas klubam bijis īpaši veiksmīgs, priecājas G. Viļumsons. Par paveikto iespējams pārliecināties arī skolas mājaslapā, kur apkopota informācija par projektiem un pēdējo gadu laikā rīkotajiem konkursiem. Viens no nozīmīgākajiem apliecinājumiem komandas darbam ir Eiropas Parlamenta vēstnieku skolu programmas organizatoru pateicības vēstule, kas saņemta pagājušā gada jūnijā. Tajā augstu novērtēta skolēnu aktivitāte, zināšanas un pilsoniskā līdzdalība. Programmā iesaistītie jaunieši ne tikai padziļināti iepazīuši Eiropas Savienības darbību un tās institūcijas, bet arī dalījušies zināšanās ar citiem, organizējuši atklātas stundas, Eiropas dienas pasākumus un iesaistījušies dažādās sabiedriski nozīmīgās aktivitātes.

Skolas absolventu atmiņas

Roberts Kuzmins:

“Eiropas klubs noteikti bija ļoti labs veids, kā papildināt zināšanas par tēmām, kuras tajā laikā nemācīja skolā, par Eiropu, Eiropas Parlamentu, vēsturi, likumiem utt. Tas bija kā vēl viens papildu priekšmets, ko apgūt un darboties. Atceros, ka regulāri piedalījāties un rīkojām dažādus pasākumus. Vislabāk atmiņā palicis 9. Eiropas jauniešu parlamenta Latvijas nacionālā konference, kurā piedalījās 120 jaunieši no visas Eiropas, tajā skaitā Grobiņas Eiropas kluba jaunieši. Bija interesanti redzēt, kā tiek izstrādāti un pieņemti lēmumi Eiropas līmenī. Man personīgi Eiropas klubs deva arī ieskatu, kā vadīt komandu, jo vienu gadu biju mūsu kluba prezidents. Tas noteikti deva papildu motivāciju un pieredzi vēlāk universitātes laikā iesaistīties Studentu parlamenta darbībā un vadīt RTU IEVF Pašpārvaldes studiju nodaļu.”

Lelde Lēvalde:

“Man kā kluba prezidentei tā bija īpaši vērtīga pieredze. Šajā laikā attīstīju publiskās uzstāšanās prasmes, iemācījos organizēt pasākumus, vadīt komandu un uzņemties atbildību par kopīgiem mērķiem. Tā bija lieliska iespēja pilnveidot līderības un komunikācijas prasmes, kas noder arī turpmākajā dzīvē. Mēs ne tikai rīkojām konkursus, bet arī regulāri tikāmies, lai pārrunātu Latvijā un pasaulē svarīgākos notikumus. Tas palīdzēja būt ziņoņiem, informētiem un ieinteresētiem par aktuālo dažādās jomās. Īpaši spilgtā atmiņā palikuši braucieni uz Rīgu, kur piedalījāties sapulcēs un tikšanās reizēs ar citu skolu pārstāvjiem.”

Juris Gudēvics-Liepiņš:

“Laiku, kad darbojos Eiropas klubā vidusskolā, atceros kā iedvesmojošu un pārmaiņām bagātu posmu. Tas sakrita ar laiku, kad Latvijā arvien vairāk pieauga interese par Eiropas Savienību. Sabiedrībā valdīja dažādi viedokļi: daudzi atbalstīja iestāšanos, bet netrūka arī skeptiķu. Darbojoties Eiropas klubā, mums pašiem pamazām veidojās savs redzējums par šo procesu un tā iespējamo ietekmi uz Latviju.

2001. gadā kopā ar klases komandu piedalījāties konkursā par Eiropas Savienību, kur guvām uzvaru un balvu ieguvām ceļojumu uz Itāliju. Pēc konkursa un gūtās pieredzes mēs savā ziņā kļuvām par “ekspertiem” Eiropas Savienības jautājumos vidusskolēnu vidū. Vismaz daudziem tā šķita, un tas deva papildu motivāciju turpināt iesaistīties un padziļināt zināšanas.

Vēlāk mums bija arī iespēja apmeklēt Eiropas Parlamentu Strasbūrā. Šī pieredze īpaši spilgti ļāva iepazīt Eiropas Savienību ne tikai teorijā, bet arī praksē un būtiski paplašināja redzesloku.

Atskatoties redzu, ka šī pieredze ir bijusi nozīmīgs pamats manam turpmākajam profesionālajam ceļam. Sākotnēji savu interesi un zināšanas attīstīju akadēmiskajā vidē, strādājot par pasniedzēju un vadot nodarības par Eiropas Savienības projektiem un pašvaldību darbību Latvijā. Vēlāk vairāk nekā desmit gadus strādāju pašvaldībā par projektu vadītāju, īstenojot attīstības iniciatīvas un realizējot Eiropas Savienības finansētus projektus. Eiropas kluba laikā iegūtā interese un izpratne par Eiropas Savienību ir organiski pāraugusi gan zināšanu nodošanā citiem, gan praktiskā darbā, kur šodien varu tieši piedalīties vietējos attīstības procesos.”

Zane Mamonova:

“Īpaši atmiņā palikusi iespēja doties uz Eiropas Parlamentu Strasbūrā un piedalīties pasākumā “Euroscola”, kas ļāva uz vienu dienu iejusties Eiropas Parlamenta deputātu lomā, debatējot un balsojot par dažādām aktuālām tēmām. Dalība Eiropas klubā bija ļoti laba iespēja labāk izprast politikas jautājumus Latvijā un Eiropas Savienībā, iegūt jaunas zināšanas un prasmes, tai skaitā arī pasākumu organizēšanā un vadīšanā. Esmu pateicīga visiem, kas mūs atbalstīja, un priecājos, ka Eiropas klubs vēl joprojām turpina savu darbību un ka jauniešiem ir iespēja ne tikai diskutēt par aktualitātēm, bet arī izstrādāt reālas idejas, gūt jaunas zināšanas un dalīties tajās ar citiem.”

Īpaši izcelts skolēnu izstrādātais projekts par satiksmes drošības uzlabošanu Grobiņas–Ventspils ceļa krustojumā, kurā izmantoti gan datu analīzes, gan pētniecības elementi. Projekts novērtēts kā praktisks, pamatots un radošs, ar skaidri definētiem risinājumiem un potenciālajiem sadarbības partneriem.

Par šo darbu komanda saņēma arī balvu – iespēju doties uz Eiropas Parlamentu Strasbūrā. Skolotājs uzsver, ka panākumi lielā mērā ir konkrētās komandas nopelns. Īpaši viņš izceļ bijušo kluba prezidentu Adrianu Pričinu, kurš bijis viens no aktīvākajiem un spilgtākajiem jauniešiem vispār kluba vēsturē.

Tomēr, kā atzīst G. Viļumsons, kluba būtība ir nepārtrauktība – vieni skolēni aiziet, viņu vietā nāk citi, un darbs turpinās. “Divpadsmitie jau ir pagājuši malā, un man ir izveidojusies pilnīgi jauna komanda,” stāsta skolotājs. Vadības grožus A. Pričins nodevis 10.b klases skolniecei Agnetai Strielai. Viens no lielākajiem uzdevumiem būšot noturēt aktivitātes līmeni un piesaistīt jaunus dalībniekus. “Patiesībā nav jau svarīgi, cik daudz cilvēku ir klubā. Svarīgi, lai ir tie, kas grib darīt,” uzsver skolotājs.

NO KONKURSA DALĪBNIEKA LĪDZ KLUBA VADĪTĀJAM

A. Pričins sākotnēji pamatskolā piedalījies Eiropas kluba rīkotajos erudīcijas konkursos. Startējis kopā ar klasi un guvis arī panākumus. “Kādu reizi izdevās izcīnīt otro, arī trešo vietu, un kaut kā ieinteresēja,” viņš atceras. Ar laiku tas pāraudzis lielākā iesaistē. 10. klasē Adrians nolēmis pievienoties klubam aktīvāk. Tajā laikā viņš piedalījās sadarbības projektos ar citām skolām, tostarp Jelgavas Valsts ģimnāziju un Ādažu vidusskolu.

Savukārt 11. klasē viņš kļuva par Eiropas kluba prezidentu. Tas nozīmēja jau pavisam citu atbildību. “Lielākais darbs ir šie divi konkursi gadā: jāsagatavo jautājumi, jābilda komanda, lai visu izdarītu savlaicīgi, jāparūpējas,

Foto no Eiropas kluba arhīva

Grobiņas Eiropas kluba jaunā komanda Ādažos. Skolotājs Guntis Viļumsons tic, ka jaunajai prezidente Agnetai Strielai (otrā no kreisās) viss izdosies.

lai viss ir kārtīgi,” viņš stāsta. Konkursu saturs tiek veidots pašu jauniešu spēkiem – sākot no Latvijas kultūras, vēstures un dabas līdz Eiropas valstu tradīcijām un mazāk zināmiem faktiem. Tas nozīmē arī pašiem meklēt informāciju, pārbaudīt to un veidot uzdevumus citiem skolēniem.

Adrians atzīst, ka šī pieredze devusi daudz vairāk nekā tikai zināšanas: “Tu iemācies plānot, sadarboties un uzņemties atbildību. Un saproti – ja dari, tad vari sasniegt daudz vairāk.”

Tā kā 12. klasē otro semestri viņš vēlējies veltīt mācībām, sagatavoties eksāmeniem, Eiropas kluba vadība

Ģirta Gertsona foto

nodota Agnetai, jo Eiropas klubs pēc būtības ir interešu izglītības pulciņš, kam skolēni velta savu brīvo laiku.

Kas notur Eiropas klubu dzīvu laikā, kad jauniešiem netrūkst citu iespēju? Bijušais prezidents Adrians uzskata: “Ja pats ej un uzrunā, tad vari “ievilkt” cilvēkus iekšā. Jāparāda, ka no tā visa var būt arī reāls rezultāts, piemēram, brauciens uz Strasbūru. Jāatrod darītāji, un tad tas aiziet pa ķēdīti – viens dara, cits pievienojas.” Viņš gan arī atzīst, ka tas ne vienmēr ir viegli, jo jauniešu uzmanība jādala ar citām interesēm, piemēram, videospēlēm.

Skolotājs G. Viļumsons gan smaidot piebilst, ka motivešanai tiek izmantoti arī citi “burkāni”.

“Droši vien tās ir visas iespējas, ko klubs dod – braucieni, tikšanās ar citu skolu jauniešiem,” pamato savu dalību klubā 10. klases skolēns Gustavs Grietēns. Savukārt Emīlija Marta Skubiņa klubam pievienojusies, jo skolā viņa ir ienācēja un vienkārši gribējusi pamēģināt ko jaunu.

Adrians piebilst, ka daļu jauniešu iesaistīties attur priekšstats, ka Eiropas klubā runā un spriež par sarežģītām tēmām vai politiku. “Ir tādi, kas domā – tas nav man, es neko nesaprotu. Bet, kad iesaistās, interese parādās,” viņš novērojis. Būtiska loma ir arī vienaudžu iedrošinājumam. To savukārt uzsver kluba prezidente Agneta: “Ja Adrians mani nebūtu iedrošinājis, es, iespējams, šeit nemaz nebūtu.” Tieši personīgais piemērs bieži kļūstot par izšķirošo.✉

Jaunā Eiropas kluba prezidente Agnete Striela (no kreisās) un daļa no viņas komandas: Estere Ceriņa, Anna Pole, Emīlija Marta Skubiņa, Jānis Deivids Pinsters, Gustavs Grietēns un Markuss Reijers.

Septiņas arhitektūras pērles

■ JURIS ZVIEDRĀNS

Aicinājums atgādināt lasītājiem par arhitektoniski īpašām ēkām Dienvidkurzemes novadā nebija izaicinošs, jo var izveidot veselu sarakstu ar vietām, ko tiešām vērts iepazīt, ja agrāk nav sanācis tās pamanīt. Te tikai septiņas pieturvietas šādam ceļojumam.

KURZEMES DOMS AIZPUTĒ

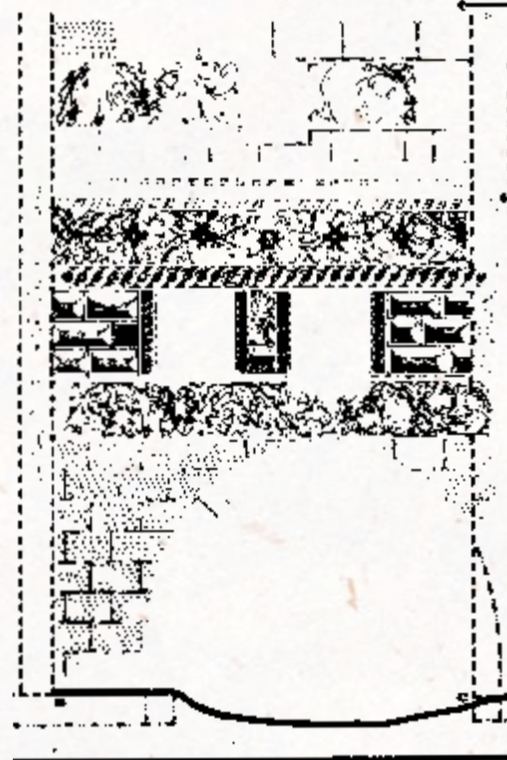
Viduslaikos Latvijas teritorijā bija divas Doma baznīcas, un visi zina, ka Rīgā ir Doms. Bet kur atrodas jeb atradās otrā Doma baznīca? Šī intriga starp arhitektiem un vēsturiekiem pastāvējusi ilgi. Pēc neseniem pētījumiem un atklājumiem droši var apgalvot, ka Kurzemes Doma baznīca atrodas Aizputē un tā ir saglabājusies kā pašreizējā Sv. Jāņa baznīca. Pirmās drošās ziņas par Kurzemes bīskapijas galveno baznīcu – Sv. Marijas domu jeb katedrāli (no lat. *cathedra* – [bīskapa] sēdekļis) – datētas ar 1430. gada 15. janvāri, kad Kurzemes baznīcas Aizputes Domā (*czum Azenputte in unserm thume*) Kurzemes domkapituls rakstīja vēstuli Vācu ordeņa virsmestram.

Sajukums radies tāpēc, ka viduslaikos Aizputē bija vairākas baznīcas. Aizputes Sv. Jāņa baznīca ar kapsētu viduslaikos atradās Aizputes pilsētā un bija pilsētas draudzes

baznīca. Pēc tā dēvētā Piltenes mantojuma kara 1583. gadā Aizputē bija divas daļēji sagrāutas baznīcas – Sv. Jāņa un Kurzemes Doma baznīca, kas atradās Kurzemes bīskapa pils teritorijā. Aizputnieki nolēma atjaunot Doma baznīcu, un to sāka izmantot kā pilsētas un apkārtnē muižu draudzes baznīcu. Esošā celtnē būvēta 14. gadsimtā un ir vecākā kulta būve Kurzemē. Pašreizējo apjomu tā ieguvusi 1698./1699. gadā, bet tornis sākts būvēt 1705. gadā un pabeigts 1860. gadā.

No viduslaiku arhitektūras labi saglabājusies ziemeļu ieeja ar vienīgo šāda veida gotisko, perspektīvo portālu Baltijas valstīs. Portāla katrai pakāpei ir atšķirīgs liekuma rādīss, un starp tām ir gluda daļa. Zemākajā no tām centrā ir apmetumā ievilkts, krāsots konsekrācijas krusts.

AIZPUTES ORDENPILS

Aizputes ordenpils pieder ceļa kastelas (*Wegekastelle*) tipam, un Baltijas valstīs ir vienīgā šī tipa pils, kas tik labi saglabājusies. Pirmais dokuments, kurā nepārprotami nosaukta ordeņa Aizputes pils “...mūsu ordeņa pili, sauktā Aizpute, Kurzemē (*in castro ordinis nostri Hasenputte dicto in Curonia*)”, ir 1397. gada 1. augustā rakstītā lēņa grāmata. 14. un 15. gadsimtā vairākas reizes pils pārbūvēta un papildināta ar korpusiem, 16. gadsimta vidū tā vairs netiek apdzīvota, bet to izmanto par noliktavu. 1562. gadā pils ar muižu izlēņota Gerhardam I fon Noldem (*Nolde*). Būtiski pils pārbūvēta pēc 1574. gada, kad fon Noldes Aizputes pilsmuižu iegūst

dzimtīpašumā. Tas bija galvenais šīs dzimtas īpašumu centrs Kurzemē, līdzīgi kā fon Bēriem Ēdole vai fon Rekēm Jaunpils. Tad arī necilā, saimnieciski pakārtotā pils tiek pārbūvēta par konkrētās dzimtas rezidenci. Īpaši jāpiemin vārtu tornis ar greznāko sgrafito fasāžu apdari Baltijas valstīs, kas bija kā bagātības un ambīciju simbols. Trīs stāvu tornis būvniecības laikā bija augstākā būve pili un Aizputē, un, visticamāk, augšdaļā bija dekoratīva smaile. Arī pati pils tika pārbūvēta par muižnieku mītni, konkrētāk, tās austrumu korpusu. Pēc 1755. gada uzceltā jauno kungu māju un vecā ordenpils kļūst par muižas saimniecisko centru. 20. gadsimts pili ir pārvērtis drupās, taču joprojām iespējams aplūkot Latvijai un Kurzemei īpašas arhitektoniski mākslinieciskās vērtības. Pils austrumu korpusā ir viens no trim Kurzemes ēkās esošiem viduslaiku gotiskajiem, perspektīvajiem ieejas portāliem. Un kā kaut kas īpašs jāpiemin 16. gadsimta beigu un 17. gadsimta sākuma torņa pagalma fasādes sgrafito apdare.

CĪRAVA

Bijušā Cīravas muižas centra apbūve veidojusies ap seno 17. gadsimta pagalmu, kur laika gaitā būvētas, nojauktas un pārbūvētas dažādas celtnes, bet barokālā uzbūve saglabājusies. Šoreiz nepieversim uzmanību bijušajai kungu mājai, kas paliek arvien bēdīgāka, bet apskatīsim citu, tikpat vērtīgu celtni, kas, kokos icaugusi, gandrīz nav pamanāma. Tā atrodas pagalma dienvidrietumu malā un ir kompleksa lielākā, nozīmīgākā saimniecības ēka – stallis. Tas celts, iebūvējot tajā 18. gadsimta otrās puses saimniecības ēkas. Bijušais Rundāles pils muzeja direktors Imants Lancmanis stallim veltījis īsu, bet precīzu vērtējumu: “[...] pieder pie tām nedaudzajām 19. gadsimta sākuma saimniecības ēkām, kuras var uzskatīt par “īstu arhitektūru””.

Līdz 19. gadsimta otrajai pusei pa ailu staļļa vidusdaļā iebrauca saimniecības pagalmā. Stallis ar kungu māju bija dominējošie un viens otru papildinošie objekti. Ne velti 19. gadsimta 1. ceturksnī pārbūvētajai kungu mājai pret pagalmu bija uz kolonnām balstīts balkons. Staļļa galvenā fasāde arhitektoniski bija pat izteiktāka nekā kungu mājai. Galvenās fasādes vidusdaļā ir rizalīts ar vārtu ailām, caurbrauktuvi un mezonīnu, ko papildina sešu kolonnu portīks, bet abās sānu malās rizalīti ar vārtu ailu. Pašlaik celtnes monumentālo arhitektūru ir grūti uzvert, jo saimniecības pagalmā aizstādīts ar kokiem. Atgriežoties pie staļļa fasādes, jāpiemin samērā netradicionāli risinātie logi. Tie veidoti trīsdalījumā – vidū gaismas logs ar divām četru rūsū vērtņēm, bet katrā malā pa “aklam” vienas vērtnes četru rūsū logam. Atmiņās mīnēts, ka “Cīravas zirgu stallis bija ļoti skaisti ie-

kārtots. Logiem bija tumši zila zīda žalūzijas...”.

Līdz šim nebija zināms būves arhitekts, bet pēc jaunākajiem pētījumiem var droši teikt, ka projekta autors ir arhitekts no Grobiņas Heinrihs Šternbergs (*Sternberg*), kas dzīvoja Lielajā ielā, tā arī nepieņēma Krievijas pilsonību un aktīvi strādāja pašreizējā Dienvidkurzemes novadā.

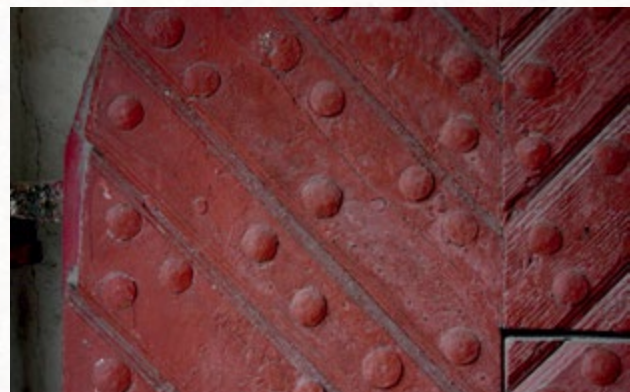

PRIEKULE

Priekuli tūrisma jomā visbiežāk atpazīst pēc bijušās muižas vārtu būves, kas attēlota pilsētas ģerbonī. Pirmās republikas laikā tas bija visapmeklētākais objekts Liepājas apriņķī.

17. un 18. gadsimtā bijušo muižu centru noslēgtajos pagalmos nokļuva, izbraucot cauri vārtu torņiem. Tādi saglabājušies Šlokenbekā un Nurmuižā, bet bijuši arī daudzās citās vietās. Vārtiem ir simboliska nozīme, un tos būvēja izsmalcinātās formās ar bagātīgu apdari. Priekules muiža bija pirmais nozīmīgākais un lielākais fon Korfu (*Korff*) dzimtas īpašums Kurzēmē. Konkrēts vārtu caurbrauktuves ēkas būvniecības laiks nav zināms. Rakstītajos avotos dominē 1688. gads, bet, apskatot celtnes arhitektūru, par

minēto laiku rodas šaubas. 17. gadsimta beigās arhitektūrā jau bija jūtama baroka ietekme, bet ēkas galvenajā fasādē tās nav. Jāpiekrīt mākslas zinātniekam Ojāram Spāritim, ka saraustītā formu valoda, rustika, divainās kolonnas un erkertorniši vairāk raksturīgi 17. gadsimta pirmajai pusei. Renesanses klātbūtne vislabāk atpazīstama vārtu caurbrauktuves sienās, kur izmūrētas sekla nišas, sākotnēji ar maziem kapiteļiem profilētas joslas veidā, kuri zuduši 20. gadsimta 50. gadu sākumā notikušo atjaunošanas darbu laikā. Ļoti liela līdzība saskatāma ar Šauļu Sv. Pētera un Paula katedrāli, kuras būvniecība pabeigta 1634. gadā. Cilnis virs vārtiem ar fon Korfu un fon Rēdernu (*Redern*) dzimtu alianses ģerboni izgatavots no smilšakmens pēc 1683. gada, kad Helēna Eleonora kļuva atraitne, bet pie ēkas, domājams, pielikts 1688. gadā, jo gadskaitlis un teksts par precībām Krustpilī iekalti vēlāk. Tāpat sākotnējā nav koka lode. Celtnē bija baltā krāsā ar tumši pelēkām detaļām, jumtā bija divi vējrādītāji, bet nišās – karavīru skulptūras. Priekules muižas iebraucamie vārti ir greznākais konkrētā perioda paraugs. Pašlaik vārtu ailā ir saglabājušies vecākie Latvijas muižu centru iebraucamie divu vērtņu vārti.

TĀŠU MUIŽA

Tāšu muiža pirmo reizi rakstītajos avotos minēta 1501. gadā, bet pašreizējais centrs veidojies 17. un 18. gadsimtā. Esošās kungu mājas pasūtītājs bija Polijas pulkvedis Frīdrihs Heinrihs fon Korfs (*Korff*), kurš muižu nopirka 1726. gadā. Jaunā dzīvojamā māja būvēta 1734. gadā, un sākotnēji ēkai bija mansarda tipa jumts, garenfasāžu vidū rizalīts ar mezonīnu, ko noslēdza dekoratīvs zelminis, iespējams, ar volūtām. Ēkas cokols aplikts ar granīta akmeņiem kvadriem. Kungu māja savā laikā bija modernākā Dienvidkurzemē – ar apmestiem augstiem griestiem un lieliem logiem. Turklāt tā būvēta ārpus saimniecības pagalma ar atsevišķu virtuves māju. Galvenā ieeja ziemeļu fasādes centrā dekorēta ar baroka stila portālu, kas izgatavots no Gotlandes smilšakmens, malās ir stilizētas augu vitnes. Tas ir vienīgais

vēlā baroka akmens portāls Kurzemes muižu arhitektūrā, kurš saglabājies. Kungu māja ilgstoši netika izmantota, 20. gadsimta beigās tā bija pamesta un pat izdemolēta, taču joprojām halle ir saglabājusies sākotnējā grīda no lielām dolomīta plāksnēm, vecākie sienu koka paneļi un tipoloģiski vienīgie groplogi Latvijā. Ēkā ir trīs baroka stila kamīni ar celāpmetuma apdari, kas arī ir vienīgie Latvijā. Meistari, kas tos veidoja, visticamāk, bija ieceļojuši no Austrumprūsijas.

Foto no personīgā arhīva

VĒRGALE

Bijusi Vērgales jeb Vērgaļu muiža bija fon Bēru (*Behr*) dzimtas lielākais īpašums Dienvidkurzemē. 1759. gadā kopā ar Ugāli tiek izveidots fideikommiss – īpašuma forma, ka īpašumu nedrīkst pārdot, iemainīt citai dzimtai. Muižas centrs saglabājies no 18. gadsimta ar tradicionālu kvadrātveida pagalma plānojumu un ēkām tā malās. Daudzas no tām zudušas pēc agrārās reformas – nojauktas būvmateriāliem, bet kungu māja ir saglabājusies. Tā būvēta 19. gadsimta otrajā ceturksnī un pārstāv klasicisma stila ēku tipu ar portīkiem.

Pats celtnes divu stāvu apjoms ar četrslīpju jumtu ir tradicionāls un ārēji ne ar ko īpašu neizceļas, bet interjeros gan saglabājušās “pērles”, kas citviet ir zudušas. Pie tām jāmin oša koka grīdas parkets, kas likts no rombiem, kur katra romba šķiedras virziens ir pretējs blakus esošajam, tā veidojot koka šķiedru ritmu. Tajā laikā šāds segums bija kaut kas īpašs. Netradicionāli grīdai izmantots vietējais koks – osis, tā šķiedras ir kā flīžu raksts, ieturot ritmu. Raksta autoram šis ir vienīgais zināmais šāda veida attiecīgā perioda parkets, kas saglabājies Latvijā.

KLOSTERE

Netālu no Aizputes pilsētas viduslaikos atradās vienīgais klosteris Kurzemē – franciskāņu mūku ordeņa trešās regulas vīriešu klosteris. Tas dibināts starp 1484. un 1500. gadu. Pēc klostera likvidācijas izveidota bijušās Klosteres, arī Klosteres Aizputes (*Hasenpoth Kloster*) muiža. Tā izveidota uz franciskāņu klosterā zemes, kas piederēja domkapitulam, bet muižas centrs izvietots bijušā klosterā teritorijā. Nav zināms, kad klosteris likvidēts, bet 1612. gadā muiža piederēja Kurzemes hercogam Vilhelmam Ketleram (*Wilhelm Kettler*), kurš šo īpašumu iznomāja. Muižas centra vecākajā aprakstā minēta galvenā dzīvojamā ēka ar šindeļu jumtu, kas pārbūvēta, tomēr daļēji saglabājusies līdz mūsdienām un bijusi klosterā ēka. Tajā atradās remteris (ēdamtelpa klosteros un viduslaiku pilīs), kambari ar iebūvētiem sienas skapiem un kaminēm. Vēl minēts klosterā mūris, pie kura

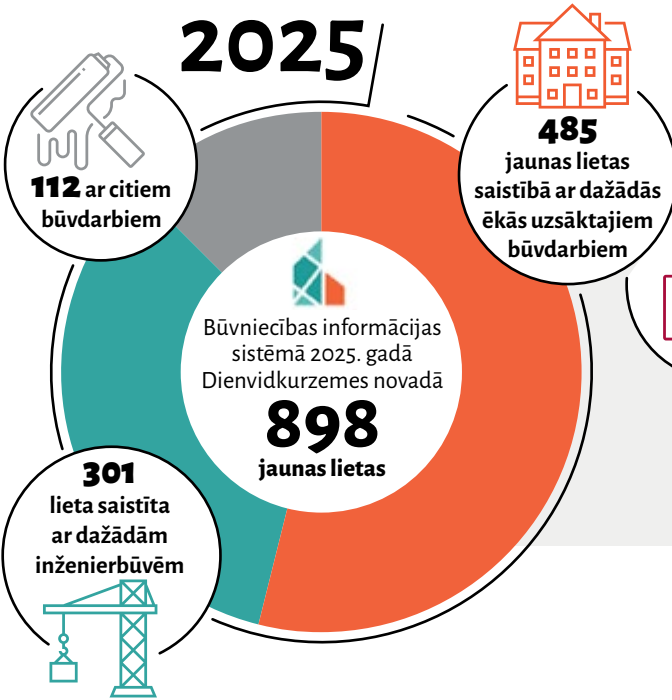

piebūvētas divas koka klētis un maza, velvēta kapela bez logiem un jumta. Pārējās saimniecības ēkas bija no koka ar salmu vai lubu jumtiem. Bija arī augļu un apiņu dārzs. Bijušā klosterā mūris minēts vēl 1731. gadā, kad kapela jau bija nojaukta. Dzīvojamā māja raksturota kā “...veca un stipra mūra ēka ar labu salmu jumtu”. Fasādes bija apmestas ar kaļķi, logi bija svīnā (vitrāžas veida stiklojums). Ēkai bija eksponēti siju pārsegumi ar deļu griestiem. Minēts, ka telpās bija deļu un māla klona grīdas, dobo podiņu un balti glazētu podiņu krāsnis. Pēc Kurzemes un Zemgales hercogistu pievienošanas Krievijai muiža pāriet valsts īpašumā – ir tā sauktā kroņa muiža. 1834. gadā Aizputes tirgotājs Karls Vilhelms Burbe (*Burbe*) no muižas atpērk 156 ha zemes, un tiek izveidota Klosteres Aizputes privātā muiža, bet veco muižas centru joprojām izmanto Klosteres Aizputes kroņa muižas nomnieki. 1836. gadā, nakti starp 29. un 30. jūniju, muižas centrā izceļas ugunsgrēks – nodeg gandrīz visas ēkas. 1838. gadā pirmo atjauno veco dzīvojamo ēku, to pašu klosterā galveno ēku, jo tās mūra sienas bija izmantojamas, bet uz nodegušās koka dzīvojamās ēkas pamatiem uzbūvē jaunu koka māju pēc izstrādāta projekta. Abām būvēm bija salmu jumti, un abas ir saglabājušās. 20. gadsimta sākumā kungu mājā dzīvo Eduards Kristops Nikolajs Aleksandrs fon Šrēders (*Schroeder*), Jamaiku muižas dzimtkungs un vēlākais Aizputes pilsētas galva no 1911. līdz 1918. gadam, bet Aizputes Klosteres kroņa muiža praktiski likvidēta – zeme ir sadalīta, un to iznomā zemniekiem.

Bijušajā muižas centrā ir apskatāma viena no retajām viduslaiku klosterā celtnēm Latvijā. Šis klosteris bija vienīgais, kas atradās ārpus Rīgas. ☒

Būvniecība novadā neapstājas nekad

Viens no būtiskiem attīstības rādītājiem pašvaldībā noteikti ir būvniecības apjoms un aktivitātes, kas saistītas ar ēku remontu un pārbūvi, jaunu objektu celtniecību un iecerēm, kas uzlabo infrastruktūru. Aizvadītajā gadā novadā varam palepoties ar trim nozīmīgiem objektiem tieši drošības kontekstā, kā arī privātmāju būvniecības un rekonstrukcijas pieteikumiem.

Kopumā 2025. gadā izdots **161** akts par ēku un dažādu inženierbūvju pieņemšanu ekspluatācijā. Visvairāk ekspluatācijā pieņemto objektu Dienvidkurzemē ir bijušās Grobiņas novada administratīvās teritorijas ietvaros – izdoti 72 akti par ēku un dažādu būvju pieņemšanu ekspluatācijā, no kuriem 27 akti ir par jaunu dzīvojamo ēku būvniecību un pārbūvi. Tieši agrākajā Grobiņas novadā tiek iesniegts visvairāk jauno būvniecības ieceru – galvenokārt saistītas ar dzīvošanai paredzētu jaunu māju būvniecību vai pārbūvi.

Avots: Dienvidkurzemes novada Būvvalde

levēribas cienīgs objekts, kas gan modernizē, gan funkcionāli uzlabo pilsētvidi, ir objekts “Parka pārbūve Brīvzemnieka bulvārī 8, Aizputē”, kas ekspluatācijā tika pieņemts 2025. gada vasarā.

Kā visnozīmīgākais un finansiāli visapjomīgākais objekts, kas tika pieņemts ekspluatācijā novada teritorijā 2025. gadā, ir “Sinhronā kompensatora teritorijas infrastruktūras sakārtošana “Āres”, Grobiņas pagasts, Dienvidkurzemes novads”. Šī projekta mērķis ir stiprināt Latvijas energoapgādes drošību, samazinot atkarību no Krievijas energosistēmas. Kopumā Latvijā paredzēts izbūvēt 3 šāda veida stacijas, no kurām pirmā atklāta tieši Dienvidkurzemē.

Objekts, kas ilgtermiņā sniegs būtisku ietekmi uz sabiedrības drošības uzlabošanu, ir “D” kategorijas VUGD depo jaunbūve Ceriņu ielā 8A, Aizputē, Dienvidkurzemes novadā”, kas ekspluatācijā tika pieņemts 2025. gada sākumā. ☒

LINDA KILEVICA

Veca ēka ir kā skolotājs

Var būvēt mājas, ņemot vērā izmaksas par kvadrātmetru, bet var strādāt tā, kā darīja mūsu senči. Paņēma materiālus, kas bija tepat blakus – bērzus, priedes, mālus, kaļķi, niedres –, un uzcēla ēkas, kuras kalpo vairāk nekā simt gadu. Papes Ķonu ciemā senā zvejniekciema apbūves principus pēta un veiksmīgi iemieso mūsdienās “Mikjāņu” saimnieks Māris Muitenieks un kaimiņš pāri ceļam no “Saknēm” Gatis Krīgens.

NO PĒRK MĀJU DURVJU DĒĻ

Ķonu ciems ir viens no trim mazajiem zvejniekciemiem Papē, kas saglabājis bagātu kultūrvēsturisko mantojumu. Tā apbūves komplekss ir tautas celtniecības arhitektūras piemineklis, kas sastāv no 11 zvejnieku mājām. Pieminekļa aizsardzības zona noteikta 500 metru rādiusā ap ciemu. Tomēr piekrastē masveidā iespīezas modernā privātmāju apbūve, aiz augstiem žogiem katrs būvē tik lepnī, cik naudas maks atļauj.

Papē būvniecības tradīciju veido dabīgo materiālu pielietojums, jo tepat aug koki un niedres. Koks ir G. Krīgena specializācija, savukārt M. Muitenieks vairāk zina par niedru pielietošanu. “Tas nav paraugs visiem un visur,” uzsver Gatis, jo citur ir atšķirīgas tradīcijas. “Šādai būvniecībai jābūt pieminekļa aizsargjoslā, lai to varētu pielaut, nevis tā,” M. Muitenieks rāda uz netālu esošo villu, kas pilnībā izjauc zvejniekciema koptēlu.

No Ķonu ciema “Klibo” mājām nāk Māra vectēvs, bet viņš pats atjaunojis “Mikjāņu” sētu un izveidojis atpūtas vietu, kā arī rīko tradicionālo prasīju meistarklases. Ne visas ēkas šeit bijušas vēsturiski. Piemēram, mājiņu ar rakstainām durvīm uz “Mikjāņiem”

Egona Zivertā foto

Māris Muitenieks (no kreisās) un Gatis Krīgens var daudz un plaši stāstīt par savu sirdslietu – tradicionālo būvniecību.

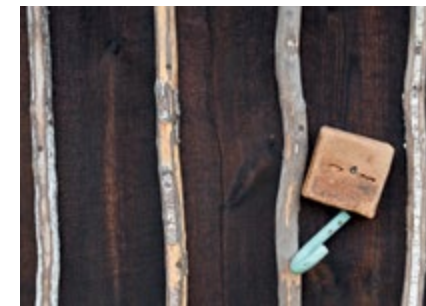
atveda no Rucavas, no sētas, kuru jauca nost. Vecās nojaucamās mājas ir ļoti vērtīgs resurss. Taču tās jāmeklē, neviens jau pakaļ nemet. Citreiz brauc pēc kaut kā viena, bet dabū ko citu.

“Nopirku māju tikai durvju dēļ, tās man iepatikās,” viņš atklāj. Durvis restaurēja, mājai nomainīja bojātās detaļas un uzslēja atpakaļ. Atradis uzrakstu, ka māja celta 1902. gadā. Labs piemērs ilgtspējīgai būvniecībai. Citai kempinga mājiņai sienas stiprinātas ar bērziņiem.

“Bērzi ir pilni ar cukuru. Apmizotām un saulē nokaltušām meijām cietība un ilgmūžība ir izcila. Saules intensitāte un mitrums šai vietā ir lielākie ienaidnieki būvēm. Bērza sklandas ir ap simt gadu vecas, tās paņemtas no nojauktām mājām, kur bija izmantotas jumtiem kā piespiedlistes. Nekas, kas mūsdienās tiek sertificēts, nav spējīgs konkurēt ar šo. Bērzs turas, kamēr jumts ir kārtībā un mitrums netiek klāt,” izstāsta G. Krīgens.

Niedru jumts ir ilgtspējīgs. Ja labi uztaisīts, pietiks veselai paaudzei un vēl nākamajai.

Ja netiek klāt mitrums, bērza sklandas var ilgi saturēt ēkas sienas.

Egona Zivertā foto

Rucavas ēka, kas bija nolemta nojaukšanai, iespējams, agrāk bijusi klēts, bet šobrīd kalpo par vienu no kempinga mājiņām.

Mikjāņu vēsturiskā klēts pielāgota dzīvošanai. Zem logiem kokgriezumi, bet Māris stāsta, ka tādi nav šai vietai raksturīgi. Tos uzlikuši lietuvieši, kam māja bija izīrēta. Logu restaurācijas darbnīcā logi atjaunoti ar ķīti pēc vecās metodes, rāmji krāsoti ar linellu.

Savukārt Mikjāņu šķūnī notiek būvdarbi. Te būs telpa M. Muitenieka dibinātā “Kuršu iniciatīvu fonda” darbībai – saietu zālei. Viņš rada, kā top sienu pildījums no niedrēm. Sienas

biezums ir ap 10–12 centimetriem. Uztaisīts karkass, liek tik iekšā niedres un piespiež. Te arī eksperimentē ar materiālu izmantošanu – būvē iestrādā atrastas vēsturiskas lietas, detaļas. Piemēram, ragavu slieces integrētas starpsienā, lai nemētājas apkārt. “Tas ir ozols, kas speciāli cirsts, to var redzēt pēc šķiedras virziena. Senāk cilvēki tā piegatavoja gan likas kājas krēsliem, gan ragavu slieces. Aizgāja uz mežu un dabūja divus tā-

Gatis saskata šādu koku vērtību, lai gan citi tos izbrāķētu kā peļņas gūšanai nederīgus.

Vecie ķieģeļi otrreiz kalpos grīdas flīzēšanai.

dus kokus ragavām,” pastāsta Gatis.

Māris saietu zālei izbūvē tualetes un dušas telpu. Pieslietas savu kalpošanu gaida vienas no vecajām durvīm, kas uz Mikjāņiem “pašas atnakušas”. Krāsa jau noņemta, restaurēs un salīmēs. Labiericību bļietētā māla siena ir tradicionālās būvniecības elements. “Nedaudz kaļķis klāt, niedru atgriezumī saistvielai, materiāls sapresējas.

Kad piebungā, liekas, ka tas ir betons,” rāda M. Muitenieks. Sienu darina koka veidnēs. Ber tik iekšā, un tā līdz pašai augšai. Metode ir pateicīga, jo veselu sienu var uztaisīt vienā dienā, ja vien pietiek spēka, jo nav jāgaida, kamēr viena kārtā sacietēs. Šeit būs glancētais *tadelakt* kaļķa apmetums, kas nekrāso cilvēkus baltus. Tas ir senatnīgs, Marokā radies ūdensizturīgs kaļķa apmetums, kas pulēts ar akmeni un apstrādāts ar ziepēm, radot spīdīgu, bezšuvju virsmu. Šo elpojošo materiālu izmanto sienu, grīdu, vannu un izlietņu apdarei īpaši mitrās telpās.

Grīda zālē taps no māla flīzēm, te savesti speciāli sazāģēti vecie ķieģeļi.

“Mālu dabūt agrāk bija vienkārši, jo jūrā bija zivis,” smeļot atklāj G. Krīgens. “Piesmel mencas un aizbrauc pēc māliem.” Papē to nav, bet visās mājās bija mūretas krāsnis un plītis.

Šķūņa galā piesaista uzraksts “Niedru segas”. Senās uguns nakts pasākuma laikā notiek darbnīcas, kurās katrs interesents var pamēģināt izgatavot niedru paneli. “Ja uztaisa plānu, liek zem kaļķa vai māla apmetuma sakerei. Ja uztaisa biezāku, tad reizē ir siltinājums un skaņas izolācija,” izstāsta M. Muitenieks.

TĀ, KĀ IZSENIS DARĪJUŠI

Māris atzīmē, ka būvniecībā ļoti daudz izmantots otrreizējais materiāls. “Piekopju ārā mešanu tikai tad, kad koks ir galīgi satrupējis un to nevar lietot. Esmu apkrāvēis ar visādiem koka gabaliem tikai tāpēc, ka man ir žēl izmest,” viņš saka. “Tā ir tautas celtniecība, mēs darām tā, kā cilvēki ir darījuši, neko jaunu neizdomājam idejiski. Ikviens veta ēka ir kā skolo-tājs. Ārdot to, redzi, kā ir taisīta.”

Gatis, skatoties uz lietām, uzreiz redz, no kāda materiāla tās gatavotas. Daudzi sakot – kam jums tas vecais? Meistari mēdz iegālvot, ka koka logi ir pagātne. Taču ir daudz tādu materiālu, ko mūsdienās vairs nevar iegūt. Viņš skaidro, ka agrāk materiālus neizvēlējās pēc principa “nocirtām bērzu – o, sanāca”. “Viss ir meklēts apzināti. Tagad mežu audzēšana pār-

Egona Ziverta foto

Gata Krīgena atjaunotais stallis – omulīga un silta dzīves telpa.

iet uz monokultūrām, un daudzi no senajiem materiāliem vairs neeksistē. Ne jau katrs bērzs der tādām stiprināšanas meijām. Tie ir smalki bērziņi, kādi sastopami purvā, tie aug lēni un ir ļoti izturīgi. Auglīgā augsne Sventājas senlejā bērzi aug pavisam citādi, ir atšķirīgi struktūrā.” Agrāk baronu mežziņi zinājuši, kā izaudzēt stipru priedi kuģu mastiem un būvniecībai.

Papes vīri neapgalvo, ka tikai lietuvieši te būvē ko un kā grib. Nacionālā piederība nav kritērijs, izšķirošs ir cilvēciskais faktors. Viens lietuvietis, kuru viņi sen pazīst, ir konsultējies, uzklau-sījies, tāpēc māja no ārpuses ir no dabīgiem materiāliem un izskatās jēdzīgi. “Protams, cilvēks līdz galam nevar noticēt, kad viņam stāsta, jo masveida

būvniecības reklāma ir tik uzbāzīga. Mēs ražojam, tev jāpērkl! Un galvenais ir kvadrātmetra cena,” saka Gatis.

Tomēr nauda šeit ieplūst, jo vieta kaimiņvalsts iedzīvotājiem ir kārdinoša. Māris pastāsta, ka vasarā kempingā dzīvoja pusmūža pāris no Nīderlandes, viņiem ļoti patika šī vieta. Vīrs nācis jautāt par būvniecību ap pieminēkļa zonu – kā tas te ir iespējams? Viņš strādā kultūras mantojuma jomā un teicis, ka viņa zemē tā nedrīkstētu darīt. “Pape ir milzīga – 7,6 kilometri. Lai attīsta, bet šī vieta, kam ir statuss, ir jāpasargā,” uzsver Māris.

To, ka var dabūt gatavu jaunbūvi, kas skaisti iederas zvejniekciema kompleksā, apliecina Māra dēla Martina ģimenes māja. Dabīgi materiāli un

Egona Ziverta foto

Māra Muitenieka dēla Martina ģimenes māja celta nesen, apvienojot modernu, stilīgu arhitektonisko formu ar dabīgiem materiāliem.

piemērota būvniecība, taču oriģināla arhitektoniska forma. “Dēls ar sievu izdomāja pārvākties uz šejieni. Uzreiz gribeja savu māju. Sākām celt aprīlī, “Mikjānos” gatavoja ēkai karkasu. Augustā viņi saka tajā dzīvot,” atklāj M. Muitenieks. Viņš bija izstrādājis divus skiču variantus. Viens ar parastu, taisnu jumtu, otrs – ar liektu formu. “Gatis bija sarunāts palīdzēt uztaisīt koka karkasu līdz jumtam. Parādīju abus variantus, un viņš teica – ja tu neņemsi šo, tad es nepiedalos šajā projektā,” Māris smejas.

Gatis stāsta, ka jaunajā ēkā izmantoti ļoti kvalitatīvi vecie logi un durvis. “Īstenībā ar tiem viss sākās,” piebilst Māris. “Ja ir logi, jārada māja. Astoņrūšu logus reti var skatīt. Pieminēkli ierasti ir sešrūšu logi. Daži no tiem bijuši ielikti horizontāli.” Dienmžēl neviens nezina, kur un kādā ēkā šie logi kalpojuši agrāk.

PAMATI UN JUMTS

“Saknes” nav Gata dzimtas mājas, taču viņš zina, ka kaut kāda saikne tomēr ir, jo mājās atrasta korespondence ar viņa uzvārdu, kas nav ļoti izplatīts. Māja nonāca viņa rokās, ieaugusi alicās, jo te ir purva mala un līdz ar to liela augšanas intensitāte. “Saknēs” dabūta uz kājām vēsturiskā koka karkasa ēka – stallis. “Lielās saimniecībās ar daudz govīm šādām ēkām vidū ir stallis, bet abās pusēs – siens. Šeit bija maz lopu, tāpēc vienā galā stallis, otrā

Māris izbūvē saietu zāles labierīcības, šeit satiekas Dienvidkurzemes zvejniekciema un marokāņu tradīcijas.

– siens. Mazā izbūve galā bija cūkām un aitām,” viņš izstāsta. Šai sētā stallis ir pirmā atjaunotā ēka, kurā var dzīvot, strādāt, iepazīt šejienes vēsturisko vidi, kas veidojusi cilvēku dzīves un tradīcijas. Siltinājums iekšpusē ir kokšķiedra – kaļķa apmetums uz niedrēm. Māris bija domājis, ka sienas vecajām ēkām ir pamatīgas, kādi 20 cm, bet izrādījās, ka vien 12. “Un dzīvoja vecāmamma un vecaistēvs, viss bija labi. Jāpiestrādā pie logiem, durvīm, jāaiztaisa šķirbas ciet, lai nepūš vējš cauri,” viņš secina.

Preti stallim stāv tas, kas palicis pāri no 1880. gadā uzceltās dzīvojamās mājas. Stāvkoku konstrukcija, neraksturīga Ķonu ciemam, kur visur ir pakkoku jeb gulbalku būves. Kāpēc tā, neviens nezina. Māja bija apmesta, pēc tam apšūta. “Taču to sabrukšanai nolēma padomju laika piegājiens ar ruberoidu, kas ir māju nāve. Koka ilgmūžību tad var aizmirst,” saka Gatis. Lai arī koki ir galīgi satrupējuši, ēka stāv teju 150 gadus, turas uz tapetēm, viņš smejas.

“Mārim ļoti patīk atjaunot, bet te ir tā, ka māja ir beigusies. Te nav, ko atjaunot. Paņemšu ķieģeļus no krāsnīm.”

Māris ar šādu bēdu jau saskāries. Uzrakstīja projektu staļļa atjaunošanai “Smēdniekos”, bet noņēma jumtu, un bija skaidrs, ka tur viss ir beidzies.

Arī Gatis nemet ārā to, kas var noderēt. Uz zemesgabala kaudzē sakrauti stumbri. “Šis būs robežstabs,” viņš rāda žuburotu priedi. “Ziemā cirsts. Sala apstākļos nocērtot priedi, tās kodols ir sveķains. Ilgi var stāvēt ierakta zemē un nenopūt. Es tos savā darbā mēģinu saglabāt un iedodu vērtību, kas nav kubikmetra cena.”

Maz esot tādu cilvēku, kas būvē, atjauno un nāk vaicāt, kā labāk darīt. “Jo ir iepotēts, ka modernie materiāli ir labāki. Stallim, kur top telpas fondam, 2009. gadā tika izstrādāts tehniskās apsekošanas atzinums, kurā eksperti ieteica visas staļļa sienas nojaukt. Bet atjaunots ar tradicionālajam metodēm, stallis stāvēs vēl simt gadu,” zina M. Muitenieks. “Galvenais – koks un māls jāsgargā no mitruma. Pamati un jumts ir divas primārās lietas, kad atjauno māju.”

Ja ir labas niedres un pareizs jumta slīpums, un zinošs meistars, jumtam jāstāv vismaz 50 gadus. Tas ir minimālais termiņš, jo ir manīti jumti, kas stāv simt gadus. Mārim kāds nesen prasījis, vai niedru jumtu nenoplēš vējš. “Atbildēju, ka nekad to neesmu redzējis, izņemot vienu reizi, kad jau pilnīgi izdēdēju jumta daļu, kas turējās tikai uz sava svāra, vējš bija pacēlis un nolīcis blakus uz zemes,” viņš izstāsta. ☒

LIENE KUPIČA

Te ir īstās mājas!

To, ka tieši Latvija daudziem te dzimušajiem ir vienīgā īstā vieta, kur dzīvot, apstiprina trīs pēc ilgstošas prombūtnes ārzemēs atgriezušos ģimeņu stāsti. Skaistus, iedvesmojošus un visādi citādi emocionālus stāstus par pieredzēto ārvalstīs un magnētisko vilkmi atgriezties Dienvidkurzemē mums uzticēja novadnieki no Kazdangas, Vērgales un Kalētiem.

VIŅAM PATIKA, VIŅAI – IEPATIKĀS

“Mani 15 gadu vecumā aizsūtīja uz Ziemeļīriju pie tēva. Ar ļoti knapām angļu valodas zināšanām nonācu jaunā vidē, skolā, kur bija augstas prasības. Pagāja četri gadi, līdz normāli iemācījos valodu,” atceras Deivids Stasjulis. Vēlāk viņš iestājies augstskolā, bet studijas inženierijā pametis un iegādājies biļeti uz Grieķiju, kur atradis darbu un iepazinies ar Despina.

“No Grieķijas izceļojāties pa visu Eiropu. No Vācijas atbraucām uz Latviju, un negribējās atpakaļ uz Grieķiju braukt. Īre un dzīve Latvijā ir lēta salīdzinājumā ar citām valstīm.” Deivids sācis strādāt par inženieri rūpnīcā Liepājā, viņš bijis instrumentu mehāniķis, labojis CNC metālapstrādes iekārtas, virpojis. “Taču gribejās darīt kaut ko pašam savu,” atzīst jaunais vīrietis. Nopirkuši *busiņu*. Ar to braukājot pa

Deivida vaļasprieks ir ķīlēt un skrūvēt traktorus, kas lieti noder saimniecības darbos. Fonā – pašu uzbūvētā dzīvojamā mājiņa, kuras celtniecībai nav rakti pamati.

Bijušais kapsēdnieks Deivids un grieķiete Despina par Dienvidkurzemes novada iedzīvotājiem kļuva pirms sešiem gadiem, kad iegādājās vairāk nekā 200 gadu vecu lauku māju ar dažiem hektāriem zemes. Savas dzīves gaitas un darbu laukos viņi iemūžina video, ko ievieto kanālā “Youtube”. Viņiem ir teju 60 000 sekotāju visā pasaulē, un šī nodarbe pēc divu gadu smaga un regulāra darba sākusi nest peļņu.

Egona Zivert foto

Eiropu, atkal nonākuši Grieķijā. Tomēr vēlme dzīvot Latvijā joprojām bijusi liela – te ir tik labi! Arī Despina, kas bija padzīvojusi dažus mēnešus kopā ar Deividu Liepājā, novērtējusi Latviju kā vietu, kur grib dzīvot. “Un tā, sākoties kovidam un robežu slēgšanai, karantīnai, ieradāties Latvijā,” atminas Deivids. “Visās valstīs, kurās pabijām, secinājām, ka tik labi kā Latvijā nav nekur!”

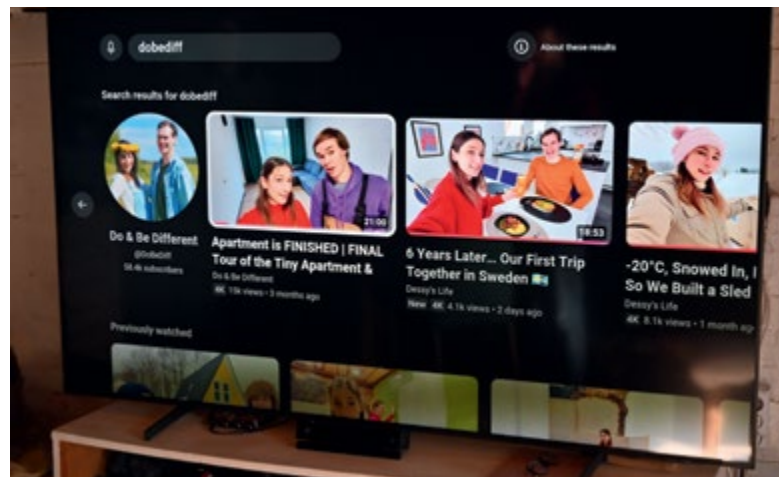
PEĻŅU NES LAUKU DARBU FILMĒŠANA

Ierodoties Kazdangā pāri apciemot, dzirdam, ka sētā kladzina vistas, dzied gailis, tālumā blēj kazas. Bet visapkārt... klusums un tikai putnu balsis. Kokā redzama milzīga ligzda, tajā stāv un klabina stārķis, fonā čivina mazie apakširnieki. “Kazas un mājuputni ir tikai smukumam, ar lauksaimniecību nenodarbojamies,” teic Deivids. Vistas tur olu ieguvei, kazas ļoti labi attīra teritoriju no zāles un krūmiem. Bet viņu “zvaigznes” ir zosis, kas prot pārsteigt ar savu uzvedību. Pēc brīža Despina izlaiž sētā gadu veco sunenīti Milliju. Nesen 19 gadu vecumā nomiris no Grieķijas atvestais Despinas kaķītis Ivi. Iepriekš viņu mājas

vecumdienas vadījis kāds bez saimnieka palicis sunītis no Dunalkas pagasta.

Kopš Deivids un Despina apmetušies uz dzīvi Kazdangas pagastā, viņu nodarbošanās ir cieši saistīta ar laukiem. Viņiem video vietnē “Youtube” ir kanāls “Do & Be Different” (@DoBeDiff), tulkojumā no angļu valodas “Dari un esi citāds”, kurā viņi rāda savus safilimētos un samontētos video, kuros popularizē dzīvi Latvijas laukos. Tas tagad ir viņu vienīgais peļņas avots. “Pirmajos gandrīz divos gados vispār peļņas nebija,” iestarpina Deivids.

Kad, izbraukājot teju visu Eiropu, abi tomēr nolēma dzīvi saistīt ar Latviju, meklējuši īpašumus visā Kurzemē.

Egona Zivert foto

Mājas iekšpusi jaunieši sakārtojuši, atjaunojot vecās, oriģinālās detaļas un konstrukcijas vai nepieciešamo pielāpot. Arī mēbeles viņi gatavojuši paši, un tam līdzī varēja sekot jūtības skatītāji visā pasaulē.

Aizputes pusē atraduši ap 200 gadu vecu no ķieģeļiem un koka taisītu māju. Lai to iegādātos, ieguldījuši citiem mērķiem paredzētu naudu. Lēmums prasījis lielu savstarpēju uzticēšanos. Māja atrodas Kazdangas pagastā. Deivids to jau mazliet apskatījis, kad vienojās par pirkuma līguma slēgšanu. Īpašumu ar pāris hektāriem zemes izdevies iegādāties par tik ļoti izdevīgu cenu, ka tagad par tādu summu pat vienistabas dzīvokli nevarētu nopirkt. Un ir vēl kāds bonuss – kaimiņi, kas ir gluži kā vecvecāki. Deivids un Despina tūlī pēc ierašanās sākuši visu filmēt un iemūžināt.

Abi jaunieši savu darbošanos mājā un sētā, arī lielākus darbus, saistītus ar būvniecību, mājas atjaunošanu, remontu, malkas gādāšanu, iemūžina video, ko papildina stāstījums. Visus darbus viņi dara paši – zināšanas gūst

pašmācības ceļā, mācās darot. Vienīgi akas tīrīšanai piesaistījuši palīdzību.

“Sestais gads šogad, kopš esam šeit,” teic Deivids. Šajā laikā daudz paveikts mājas atjaunošanā. Paši saviem spēkiem uzbūvējuši arī pārvietojamu māju, te nodereja inženiera zināšanas, ko Deivids bija sācis apgūt pēc vidusskolas pabeigšanas Ziemeļīrijā un nostiprināja, kādu laiku strādājot Liepājā. Tagad plānā ir saimniecības palīgēku sakārtošana.

Sešu gadu laikā *jūtībē* ievietoti vairāk nekā 1100 video. “Viens video reizi divās trīs dienās,” rēķina Deivids un Despina. “Tas ir ļoti grūts darbs, patiesībā stressains darbs. Ja esi sācis, jāturpina filmēt, nedrīkst apstāties. *Jūtības* vidē ir ļoti grūti, ja izkrīt no aprites. Par vietu tā saucamajā algoritmā, lai tu parādītos un savu saturu ieteiktu, ir jācīnās. Taču šāda darbošanās sniedz brīvību, nav katru ritu jābrauc uz darbu. Bet tas, ko mēs darām, nav izveicīga vieglas naudas pelnīšana. Ja gribi nopelnīt, ir daudz jāstrādā, un atbildīgi,” norāda Deivids. Nopelnītais parasti tiek ieguldīts nākamajā video. “Bet vienlaikus jau mēs ieguldām savā dzīvē, mēs atjaunojam paši savu māju,” uzsver Deivids. Viņu kanālam ir ap 60 000 sekotāju visā pasaulē, lielākoties ASV, Kanādā un Austrālijā, protams, arī citur. Cilvēki skatās, jo šobrīd tas ir topā. Ir cilvēki, kurus interesē lauku dzīve, kas mēdz atšķirties. “Amerikā, piemēram, mājas laukos atšķiras no īpašumiem Latvijā. Daudzviet, arī tajā pašā Amerikā, ir grūti dabūt lauku īpašumus, jo tie ir ļoti dārgi. Redzēt, kā citi dzīvo, ir aizraujoša izklaide, vēl cilvēkus interesē vēsturiskas lietas, un patīk skatīties, kā darbus dara pats, nevis piesaistīti meistari,” zina stāstīt satura veidotājs.

Egona Ziverta foto

NO KONVEIJERA FABRIKĀ LĪDZ ŠŪŠANAS STUDIJAI

Egona Ziverta foto

Ina Gulbe savā šūšanas studijā Vērgalē vienkārši staro. Viņa novērtē ārzemēs gūto dzīves un darba pieredzi, taču vienlaikus atklāj, ka klusībā gadiem ilgi domājusi par atgriešanos mājās.

Ugunīgi košā Ina Gulbe mūs sagaida savā šūšanas studijā, kas atrodas Vērgales centrā blakus veikalam “Top”. Ina plaši atver durvis, aiz kurām atrodas viņas radošā pasaule. “Viss, kas man šeit ir, lielākoties atvilktis līdzī no Anglijas,” stāstot par iekārtojumu, teic Ina. “Candriņš deviņus gadus man tur bija pašai savs šuvējas bizness. Oktobrī būs divi gadi, kopš atgriezos dzimtajā Vērgalē.”

Ina pēc Vērgales pamatskolas beigšanas devās mācīties uz Liepājas Mākslas vidusskolu, kur apguva apģērba dizainera profesiju. Liepājā strādājusi veikalos, šuvusi pēc pasūtījuma, klubā “Coyote fly” šuvusi kostīmus ballītēm, Liepājas Bērnu un jaunatnes centrā vadījusi rokdarbu pulciņu, fabrikā “Lauma” veidojusi dizainu apakšveļai. Taču visu laiku taustījies, meklējusi īsto papildījumu. Tad piedzīmusi meita Beatrise. Un 2012. gadā ar somu vienā rokā un četrpēdīgo meitu padusē aizceļojusi uz Angliju. “Gribēju atsperties, mazliet nopelnīt. Māsa jau bija prom, teica, ka var nopelnīt labu naudu. Izlēmu, ka jābrauc.”

Anglijā strādājusi fabrikās, bet tas bijis īss periods. “Darbs – krāmēšana uz līnijas. Maižītes, picas. Man patika darbs ar puķēm, kad bija jāsaliek pušķi. Tas bija baudāms! Kartupe-

ļu fabrikā bija jāšķiro bumbuli – acis gāja uz riņķi! Viena darbiniece man teica, ka pieradīšu, bet es zināju, ka ne. Otrs blieziens bija, kad atteicos no šī darba un mani nosūtīja uz vīstu fabriku. Tev iedod lielo tuteni un... Es to nevarēju izdarīt!” Tā Ina uz kādu laiku kļuvusi par bezdarbnieci, tad sākusi meklēt sludinājumus šuvējas darbu. “Man māsa bija uzdevinājusi šujmašīnu, lai neaizmirstu, kas es esmu,” pasmejas Ina. Iegādājusies materiālus. Mājas vienā istabā uztaisījusi “Inas šūšanas studiju”. Protams, nosaukums bija angļu valodā. Šuva, sūtīja darbus uz Latviju, reklamēja tos sociālo tīklu rokdarbnieku grupās.

Tad Inu sasniedzis darba piedāvājums uzņēmumā, kas šuj skolēnu uniformas. Tur nostrādājusi trīs gadus, bet secinājusi, ka nav izaugsmes. “Nerunāji, strādāji!” – tāds bijis uzņēmuma vadības uzstādījums. “Bet kā lai es apgūstu valodu, ja nevaru sarunāties?” Ina paralēli darbam iestājusies koledžā. “Ja reiz es dzīvoju citā valstī, tad man tās valsts valoda arī jābūt.”

Dzīvojot Linkolnas rajonā, viņa bija iepazinusies ar vietējiem iedzīvotājiem. Vienam paziņam bija frizētavas telpas, bet viņš braucis prom un piedāvājis tās Inai. Apskatījusi un secinājusi: ieliņā ir daudz mazu saloniņu, kas dzīvo jau ilgi, tātad šī ir dzīvotspējīga vieta.

Egona Ziverta foto

VĪRIETIM VAJAG KLEITU

Kas bija pats interesantākais, strādājot par šuveju ārvalstīs? Ina mazliet apdomājas, tad saka, ka ārvalstis, tostarp Anglijā, var iepazīt dažādas kultūras, stilus utt. “Tur var satikt visādus interesantus cilvēkus. Man bija pārsteigums, kad uz studiju atnāca vīrietis un lūdza, lai uzšuju kleitu. Prasu – kam? Sievai? Viņš atbild, ka grib kleitu sev! Biju apjukusi, bet... ja jāšuj, tad jāšuj!” Interesanti bijis, kad Ina viņu aicinājusi uz pielaiķošanu, sakot: “Lūdzu, atnāc ar visām krūtīm!” Vīrietis sievietes tēlā pavisam pārvērties – parūka, papēžu kurpes, krūtis.

Šuveja atzīst, ka bija ļoti pieķērusies savai mājai Anglijā, telpām, cilvēkiem, kurus pazina. Dodoties ikdienas gaitās vienmēr ierēķinājusi laika rezervi, jo zinājusi, ka kādu satiks un sāksies lielā plāpāšana par dzīvi. Bet, neraugoties uz to, bijusi arī sajūta, ka gribas uz Latviju, īpaši pandēmijas laikā. “Sākām

krāt naudu, bet meita tur gribēja pabeigt skolu.”

GADS, LĪDZ PIERADA

Paziņas Anglijā prasījuši, kāpēc taisās braukt prom, jo Latvijā viss būs jāsāk no nulles. Savukārt te, kad bijusi ciemos, bieži jautāts, vai neplāno atgriezties? “Katru reizi teicu, ka vēl ne, gan jau kaut kad, bet gadi gāja.” Kad atgriezusies, daudzi neticējuši, ka uz palikšanu.

“Tagad dzīvoju pie mammas. Dzīvoklis man ir, bet jāremontē. Ar līdzekļiem – kā ir, tā ir, bet pamazām visu darām. Vispār man ir trīs vietas, kur dzīvot: pie mammas, manā dzīvoklī un šūšanas studijas telpās. Lielā daļa laika jau pāiet tieši studijā,” atzīst Ina.

“Kad atbraucu un satiku kādu – skatos sejā, it kā atceros, bet nezinu, kas viņš ir. Daudz kas ir mainījies. Ienākuši dzīvot jauni cilvēki. Iepazistos ar visiem. Pagāja gads, līdz varēju droši teikt, ka esmu atgriezusies pa istam. Bija jāaprod ar citu realitāti, pat runāt bija jāiemācās citādi,” stāsta Ina.

Vērgalē viņa piedāvā plaša profila pakalpojumus šūšanā. “Ravējsledzeju problēmas vienmēr ir aktuālas, Ziemassvētkos rūķu kostīmi, tematiskie svētku dekori, bet tas, ko gan nešuju, ir vīriešu uzvalki.” Ina atklāj, ka liels trūkums viņas darbā ir pakomāta neesamība Vērgalē, jo savus darinājumus viņa tirgo internetā. Mūsdienās nav svarīgi, kur esi, jo visu var sasniegt attālināti, arī paņemt mērus apģērbam.

Viņa ir priecīga, ja var iesaistīties vietējā dzīvē, palīdzēt ar idejām. “Rīkojam te sanāksšanas, pulciņus, uztaisu kādu meistarklasi. Un mēģinu uztaustīt, kas no piedāvājuma dažāda vecuma vietējiem iedzīvotājiem varētu patikt.”

soļi uzņēmējdarbībā. Ēdienus Dairis gatavo aptuveni pusotru gadu. “Kad vēl braukāju uz ārzemēm, mājās esot, jau vārīju. Tad atkal aizbraucu. Baigais mērķis, ka gatavošana varētu kļūt par pamatnodarbošanos, iesākumā nebija, bet viss tā veiksmīgi salikās,” vērtē Dairis.

“Beidzamajā piegājienā ārvalstīs strādāju četrus gadus, bet jau līdz tam bišķi braukāju prom. Vairāk jau sanāca būt mājās nekā prombūtnē strādāt, tomēr tas nebija tas, ko gribu. Lai arī divas trīs nedēļas biju prom un tikpat mājās, tomēr tas apnīka. Ļoti gribējas būt pie

Ģirta Gertsone foto

Dairis un Kristīne Ziemeļi kopā ar jaunāko meitu Megiju virtuvē, kur top ēdienu konservi. Ideja radusies no paša darba pieredzes un dzīves ritma, zināšanām iegūtajā pavāra profesijā un līdzšinējām latviešu tradīcijām. Lielākie bērni jau izlaisti savā dzīvē. Dairis ilgus gadus regulāri brauca peļņā uz ārvalstīm, taču tad pieņēma lēmumu to vairs nedarīt, un ieguvēji no viņa atgriešanās ir gan pats un ģimene, gan vietējo ražotāju saime un iedzīvotāji, kas meklē aizvien ko jaunu.

ģimenes un savā dzimtajā pusē,” saka kalēnieks. Viņš uzsver, ka laika gaitā mainās prioritātes, īpaši tad, ja aug bērni.

Vīrietis atzīst, ka līdzīgi daudziem citiem prom devās peļņas dēļ. “Ja ir vairāki bērni, tad Latvijā nav iespējams nopelnīt, lai visam sanāktu,” viņš saka.

“Tagad, kad vairs nebraucu prom, ir ideāli! Man ir vairāk laika ģimenei, priecājos, kad esmu ar savējiem,” vērtē Dairis. Vēlme būt mājās pie ģimenes bijusi vienmēr. “Svešumā tu nekad nebūsi vietējais, nekad nebūsi zviedrs, vācietis, anglis. Ar laiku to saproti, ka svešā zemē vienmēr būsi tikai iebrāucējs. Ja ar to var sadzīvot, tad, protams, var palikt un strādāt. Taču, kad pa istam dzīvo šeit, tas ir pavisam kas cits, nekā tad, kad atbrauc, kaut arī regulāri. Tu esi visā klātesošs, visiem ir vieglāk, tev ir skaidras vērtības,” viņš uzsver.

Vienlaikus Dairis atzīst, ka tā pieredze, kas gūta prombūtnē, ir neatsverama. “Tad tu tiešām arī šeit strādā citādi. Tiem, kas strādājuši ārzemēs, ir rudījums, lielāka atdeve, cita pieeja. Viņi saprot, ka bez darba nekā nav!”

BŪT AR SAVĒJIEM – IDEĀLI!

Kalēnieks Dairis Ziemeļis kopā ar dzīvesbiedri Kristīni šobrīd cenšas iekarot atpazīstamību ar gatavu maltīšu – zupu un otrā ēdiena – konservu ražošanu. Pagaidām viņu produkciju tirdziņos iepazīst Dienvidkurzemes iedzīvotāji un liepājnieki, arī cilvēki no citām vietām, kurus interesē vietējie labumi.

Dairis darba gaitās pabijis Anglijā, bet beidzamā valsts, kurā viņš strādāja, bija Zviedrija. Kad pirms vairāk nekā gada izlēma vairs projām nedoties, jau bija sperti gana stabili

Katrai izvēlei vajag kādu iedvesmu. Priekulniekam, foto entuziastam Harijam Ulmanim tas bija viņa ģeogrāfijas skolotājs Teodors Jancis, kurš aizrautīgi prata stāstīt sava mācāmā priekšmeta nianšes un stundu laikā rādīja skolēniem uzņemtas fotogrāfijas no dažādām vietām, kur pabijis. Viņam pat bijusi fotolaboratorija skolas pagrabā. Arī Harija tēvs fotogrāfs un dēlam pirmās zināšanas mācījis ar aparātu "Smena 6".

Pāriešana uz digitālo fototehniku nemaz nav bijusi tik viegla. Toties tagad Harijam ir tāda tehnika, kuras vērtība mērāma patiešām lielās summās. "Iespaidīgi!" tā saka tie, kas viņu sastop dažādos Dienvidkurzemes novada svētkos, kur Harijs fotogrāfe nevis pēc pasūtījuma, bet sava prieka pēc.

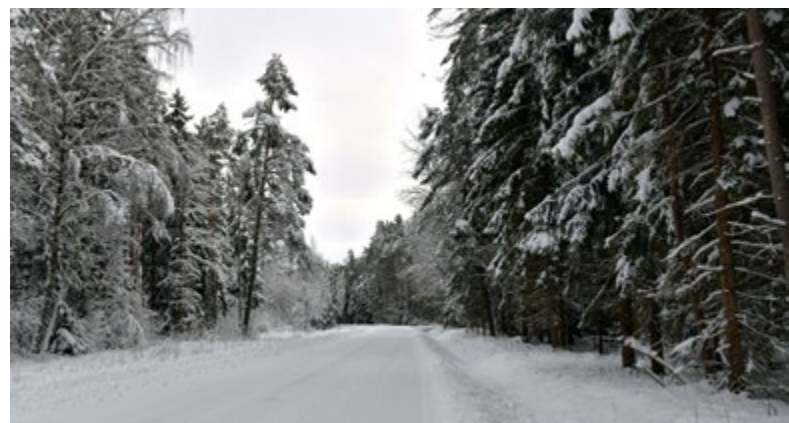
Hobijs, aizraušanās, vaļasprieks – saucam to, kā gribam, bet Harijam fotogrāfēšana patiešām ir prieks, ko izbauda, un viņš netiecas uz profesionālu limeni. Ja kāds palūdz fotogrāfijas, viņš ar prieku padalās, daudzas no tām redzamas arī Dienvidkurzemes novada pašvaldības sociālajos medijos. "Man prieks, ja kādam patīk un noder!" saka Harijs un atzīst – ir vērts tērēt naudu, lai ik pa laikam nopirktu atkal kādu jaunu fototehnikas papildinājumu. "Kad vienu iemācos, man kļūst garlaicīgi, vajag atkal kaut ko jaunu apgūt," viņš saka savā rāmajā balsī. Un, ja aicina fotografēt kādā pasākumā, Harijs labprāt piekrit, tikai vajag, lai aizved. "Jo es pats nestūrēju," viņš atzīstas. "Fotogrāfēšana – tas ir nebeidzamais stāsts, kur vienmēr var atrast kaut ko jaunu," tā Harijs saka par savu vaļasprieku, kas dzīvi padarījis daudz interesantāku.

Harija Ulmaņa foto

Priekules slidotava šī gada ziemā.

Prieks, ja kādam noder un patīk!

Ceļš no Gramzdas uz Aizvīkiem.

HARIJS ULMANIS

- 66 gadi.
- SIA "Priekules nami" siltumiekārtu operators.
- Fotogrāfs kopš 14 gadu vecuma.
- Vislabāk patīk tuvplāni – no masu skatiem izvilktas emocijas.
- Bilde var apskatīt kontā @HarijsUlmanis sociālajā vietnē Facebook.

Lāpu gājiens Priekulē 18. novembrī.

Svētkiem gatavi.

Koncerts Priekules dārzniecībā.

Jānu ieskandināšana Kalētos.

Sapūsūšās.

Mirkļis Gramzdas svētkos.

Cik tur daļiņ?

Plosta ceļš Bārtas upē.

Mūža sirdsdarbs

“Ja dzīvotu vēlreiz, es noteikti darītu to pašu, jo tas ir tiešām, kā tauta teiktu, debesīs kāpjot, soļus neskaita. Ja man kāds būtu kaut ko licis darīt, ļoti iespējams, es būtu teikusi “nē”. Tagad es esmu mierīgāka, bet agrāk: “Es to negribu, es daru tikai to, kas man ir vajadzīgs!” Mani novadpētniecība interesēja. Ziedonis, es nevaru atrast, kur tas ir, bet es zinu no galvas, ka Ziedonis par novadpētniecību teicis: “Tas tāds darbiņš – jūrā arams, paldies dievam, nepadarāms.” Man nav bijis žēl ne naudas, ne sava brīvā laika, ne vasaras atvaļinājuma, nekā! Mani tas ieinteresēja! Mana māja ir pilna ar novadpētniecības materiāliem – tā ir taisnība. Tas ir tāds darbs, kas man ārkārtīgi patīk,” – tā par sevi un savu sirdsdarbu saka **MIRDZA BIRZNIECE**.

Skolotāja, novadpētniece, grāmatu autore Mirdza Birzniece šogad svinēs apaļu gadu simta jubileju, tādēļ, lai arī visu veikumu te nebūs iespējams aptvert, caur viņas pašas stāstīto ieska-tisimies daļā to notikumu, kas bijuši nozīmīgi, izglītojot jauno paaudzi un sabiedrību.

KAS TIK NAV DARĪTS!

“Ar rakstniekiem ir iets pa viņu dzīves un darba takām. Vāktas un pie-rakstītas atmiņas, krāti fotomateriāli, veidoti albumi. Savulaik izveidojām Imanta Ziedoņa “Kurzemi” attēlos. Sanāca divi tādi bieži sējumi!

Pēc Izglītības ministrijas pasūtīju-ma izstrādāju scenārijus ar komentā-

riem kinoamatieru biedrības izdotajām diafilmām (Jāpiezīmē, ka tajā laikā tā bija ļoti novatoriska pieeja – S. P.). Tās izmantoja visās republikas skolās – par Mirdzu Ķempi, par Imantu Ziedoni, par Blaumani, Jaunsudrabiņu, Miervaldi Birzi, par Andreja Upiša “Zaļo zemi”, Raiņa lūgām utt. Diafilmas, pavisam 21, tika izdotas 1500 eksemplāros.

Veidoju arī diapozitīvu sērijas ar komentāriem par rakstniekiem, mūsu novadniekiem. Sagatavoju un vadīju televīzijas mācību raidījumus par Zie-doņa “Kurzemi”, par Mirdzu Ķempi.

Gatavoju audzēkņus republi-kas sacerējumu konkursiem par novadpētniecības tēmām, vadī-ju novadpētnieciskus izpētes dar-

bus “Skolēnu zinātniskajā biedrībā”.

Es biju pirmā, kas pēc pašas izstrā-dātas un republikas Izglītības minis-trijas apstiprinātas programmas sāka skolā mācīt novada literatūru. Toreiz, kad es iesniedzu, ka vēlos novada lite-ratūru mācīt kā izvēles priekšmetu, es biju pirmā, kas to darīja. Aizputes vi-dusskolā izveidoju literatūras kabinetu.

Arī pirmie literārās novadpētniecī-bas kursi notika uz Aizputes vidussko-las bāzes. Trīs gadus pie manis brauca skolotāji no visas republikas. Lasīju lek-cijas pilsētā, rajonā, republikā, vadīju kursus, rikoju ekspedīcijas. Panācu, ka tiek atklātas divas piemiņas zīmes – Aizputē Friča Brīvzemnieka plāksne, Asītē piemiņas zīme Kurcijam.

Aizputniece Mirdza Birzniece 99 gadu jubilejā. “Neskaties atpakaļ, rakstīja dzejniece Veronika Strēlerte kādā dzejoļī, aicinot ticēt tēlumam un sakot, ka jāiet būs ilgi un daudz, bet, ja man jau sākusies 95. gadskārta un es skaidri apzinos, ka mans gājums var aprauties jebkurā mirklī, es skatīšos atpakaļ,” M. Birzniece rakstīja 2022. gadā. Nu jau būs simts, un vēl joprojām darbs turpinās.

Rikoju tikšanās ar rakstniekiem no-vadniekiem. Tāpat sagatavoju publikāci-jas laikrakstiem un žurnāliem. Labprāt vadīju ekskursijas pa novada literātu pēdām. Esmu piedalījies četrus Aizpu-tes pilsētas ielu svētku rīkošanā, gādājot par vēsturisko daļu: es iepazīstināju ar attiecīgajā ielā esošo māju un notiku-mu vēsturi Kalvenes (1997) un Atmodas (2000) ielā, vecpilsētā – Jāņa, Pasta, Ka-toļu (2001) un Liepājas (2003) ielā.”

PAR FOLKLORAS VĀKŠANU UN LITERĀRO NOVADPĒTNIECĪBU

“Katra bērns, katra latvieša dzīve sākas ar folkloru! Vispirms tā nāk no mājas, no ģimenes. Ar folkloru vispirms iepazīstina vecāki, vecvecāki. To, ko mēs saucam par folkloru, bērns ir sa-nēmis jau ģimenē. Tad nāk bērnudārzs, skola. Klasē viņš apgūst jēdzienus – tautasdziesma, pasaka, teika. Tad, kad es sāku, vidusskolā folkloras kursa nebija. Es domāju, ka ar to, ko viņš kā pamatskolēns ir ieguvis, ir par maz. Uz-skatīju, ka gudrāk, zinātniskāk derētu iepazīt latviešu folkloru arī vidusskolā, tāpēc sāku veidot programmu, kurā ie-tilpa gan novada folkloras, gan ieražas.

80. gadi – tas bija tas laiks, kad sāka mosties tautas apziņa un arī folkloras kustība sāka attīstīties. Man patika ie-saistīties materiālu vākšanā. Folkloras krātuvei nodots ap trīs tūkstoš vienī-bu – teikas, nostāsti, spoku stāsti, ziņ-ģes, albumu panti, sakāmvārdi, topo-nīmi u.tml. (M. Birznieces folkloras vā-kums atrodams vietnē *garamantas.lv*).

Ar literāro novadpētniecību es iesā-ku nodarboties, sākot strādāt vidussko-lā. Man pašai radās interese, redzot, ka visapkārt ir autori, par kuriem augst-skolā neesmu mācījusies. Es sapratu, ka zinu tikai tos, kas bija mācību program-mā, bet tikpat kā neko nezinu par tiem rakstošiem cilvēkiem, kas dzīvojuši un dzīvo manā apkārtnē. Tā man par vi-ņiem radās interese, un es sāku vākt un apkopot materiālus.

Man laimējās tajā ziņā, ka es strādā-ju skolā. Rakstnieki bieži brauca uz Lie-pāju caur Aizputi, un mēs viņus labi uz-nēmām. Kaut gan par pašu pirmo reizi es kaunos, kā mēs uzņēmām. Tas bija Egons Līvs, viņam bija iznākusi grāma-ta, un Liepājas propagandas birojs pie-dāvāja, lai viņš, braucot uz Liepāju, ie-brauc pie mums. Tad vēl vidusskola bija Skolas ielā. Propagandas birojs piedā-

MIRDZA BIRZNIECE

- Pedagoģe, novadpētniece, folkloriste, publiciste.
- Dzimusi 1926. gada 23. septembrī, praktiski kopš dzimšanas aizputniece.
- Beigusi Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultāti (1954), piešķirta filologa kvalifikācija un vidusskolas skolotājas nosaukums.
- Ilggadēja Aizputes vidusskolas skolotāja, metodiķe, mācību materiālu autore, veidojusi mācību programmas.
- Izveidojusi 21 mācību diafilmu par latviešu literātiem (R. un M. Kaudzītēm, R. Blaumani, J. Jaunsudrabiņu, Raini, I. Ziedoni u.c.) un diapozitīvu sēriju astoņās daļās “Kad mājas un akmeņi runā”.
- Literārās novadpētniecības entuziaste, ekskursiju vadītāja, folkloras materiālu vācēja.
- Daudzu publikāciju un grāmatu autore.
- Saņēmusi vairākas godalgas, tostarp Lielo folkloras balvu, Atzinības Krusta Lielo sevišķās pakāpes goda zīmi un Kurzemnieces goda zīmi par mūža ieguldījumu pedagoģijā un rakstniecībā.

vā? Vidusskolā nekas tāds iepriekš ne-bija bijis, un mēs uzskatījām to par tādu uzbāztu lietu – domājām, propagandas birojs, tur nekas labs nebūs! Bet ziniēt, kā tas Līvs mūs pārsteidza! Atbrauc viņš un tas propagandas biroja darbinieks. Mēs sākumā visi tādi atturīgi, bet Līvs ar savu valodu radīja tādu iespaidu, kādu mēs neviens nebijām gaidījuši, un pēc tam man bija kauns par to, kā mēs viņu uzņēmām – ne tēju, ne kafiju, neko! Propagandas biroja sūtīts, lai tāds ātrāk zūd! Pēc tās uzstāšanās, mēs, daļa sko-lotāju, palikām skolotāju istabā ar viņu parunāties, un man vēl līdz šai dienai ir kauns, kā mēs viņu uzņēmām, kā mēs par viņu domājām, un pretī – kādu ie-spaidu viņš uz mums atstāja. Pavisam citādu.

1969. gadā atklāja jauno vidussko-lu, un pirmie, kas atbrauca – mēs vi-nus ļoti labi uzņēmām –, pēc tam, kā brauc no Rīgas uz Liepāju, tā pa ceļam apstājas Aizputē. Tie, kas no Liepā-jas aicināja literātus, zināja, ka Aizpu-tē ir pilna zāle, ir uzmanīgi klausītā-ji. Man pie sienas ilgus gadus stāvēja tāds uzraksts, kur es biju parkopēju-si Mirdzas Ķempes rakstīto “Aizpu-tes vidusskola ir gara bagātības sala.

Ar dzejnieci Mirdzu Ķempi Liepājā, Bernātu ielā 28, 1971. gada 27. augustā.

Dzejas dienās 1984. gadā stāstot par A. Kurcija māju vietām.

Ar ekspedīcijas “Folkloras pilsētā” dalībniekiem pie piemiņas akmens Neredzīgajam Indriķim Apriķu “Elkalejās” 2005. gadā.

Mirdza
Birzniece pie
novadpētniecības
materiālu
plaukta
Aizputes
vidusskolā.

KLADĒS IESĀKTIE APKOPOJUMI

Arhaismi, apvidvārdi, idiomātiski
izteicieni, intonācijas:

- cumftīgs – precīzs;
 - eķeladata – tamboradata;
 - ēķelēt – tamborēt;
 - enzece – tamborēta iešuve spilvendrānā.
- Idiomas** (nedalāmu vārdu savienojumi, kuru nozīme atšķiras no atsevišķu vārdu nozīmes):
- cirst pretī;
 - braukt ar muti;
 - apvest ap stūri.

GRĀMATAS

“Aizpute” (1996), “Aizpute” (2004), “Lejaskurzemes teikas, nostāsti un spoku stāsti” (2006), “Lejaskurzeme literatūrā” (2007), “Aizputes vidusskola faktos un atmiņās” (2011), “Ar Aizputi un novadu saistītie” (2015, biogrāfiska vārdnīca), “Ar Liepāju saistītie” (2022), “Imantam Ziedonim pa pēdām” (2023), “Ceļā sastaptie” (2025), “Dienvidkurzemei tuvie” (2025).

Rakstā izmantoti fragmenti no Signes Pucenas intervijām ar Mirdzu Birznieci 2015. un 2026. gadā.

draudzība starp novadpētnieci un vairākiem literātiem.

Mirdza Birzniece ir arī daudzu publikāciju autore. Vietējos preses izdevumos itin bieži bija lasāmi viņas raksti par kultūras norisēm un personībām. Daļa no šīm publikācijām ilgus gadus glabājās vienkopus ar nosaukumu “Spalvas darbi”, līdz 2022. gadā tiek izdota grāmata “Ar Liepāju saistītie”. Vēlāk seko krājumi “Imantam Ziedonim pa pēdām” (2023), “Ceļā sastaptie” (2025) un “Dienvidkurzemei tuvie” (2025). Grāmatas izdotas par autores līdzekļiem mazā tirāžā, taču ieņem nozīmīgu vietu Lejaskurzemes kultūras un literatūras vēsturē.

...AIZ GARA LAIKA

“Ziniet, ar ko es nodarbojos pašlaik, lai aizpildītu savas dienas? Paskatieties manā rokrakstā, kas tur ir! (rāda sešas klades rokrakstā un speciāli kādreiz salonā “Māksla” pirktus albumus – viesu grāmatas, kurās rakstnieki atstājuši savus ierakstus). Pirmās divas – kultūras darbinieku autogrāfi manās grāmatās. Piemēram: “Ēriks Kūlis – rēķins pavisam vienkāršs, dziļā pateicībā visiem skolotājiem (...). Atmiņai Mirdzai Birznieci no dienas, kad zīmēju karti šajā grāmatīnā aprakstītajiem notikumiem.”

Kur ir tāds krustiņš melns, tās ir viņu (autoru) dāvinātas, kur krustiņa nav, tās ir manas, ko esmu devusi, lai ieraksta. Te visas vēl nav, jo es netieku vairs pie tiem augšējiem plauktiem, tur ir arī vēstules, ko viņi man rakstījuši. Pati pirmā man dāvinātā grāmata ir no Zentas Mauriņas. Otrā pasaules kara gados, uzrunājot rakstnieci Zentu Mauriņu, viņa atsūtīja vēstuli un nelielu savu grāmatiņu “Neaizsūtītā vēstule” ar ierakstu un īsu atbildes vēstuli: “Paldies Jums, mīļā meitenī, par Jūsu jauko vēstuli. Man tik pārmērīgi daudz darba un dzīve Rīgā tagad tik grūta, ka vēstules rakstīt man nav iespējams, bet sveicienu es gan Jums gribu aizsūtīt. Arī Rīgā tagad nav viegli dabūt grāmatu, bet vēstules vietā Jums aizsūtīšu savu mazo grāmatiņu “Neaizsūtītā vēstule.” Saules sveicienus 1943. gadam. Zenta Mauriņa, Rīgā 1943. gada 4. janvārī.” ✉

Mirdza Ķempe, datums”, un trīs foto-uzņēmumi, kur viņa redzama Aizputē ar bērniem. Man ir seši albumi, kur šīs visas tikšanās ir iekšā (rāda albumus, lielus, ādas vākos, ar fotogrāfijām, anotācijām un skolēnu pārdomām pēc tikšanās reizēm).”

Vairākus gadu desmitus Mirdzai Birznieci notikusi sarakste ar dažādiem literātiem, gan tiem, kas nākuši no bijušā Liepājas rajona, tagad – Liepājas un Dienvidkurzemes novada, gan tādiem, kas tikai nesen ienākuši literatūrā, un tiem, kas jau iekarojuši savu vietu literatūras vēsturē. Strādājot par skolotāju, viņa regulāri aicinājusi uz skolu rakstniekus un dzejniekus, jo savulaik tieši viņi un vēl arī mākslinieki bijuši jaunās paaudzes iedvesmotāji.

Par tā laika cilvēkiem un notikumiem mēs varam uzzināt, lasot Mirdzas Birznieces sarakstītās grāmatas. Tajās ir apkopotas novadpētnieces atmiņas, intervijas un, kas ir pats interesantākais, literātu un mākslinieku vēstules Mirdzai Birznieci. Lasot vēstules, kas sūtītas kā atbildes novadpētniecei, mēs gluži nejauši iepazīstam viņas personības mērogu un teju vai veselu laikmetu literatūrā. Lielā daļā vēstuļu rakstītāji Mirdzu Birznieci uzrunā ar vārdu “skolotāja”, jo visu savu darba mūžu viņa aizvadījusi Aizputes vidusskolā, strādājot par pedagoģi. Starp publicētajām sarakstēm un atmiņām ar īpašu sirsnību un regularitāti izceļas Mirdzas Ķempes vēstules, kurās viņa Birznieci visbiežāk uzrunā “mīļā un laba” vai “dārgā mana biogrāfe”. Vēstulēs dzejniece gan atbild uz sūtītajiem jautājumiem, gan stāsta par savas personīgās dzīves norisēm, tās parakstot ar vārdiem “Jūsu dzejniece”. Publicētās vēstules atklāj arī to, kā pamazām atplaukst uzticēšanās un

Jānis Kants ir tālo distanču šāvējs. Ar tuvajām tik labi gan neiet, bet tas esot normāli, ka katram sava specializācija.

Mērķi trāpīs vienmēr

■ DŽULIJA LOTE LAPKA

Aizputniekam Jānim Kantam vismaz sešas dienas nedēļā paiet, trenējoties loka šaušanā. Saliek loku, ieņem savu vietu un šauj – no malas tas šķiet vienkārši. Taču aiz katra precīza šāviens ir neatlaidības pilni darba gadi un spēja lietas darīt pa savam. Tieši tajā arī slēpjas viņa spēks – ne tikai precizitātē, bet arī raksturā un spējā pielāgot pasauli sev, nevis otrādi.

AIZVIEN LABĀK, AIZVIEN TRĀPĪGĀK

Loka šāvējs treniņu vietā Brīvzemnieku bulvārī 12, Aizputē, ierodas ar mašīnu, kas pielāgota viņa vajadzībām. “Man jau ir tāda prastākā, ar rokas vadību. Ir jau arī modernāki varianti, bet tie man nepatīk. Patīk tas, ko labāk varu sajūst. Ja kaut kas ir elektronizēts, tad var rasties sarežģījumi, kuru labošanā atkal jāiegulda,” viņš stāsta, kamēr no bagāžnieka izņem un sāk stēlēt savu loku. Šis ir olimpiskais loks, lai gan pirmos gadus šāvis ar parasto, neaprikoto loku.

“Kad sāku ar šo nodarboties, bija viens skolotājs, kurš izgudroja meto-

Ģirra Cērsona foto

di, ar kuru pats varu uzvilkt savu loku. Citi, kam ir veselākas kājas, var to izdarīt ar kāju. Pārsvārā, ja pats nevari, tad kāds palīdz, bet ar savu metodi varu būt neatkarīgs no citiem. Galve-

Jānis uzņēmies saimniekot sporta klubā “Tebras loki”. Viņš atzīst, ka tagad sirds mierīgāka, jo, ja to būtu pārņēmis kāds cits, vienmēr būtu bažas par kluba nākotni un to, cik ilgi tas vēl pastāvēs.

nais, vajag spēku, jo sanāk, ka jāpacel neliels kartupeļu maiss. Kādreiz tādu nemaz nevarēju izkustināt, bet trenējoties tagad to varu izdarīt ar vienu roku,” aizputnieks palepojas.

Foto no Jāņa Kanta personīgā arhīva

Pirmo reizi Jānis loka šaušanu izmēģināja 2014. gadā, kad viņam piedāvāja Rīgā apmeklēt paraolimpisko spēļu demonstrāciju. Jānis ar loku ārā šauja arī ziemā. Pat tad, ja termometrs rāda mīnus 10 grādus. “Ir cilvēki, kas saka, ka zālē grūti izšaut, ja pārāk vēss. Bet es sevi aukstumā esmu norūdījis. Tas arī dod papildu izturību sacensībās,” viņš saka.

Šim sporta veidam ir daudz plusu – loka šaušana attīsta muskulatūru, veicina asinsriti, palīdz vairāk laika pavadīt svaigā gaisā. “Astoņus gadus šāvu ar parasto loku. Varbūt uzreiz nemaz nevarētu pašaut ar olimpisko, jo man bija vāja mugura. Bet ar gadiem to attīstīju. Man tomēr ir smaga diagnoze. Ārziemju turnīros visi ir veselāki. Piemēram, citi var arī piecelties kājās.”

Sarunai ritot, loks jau salikts un treniņu bultas piegatavotas. J. Kants arī ieņēmis ideālo vietu, lai ik pa brīdim kādu bultu izšautu. Ar acīm tai sekojot, var redzēt, ka no šaušanas vietas līdz mērķim iebraukātas arī ratīņkrēsla takas. “Šogad iebraucu jaunas, bet vecās arī vēl var redzēt,” viņš pajoko. Treniņi notiek jau četrus gadus, tāpēc takas iebrauktas dziļas. Plānots gan ar laiku tikt pie izrullējama gumijota paklāja, lai pārvietošanās pa lauku vienkāršāka.

IZPELNĪJIES JAUNU APRĪKOJUMU

Kā pirmo rokās pirms 12 gadiem ņēmis neaprikotu loku. Negaidīti saņēmis uzaicinājumu aizbraukt uz Rīgu, paskatīties paraolimpisko spēļu demonstrāciju, kur loku iegūduši rokās un teikuši, lai šauj. J. Kants atzīst, ka par loka šaušanu domājis arī agrāk, bet apkārtējie sabaidījuši, ka tas esot dārgs prieks. Kad pirmajā mēģinājumā bulta trāpījusi mērķi, uzreiz sapratis, ka tas ir viņa. Nākamais solis bija atrast vietu, kur trenēties. “Pirmos man ieteica

Kazdangas “Bandavas strēlniekus”. Tur Valdis Krūze mani trenēja ar neaprikotu loku. Tad jau vēlāk uzradās Ģirts Kauliņš, kurš iepazīstināja arī ar olimpisko loku. Viņš mani sagatavoja, ielika pamatus. Tas bija pirms kādiem četriem gadiem.”

Tagad Jānis priecājas, ka beidzot sagaidījis savus pirmos sporta ratus. Līdz šim izmantojis īpaši pielāgotus aktīvos ratus, taču sporta ratīņkrēsls būšot nenoliedzami labāks – labāks rāmis, apakšā netraucēs dzelži, riteni būs slīpāki.

BEZ ATPŪTAS DIENVIDKOREJĀ

Nu jau piedalījies trīs pasaules un vienā Eiropas čempionātā, kas nozīmē, ka aiz muguras arī četri lidojumi. Pārviesojies Apvienotajos Arābu Emirātos, Čehijā, Dienvidkorejā un Itālijā. Lidot un ceļot Jānim patīk. Viņš pajoko, ka to iespējams pārmantojis no tēva, kurš kādreiz gājis jūrā. “Gribu redzēt pasauli un salīdzināt, kā ir citur. Protams, pirms šīm sacensībām īpaši neceļoju, jo tas ir dārgi. Bet tagad ir ideāli, jo ceļošanu varu apvienot ar sacensībām. Tikai ceļojums varbūt pat mani nedaudz garlaikotu, jo cik ilgi tad to vienu vietu skatīsies?” viņš pasmej.

Ceļošana ratīņkrēslā ne vienmēr ir patīkama. Piemēram, iegādājoties sporta ratus, J. Kants tika arī pie vilcēja, kas ir svarīgi, jo pašam tikt cauri vienai no lielākajām lidostām Dubajā bija nogurdinoši. Viegļāks nebija arī ceļš

Ja vien pietiktu spēka un enerģijas, tad ar loku šautu kaut katru dienu, pauž parasportists. Tā ir viņa sirdslieta, tāpēc priecājas, ja padarītais tiek novērtēts. Attēlā J. Kants ar apbalvojumu “Dienvidkurzemes novada sporta laureāts”.

Foto no Jāņa Kanta personīgā arhīva

uz Dienvidkoreju, kur ticis pie meistara titula, ko nebija gaidījis, jo apstākļi kopumā nebija tie veiksmīgākie. “Bija garš lidojums un laika zonas maiņa. Viss ceļš uz turieni bija tāds jautrs,” Jānis nopūšas.

“Pārcēla mūsu reisu. Bet jāsaka, ka manā pieredzē Rīgas lidosta ir ļoti pretimnākoša paraolimpiešiem. Tikām līdz Somijai un tad arī līdz Dienvidkorejai, bet tur vēl četras stundas bija jākratās ar autobusu. Principā vispār nebiju atpūties, kad jau uzreiz bija jāstartē. Sanāca, ka pēc Latvijas laika trīs pa nakti bija sacensības. Man šķiet, ka es šāvu pusaizmidzis, bet rezultāts bija labs. Tad jau laikam bija labi, ka līdz galam nebiju pamodies!” viņš pajoko.

Parasportists atzīst, ka tagad ar loka šaušanu ir tāpat kā kādreiz ar reizrēķinu – ja nakts vidū pamodina, tad jāmak. Zinot, ka būs jūtama laika zonas maiņa, tam arī nedaudz pagatavojies. Aizputnieks stāsta, ka pirms ceļojuma vairākas reizes uz treniņu speciāli braucis ļoti noguris, lai redzētu, vai arī tad spēj koncentrēties. Sākumā negājis visai labi, bet ar laiku sevi salauzis. “Treneris ir teicis, ka īstais treniņš sākas tad, kad esi saguris. Tad arī var redzēt visas kļūdas, problēmas. Ja māki sevi savaldīt tādos brīžos, tad sacensībās jau vairs nekas neapturēs.”

Dienvidkorejā gan viņam patraucējis lietus. Jānis par to nebēdā, jo savam pretiniekam zaudējis vien par vienu punktu. “Izdevās arī uzstādīt jaunu rekordu, bet tas no Rīgas puses nav atzīts.

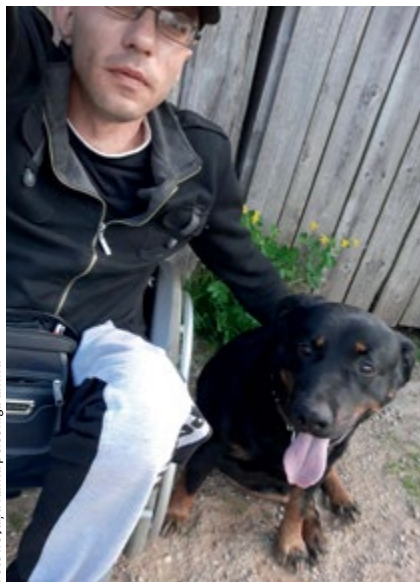

Foto no Jāņa Kanta personīgā arhīva

Varētu jau teikt, ka tas tāpēc, ka esmu no *ģerevņas*. Bet zinu, ka, kopš es nodarbojos ar loka šaušanu, nevienš tādu rezultātu nav sasniedzis.”

“RATIŅKRĒSLS NAV MANA PERSONĪBA”

Jānis Kants uzaudzis Pāvilstā un uz Aizputi pārcēlies 2004. gadā. “Te varēju iestāties vakarskolā. Man bija izaugsmes iespējas,” viņš pauž. “Pie-teicos Aizputes vidusskolā. Teicu, ka, ja rampas nav, tad kaut ko paši uztaisīsim no dēļiem. Beigās bija pārsteigums, ka vasarā dome skolai palīdzējusi, lai šādu rampu uzbūvētu.”

Pirmos divus gadus klasesbiedri nesuši augšā un lejā. To, cik pretimnākoši bijuši vienaudži, viņš atceras ar pateicīgu smaidu. “Čaļi smējās, ka viņiem tas nāk tikai par labu – papildu treniņš.” Vienreiz, braucot ekskursijā uz “Laimas” fabriku, palīgā nākušas arī meitenes. Tā kā autobusa šoferim bijušas problēmas ar muguru, klasesbiedrenes izdomājušas, ka pašas tiks galā. Četras nostājušas un Jāni viegli pacēlušas.

Vēlāk skolai piešķīra finansējumu arī cilvēkiem ar kustību traucējumiem piemērotu labierīcību izbūvēšanai. Loka šāvējs pasmaida, ka nu jau skolā esot pavisam glauni – ir pat lifts. Pirms tam mācījies Vaivaru pamatskolā Jūrmalā. Jānis uzsver, ka tas daudz ko devis. Tagad prāto, ja Pāvilstā būtu skolots mājās, vai maz šodien šautu ar loku. “Man būtu cita

Foto no Jāņa Kanta personīgā arhīva

dzīve. Esot prom no mājām, man atvērās jauna pasaule.”

Viņš ir pārliecināts, ka nesocializēties, neizejot sabiedrībā, cilvēks var ātri degradēties. “Bieži saka, ka šādi dzīvot ir grūti. Bet es uzskatu, ka ratīņkrēsls mani nepadara par citādāku cilvēku. Tas vienkārši ir mans pārvietošanās līdzeklis. Tas ir tāpat, kā cits ikdienā brauc ar riteni, mašīnu, skuteri, varbūt iet ar kājām. Ja kādam šķiet, ka, nonākot ratīņkrēslā, mainās cilvēka personība, tad tā domāt nav pareizi.”

Jānis izšauj vēl vienu treniņu bultu un domīgi turpina: “Vecāki jau arī īsti nemāk bērnam paskaidrot, kāpēc kāds ir ratīņkrēslā vai iet ar kruķi.” Viņaprāt, par to vairāk jārunā skolās. Sportists piemetina, ka daudzi nemaz neapzinās, ka dzīvē var notikt jebkas, vienā brīdī var arī pats attapties ratīņkrēslā.

Tā saka, jo pats to pieredzējis – bērībā aizstaigājis līdz tētim mežā, un tur virsū uzkritis koks. Trieciens mugurai bijis tāds, ka palicis piekalts ratīņkrēslam. Dzīvei viņš pieiet ar humoru, ja ne, tā būtu krietni rūgtāka. Bijuši vairāki gadījumi, kad Liepājā, kaut kur pietājot, kāds garāmgājējs mēģina kafijas krūzītē iemest kādu monētu. Vienreiz sieviete klēpī iestūmusi pat maizes kukuli. Tagad par šiem atgadījumiem var pasmierties. “Neko ļaunu jau nevienš negribēja. Ja arī naudu iemestu man kafijā, es jau nebūtu apvainojies, būtu trīs kafijas par to naudu nopircis,” viņš pasmej.

DRAUGOS AR CĒZARU

Pa dienām J. Kants mēdz brīvo laiku pavadīt pie mammas Birutas. Abi uz Aizputi pārcēlas reizē, taču ar laiku Jānis ticis pie sava dzīvokļa. Cilvēki prasījuši, vai vieglāk nebūtu palikt abiem kopā. Šāvējs uzsver, ka pie mammas nebūtu slikti, bet gribas tomēr dzīvot neatkarīgi no citiem. Viņš pajoko, ka šim lēmumam ir arī praktiski iemesli, piemēram, viņam ikdienā patīk klausīties mūziku, bet mammai ne.

Parasportists pastāsta, ka mūzikai viņa dzīvē ir liela loma. Kad atrodas kāda brīva minūte, tad labprāt paspēlē ģitāru. Mājās ir gan akustiskā, gan elektriskā ģitāra. “Mūziku izdomāju spēlēt tāpēc, ka man tas palīdzēja mentāli savākties. Joprojām spēļu sev – dvēselei. Kaut kur jau tas miers ir jāatrod.” Pirms tam to meklējis makšķerēšanā, un, lai gan zivis visai labi ķērušas, tagad ar to tik azartiski vairs neaizraujas.

Ikdienā Jānis piepelnās, labojot datorus un telefonus.

Vēl viņa uzmanību prasa arī Cēzars – trīspadsmit gadus vecs rotveilers. Kamēr suņuku vēl mazu trenējis, tikmēr abi dzīvojušies pa dzīvokli, taču tagad Jāņa draugs apmeties pie mammas, jo mājā viņam esot labāk. “Man jāsaka, ka šogad viņam esmu parādā zelta medaļu. Kad bija lielais sals, mamma nesa laukā ūdens spaini un uz bruģa paslidēja. Viņa pasauca Cēzaru. Viņš attaisīja durvis, izskrēja ārā un palīdzēja piecelties un tikt iekšā,” J. Kants palepojas ar savu četrkājaini. ☒

Dienvidkorejā, neskatoties uz lietaino laiku un to, ka dažbrīd bultas saslīdēja, parasportistam izdevās sasniegt personīgo rekordu – 623 punktus, kas nozīmē, ka tika arī pie sporta meistara titula.

Savējo pleca sajūta

Dienvidkurzemes novada konkursa “Uzņēmēju gada balva 2025” laureātu vidū bija Jūrmalciema zvejnieka māja “Oskars” un SIA “Teniss KPK”. Abus vieno spēcīgas ģimenes vērtības – uzņēmumu attīstībā nozīmīga loma bijusi tieši ģimenes iesaistei un kopīgam darbam.

ZVEJNIEKA KODS – PAAUDŽU MANTOJUMS

Jūrmalciemā piekrastes zvejniecība nav tikai darbs – tas ir gan dzīvesveids, gan dzimtas tradīciju turpināšana. Oskars Kadeģis – zvejnieka dēls, mazdēls, mazmazdēls jeb kapteinis sestajā paaudzē – šo mantojumu nes tālāk gan jūrā, gan krastā. Nedēļu nogalēs zvejnieka mājā “Oskars”, kur rosās visa ģimene, pulcējas ļaudis no tuvienes un tālienes – viņus pievelk kārdinoša kūpinātu zivju smarža.

VISPIRMS UZ JŪRU

“Stipro un drosmīgo cilts” – tā par Jūrmalciema zvejnieku Miķeli Kadeģi un viņa trim dēliem, Arvīdu, Vilni un Kārli, arī zvejniekiem, 1976. gada rudenī rakstīja laikraksts “Leņķina Ceļš”. “Kas zina, kādu amatu izvēliesies mazdēls Oskars, kuru šobrīd augām dienām redz pie jūras līdzās tēvam Arvīdam,” lasāms pirms 50 gadiem tapušajā rakstā. Oskaram tolaik bija vien trīs gadi, taču jau tad viņš pārliecinoši paziņoja: “Es arī būšu zvejnieks.”

Savulaik avīzē viņa tēvs raksturots šādi: “Par Arvīdu var teikt, ka viņš ir “dzimis uz ūdens”. Jau bērnībā braucis tēvam līdzī selgā, vērojis un iepazinis zvejas darbus un iemīlējis jūras skarbo skaistumu.” Precīzi to pašu var teikt arī par Oskaru. Līdz sešu gadu vecumam viņš

dzīvoja Jūrmalciema tiklu mājas otrajā stāvā, kur vecākiem bija dzīvoklis. Savulaik Jūrmalciema zvejnieki tiklu šķūni izmantoja kā vietu, kur pēc zvejas no tikliem lasīja ārā zivis, un Oskars šai nodarbei bija klātesošs jau no bērna kājas. Pats arī mēģinājis zvejot, vēl būdams pavisam mazs puika. “Pie mola liku kaut kādas tikla driskas, un tad man veči tur kabināja iekšā zivis.”

Laivas jau puikām nedeļa, tāpēc ap desmit gadu vecumu Oskars kopā ar skolas biedriem zvejojis lašus ar pašu darinātu tā saukto pleģi jeb nelielu burinieku, ko laida jūrā ar krasta vēju. “Trīsstūris no dēliem, apakšā boja vai putuplasts, lai tas peld, kvadrāta bura,” šī zvejas rīka konstrukciju izskaidro Oskars. Tiklus jūrā palaiduši vakarā, no rīta savākuši un pēc tam devušies uz skolu, kur pēc agrās mošanās jaunajiem zvejniekiem bijis stipri jācīnās ar miegu. Izglītību Oskars ieguvis Engures jūrskolā, bet vēlāk Liepājā. Pēc jūrskolas strādājis padomju saimniecībā “Nīca”, kam tolaik pievienoja Jūrmalciemā esošo zvejnieku kolhozu “Sarkanā blāzma”. Bija iespēja strādāt uz tāljūras kuģiem. “Bet mani tas neinteresē. Tas ir garlaicīgi,” uzsver piekrastes zvejnieks.

PIEBRAUC PILNA SĒTA

1994. gadā jūrmalciemnieks nodibināja savu saimniecību “Oskars”, kuras pamatdarbība ir jūras piekrastes zveja. Jau tad viņš savējiem – radiem, draugiem, paziņām – kūpināja gūtos lomus. “Ideja attīstīt zivju pārstrādi bija sen, taču 2017. gadā būvniecības izmaksas strauji pieauga, un mums nācās atteikties no jau apstiprināta projekta. Un tad Oskars teica: “Sāksim ar mazumiņu!”,” stāsta Oskara dzīvesbiedre Līga. Piesaistot bankas aizdevumu, Jūrmalciemā sakārtots savulaik privatizēts īpašums, kur izveidots piebraucamais ceļš, uzslēti žogs, uzstādīta moduļu māja tirdzniecībai. Zvejnieka māja “Oskars” savus vārtus vērā 2019. gadā. “To-brid mums bija viena krāsns zivju kūpināšanai.

Gita Cirtsona foto

Pavasari zvejnieka mājas saimnieks kūpina sezonas lomu – renģes, grunduļus un mencas. Pircēji var iegādāties arī karstos dūmos kūpinātu asari, skumbriju un heku. Lomu zvejnieks dūmos apstrādā pēc senču metodes – ar alkšņa malku, alkšņa šķeldu un čiekuriem.

Pavasari joka pēc sotiķlos publicējam ziņu, ka kupinašu zivis un tie, kas vēlas, var piebraukt. Tad nu arī piebrauca... Sēta bija pilna, un es sapratu, ka tas ir nopietni, ja kaut ko publicē sotiķlos,” pasmejas Oskars.

Vīsi gribētāji todien pie zivīm netika – pieprasījums stipri pārsniedza piedāvājumu. Tā nu Kadeģi steiguši ierīkot otru krāsni, bet rudenī vēl piebūvēta krāsns aukstajai kūpināšanai, jo pieprasījums bijis ļoti liels.

Auksti (zemākā temperatūrā) pārsvarā kūpina lasi, skumbriju, arī plekti un mencu, bet karsti var kūpināt visas zivis, skaidro zvejnieks.

Kad nav vietējo lašu, Oskars laiku pa laikam nokūpina Norvēģijas lasi. Jautāts par garšas atšķirībām, viņš salīdzina: “Zemenes vasarā un zemenes ziemā.”

Līdzās zvejnieka mājai ir kūpinātavas, ko sauc par “bedrēm”, un tā kūpina vien Jūrmalciemā. Oskars stāsta: “Kādreiz tās gatavoja no koka – raka kāpās, taču tās ātri izdega. Šo kūpinātavu mūžs nav ilgs. Ja tajās zivis kūpinātu tik bieži, kā mēs to darām, tad bedre izdegtu gada laikā. Mūsu krāsns ir no ķieģeļiem, kas arī iesēdināti zemē. Kalpo ilgāk, ir ērtāk, bet princips tas pats.”

Gan pirmā, gan nākamā vasara, kad pasaulē plosījās Covid-19 pandēmija, zvejnieka mājā bija “trakas”. Tolaik cilvēki atturējās doties garākos ceļojumos, ēstuves varēja uzņemt tikai noteiktu skaitu apmeklētāju, pulcēšanās bija ierobežota. “Un tad visa Latvija, arī lietuvieši, brauca. Mēs slēdzām vārtus, taču bija tādi, kas bezmaz kāpa tiem pāri. Tas bija pilnīgs vājprāts,” atceras Līga. Zvejnieka māja “Oskars” labprāt sadarbojas ar Liepājas restorāniem, piemēram, vasaras sezonā piegādā kūpinātas zivis “Parka paviljonam”.

LAIVA PIRMS MEITAS

Oskara galvenais pienākums ir sagādāt lomu un nokūpināt produkciju, taču zvejnieka sētā rosās visa ģimene. Līga, ilggadēja Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldes komunikācijas un korporatīvās pārvaldības speciāliste, raksta projektus, lai piesaistītu finansējumu saimniecības attīstībai. Nu jau īstenoti vairāki projekti ar Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda līdzfinansējumu.

GODALGAS

- Jūrmalciema zemnieku saimniecība “Oskars” 2020. gadā saņēma Zemkopības ministrijas Gada balvu zivsaimniecībā “Lielais loms 2020” nominācijā “Gada uzņēmums jūras piekrastes un iekšējo ūdeņu zvejniecībā”.
- Oskars Kadeģis – “Gada novadnieks 2020”. Apbalvojumu saņēmis par to, ka izkopj ģimenes tradīcijas, sargā zvejnieku ciemata titulu un attīsta mājražošanu.
- Zvejnieka māja “Oskars” – Dienvidkurzemes novada “Uzņēmēju gada balvas 2025” ieguvēja nominācijā “Gada lauksaimnieks/ zvejnieks”.

Oskars zvejniecību iepazīna jau mazotnē. Knapi sācis runāt, viņš jau pauda apņemšanos kļūt par zvejnieku.

Foto no personīgā arhīva

Gita Cirtsona foto

Līga ar zvejnieka sētas mazāko iemītnieku, kaķi Rūdi, kas savulaik pavisam mazs paņemts no Liepājas ostas “Kursas” teritorijas.

Gustavs (vidū) palīdz tēvam (no kreisās) zivju tirdzniecībā tieši no zvejas laivas (2022. gada novembris).

Tirdzniecības namiņam piepulcētas jaunas ražošanas ēkas ar virtuvi, saldētavu, sanitāro mezglu, kaltētavu un ģērbtuvī. Uzbūvēta nojume degustācijām un šķūnītis rīku uzglabāšanai.

Zvejnieka mājas vārtus Kadeģu ģimene ver gan agrā pavasarī, gan vēlā rudenī, pat ziemā, ja tā ir silta, taču visrosīgākā sezona ir vasara. Arī daudzi lietuvieši seko zvejnieka mājas “Oskars” kontam “Facebook” un pēc kūpinātām zivīm brauc no Klaipēdas un citām tuvējām pierobežas vietām. Lai gaidīšana rindā būtu lustīgāka, setā skan latviešu dziesmas. “Pagājušajā vasarā patrāpījās forša publika – visa rinda bezmaz vai dejoja,” priecājas Līga.

Viesus pievilina arī lielajā katlā uz dzīvas uguns vārītā zivju zupa, kuras gatavošanā aktīvi iesaistās Oskara un Līgas meita Līva, kas šogad beigs pamatskolu. Savulaik Oskars devās jūrā ar zvejas laivu “Līva”, kas tagad ir vides objekts Jūrmalcienā.

Jautāts, kura bija pirmā – meita Līva vai laiva “Līva”, Oskars smaidot atbild: “Laiva bija pirmā.” Tikmēr Līga smeļoties stāsta: “Viņš gribēja meitu Līvu. Taču es cerēju, ka tad, ja zvejas laivu nosauks par “Līvu”, meitai varēšu dot tādu vārdu, kādu gribu es. Nekas nesanāca.” Toties Līvas kristītais vārds ir Adelheide – par godu Līgas iemīļotā romāna “Un mūža meži šalc” varonei.

Dēls Gustavs gan kopā ar tēti zvejo, gan palīdz tirdzniecībā un sakopj saimniecību. Vai viņš būs kapteinis septītajā paaudzē? To rādīs laiks, jo interesi par šo arodu pēdējā laikā sāk izrādīt. Oskars saka: “Šo profesiju uzspiest nevar, tā ir jāgrib pašam. Zvejniecība nav tikai darbs vai bizness, bet gan dzīvesveids.”

Oskars zvejojot dodas ap četriem no rīta, jo astoņos jau jābūt pamatdarbā – viņš ir Liepājas ostas flotes kapteinis.

NEPĀRTRAUKTA CĪŅA

Jūrmalcienā zvejnieka flotē šobrīd ir trīs zvejas laivas: “Silje”, “Kurzeme” un “Gaga”. Tās bāzējas Liepājas ostā, no kurienes arī dodas zvejā. Oskars ir pirmais, kurš uzsāka svaigu zivju tirdzniecību Liepājā pa tiešo no zvejas laivas.

Līva vecākiem palīdz gatavot pikanto zivju zupu, kas top uz dzīvas uguns, bet Oskara kādreizējā zvejas laiva “Līva” tagad ir vides objekts.

Ikreiz, kad tika izziņota svaigu zivju tirdzniecība, iedzīvotāji jau vairākas stundas pirms “Siljes” pietāšanas Tirdzniecības kanālā aizņēma rindu. Nu jau gandrīz gadu šo zvejas laivu remontē, līdz ar to svaigu zivju tirdzniecība nenotiek. Tā varētu atsākties rudenī.

Piekrastes zveja ilgst visu gadu, tomēr tas ir neprognozējams darbs. “Pavasari un rudenī ir daudz maz stabila zveja, taču vasaras un ziemas mēdz būt tukšas,” skaidro zvejnieks.

Kaprizie laikapstākļi zvejniekiem ir gan sabiedrotie, gan nelabvēļi, taču vēl viens ienaidnieks ir roņi, kas nodara postījumus zvejas rīkiem un tajos esošajām zivīm. Un diemžēl atšķirībā no citām nozarēm zvejniekiem, piemēram, nav pieejams valsts attīstības finanšu institūcijas “Altum” atbalsts.

“Protams, ir arī tādi brīži, kad rokas nolaižas,” neslēpj Līga, norādot, ka piekrastes zvejniekiem nemitīgi nākas sadzīvot ar birokrātijas un dažādu regulējumu slogu. Pērn biedrība “Mazjūras zvejnieki”, kurā darbojas arī Oskars, cēla trauksmi saistībā ar zvejas liegumiem, ko jūrā plānoja ieviest Dabas aizsardzības pārvalde. Tā rosināja būtiski ierobežot zveju plašos jūras apgabalos Latvijas piekrastē, kas ne tikai smagi iedragātu ekonomisko aktivitāti piejūras ciemos, bet arī apdraudētu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanos un daudzu vietējo ģimeņu nākotni. Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrs, reaģējot uz piekrastes zvejnieku aktivitātēm, šo plānu neapstiprināja un uzdeva pārstrādāt.

Līga teic: “Piekrastes zvejniecība viennozīmīgi nav tā nozare, no kuras var iekrāt naudu, ko ieguldīt attīstībā. Šajā nozarē nepārtraukti ar kaut ko jācinās, lai turpinātu to, ko tavi senči paaudzju paaudzēs darījuši. Tas vairāk ir izdzīvošanas princips.” Tomēr par savu vīru viņa saka: “Nevaru iedomāties, ka Oskars varētu darīt ko citu. Viņā ir iekodēts zvejnieka ģēns.”

NO LABĪBAS LAUKA LĪDZ ELITĀRAM SPORTAM

Plavā, kur ilgu gadus brieda labība un rosījās kukaiņi, šodien skan tenisa bumbiņas atsitieni. Grobiņas nostūrī ģimene – Kristīna kopā ar meitām Paulu Annu un Katrīnu – īstenojusi ideju, kas sākusies pavisam neparasti: sapnī. Tas pārtapis reālā vietā, kur satiekas sports, neatlaidība un trīs enerģisku sieviešu kopdarbs. Šis ir stāsts par drosmi noticēt šķietami neticamajam un pārvērst plavu par tenisa kortiem, kas piesaista gan vietējos, gan viesus.

Foto no personīgā arhīva

“Tenisa KPK” komandas četras paaudzes: Kristīna Pasova (no kreisās), Katrīna Samoilova, viņas vīrs Edijs, Paula Anna Vuciņa, Verners Beķeris un viņa mazmazbērni Katrīne Klaudija un Marko. Katrīnas un Edija pastarītis Kristers kadrā nav ticis.

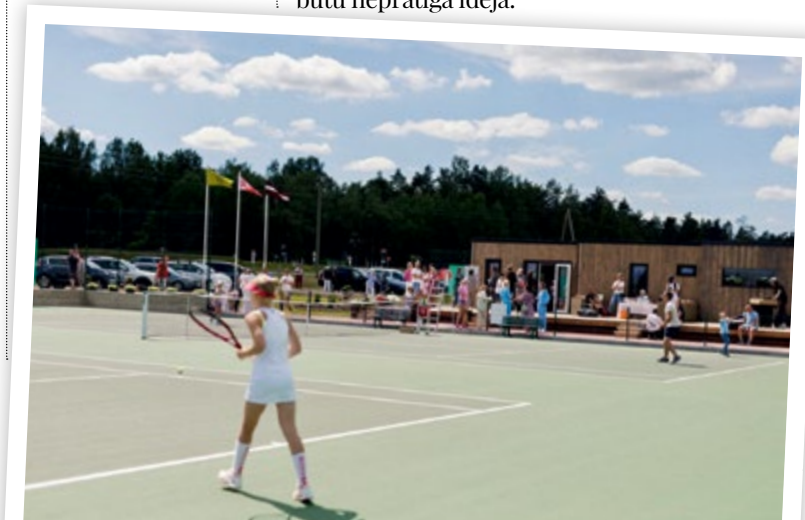
IDEJA BALSTĪTA PIEREDZĒ

Kristīnai Pasovai, Paulai Annai Vuciņai un Katrīnai Samoilovai teniss bijis tuvs visu laiku. Kristīna ar šo sporta veidu nodarbojusies no septiņu gadu vecuma līdz vidusskolai, bet vēlāk mammas pēdās devušās arī abas meitas, kas šobrīd ir sertificētas tenisa treneres.

Kristīna ar smaidu atceras kādu epizodi no meitu bērnības – Katrīna septiņu gadu vecumā salikusi tenisa bumbiņas kurpju kastē un mācījusi četrgadīgajai mātai pirmos sitienus. Šodien tenisu spēlē jau nākamā paaudze – Kristīnas mazbērni. Kaut arī šī sporta veida “virtuve” ģimenei bijusi labi zināma, doma izveidot tenisa kortus iepriekš nekad nav apspriesta. Viss mainījies kovida pandēmijas laikā, kad piekļu sa daudzu nozaru ierastais ritms, tostarp arī transporta jomā, kurā darbojās Kristīna.

“Mūsu kāzu jubilejas dienā ar vīru Gunti izbraucām ārpus Liepājas atpūsties kempingā mežā. Tur naktī redzēju zīmīgu sapni: satiku savu un meitu bijušo treneri Edgaru Ernestsonu, kurš jau vairākus gadus ir aizsaulē. Mēs tā vienkārši runājāmies par tenisu,” viņa stāsta.

Kortu atklāšanas diena.

DARĪJA VISU UN DAUDZ

Tā kā ģimene paudusi gatavību iesaistīties projektā, Kristīna uzreiz steigusi rīkoties, lai piesaistītu Eiropas finansējumu. “Tūlī piezvanīju biedrības “Liepājas rajona partnerība” vadītājam Inītai Atei, lai sarunātu konsultāciju. Viņa iedrošināja: “Kristīna, vilciens var aiziet! Tev jārikojas tūlīt un tagad, jo projektu atbalsta intensitāte šobrīd ir ļoti augsta, tāpēc izmanto to!”

Iepriekš Kristīnai, Paulai Annai un Katrīnai nav bijusi saistība ar Eiropas fondiem, tāpēc viņas piedalījušās attālinātos semināros, lai saprastu, kas jādara, lai iegūtu atbalstu. Sapratušas arī, ka jāpiesaista profesionāls projektu rakstītājs. Kad iecere jau tika īstenota, viņš godīgi atklājis savas domas, ka Kristīnu un viņas meitas uzskatījis par dullām un apņēmība plāvā būvēt tenisa kortus viņam šķitusi traka ideja.

Paula Anna gan spriež, ka viņas drīzāk ir nedaudz naivas – vispirms rīkojas un tikai pēc tam sāk domāt, ko patiesībā ir izdarījušas.

2022. gadā ģimene nodibināja SIA “Teniss KPK”, nosaukumā ietverot visu trīs sieviešu vārdu pirmos burtus. Kortu administratīvajā ēkā pie sienas ir retrospektīva foto galerija, kurā soli pa solim parādīta projekta attīstības gaita no sākuma līdz rezultātam. Pirmajā attēlā redzama uzņēmuma logo skice, ko Kristīna ar meitām uzzīmējušas, sēžot restorānā. Nākamajos – pirmā tikšanās ar būvnieku, pirmā tehnika uz lauka 2023. gada pavasarī, kortu novietojuma plānošana, asfalta ieklāšana un seguma uzklāšana. Attēli labi parāda, ka darbos iesaistījušās visas trīs.

“Mēs darījām visu un daudz – pašas rakām, veidojam dobes, vedām akmeņus, grābām, krāsojam terases dēļus,” stāsta Kristīna. “No dārza darbiem mēs neko nesaprotam, bet darījām,” smeļoties piebilst Katrīna.

Projektam no LEADER/SVVA programmas piesaistīti 70 000 eiro publiskā finansējuma. Par saviem līdzekļiem iegādāta un aprīkota moduļu tipa administrācijas ēka.

SIA “Teniss KPK” ir trīs moderni “hard” tipa akrila seguma laukumi, kas atklāti 2024. gada jūnijā. Atklāšanā piedalījās arī tenisistes, bijušās liepājnieces Anastasijas Sevastovas mamma Diāna, ar kuru Kristīnu saista sena pazišanās, jo abu meitas kopīgi braukušas uz sacensībām.

Jau pirmajā sezonā kortos notika Latvijas Tenisa savienības sacensības.

NEATLAIDĪBA UN PĀRBAUDĪJUMI

Šopavasār kortiem Grobiņā sāksies jau trešā sezona. “Šeit viss ir sāks no nulles. Tā ir lauksaimniecības zeme, kurā pat burkāns neauga.

Taču visi puzzles galīgi salikās mums par labu. Un visiem tiem, kas devuši ar savu šīs ieceres realizēšanā, mēs varam tikai zemu paklanīties un pateikt lielu paldies par atbalstu,” atzīmē Kristīna.

Sievietes neslēpj, ka idejas realizēšana no viņām prasīja lielu izturību un stiprus nervus. Kortu seguma ieklāšanā milzu grūtības radījusi lietainā sezona, radušās pat bažas par projekta termiņiem, kas stingri jāievēro. Taču ne mirkli nav bijusi doma mest plinti krūmos, jo ģimenes sieviešu neatlaidīgais raksturs liedz iesāktus darbus atstāt pusratā.

“Ja atskatās uz to, kas bija, tad es teiktu: “Tās bija briesmas!” Vai mēs otro reizi ko tādu uzsāktu, zinot, cik tas ir grūti? Nezinu!” spriež Kristīna.

KORTOS ČETRAS PAAUDZES

Apņēmīgo sieviešu veiksmes atslēga slēpjas tajā, ka viņas dara to, kas sirdij tuvs, to, ko prot, un darbojas komandā. Kristīna ir atbildīga par biznesa sadaļu – plānošanu, vadību utt., savukārt Paula Anna un Katrīna trenē kā bērnus un jauniešus, tā pieaugušos, organizē sacensības, nometnes, individuālas nodarbības, komunikē sociālajos tīklos un atbild uz klientu telefona zvaniem. Saimnieciskajās lietās līdzdarbojas Kristīnas tētis un piepalīdz mamma, kas pieskata mazmazbērnus, aplej puķes. Kortos ikdienā rosās visas četras paaudzes.

Kristīna smeļot stāsta, ka reiz, kad mājās atgriezusies vēlu vakarā, vīrs skaļi secinājis: “Vasaras sezona ir sākusies.” Jokojoties Guntis Kristīnai sūtījis arī lokāciju, lai sieva neaizmirst, kur ir mājas. “Viņš vismaz to saprot un uztver ar humoru,” viņa priecājas.

“Šeit nav tādas sajūtas, ka esam darbā. Treniņi, sacensības – tas ir tas, kas mums patīk,” gandarījumu pauž Katrīna.

Anna Paula ir gandarīta: “Apkārt ir ļoti forši cilvēki. Kad publicējam informāciju, ka uzņemsim pieaugušo grupas, telefons sāka zvanīt bez mitas. Šie cilvēki ar mums ir kopā jau divus gadus un kļuvuši par mūsu lielo ģimeni. Aprīlī visi kopā kortos rīkojam talku – tīrījām, pucejām.”

Foto no personīgā arhīva

Rosīgās saimnieces kortu ierīkošanā daudzus darbus paveikušas pašu rokām.

Kristīna papildina, ka “Tenisam KPK” ir sava komūna, kurā ir gan liepājnieki, gan Dienvidkurzemes iedzīvotāji, gan eksliepājnieki, kas dzīvo galvaspilsētā. Un tagad komūnas biedri, nesenie iesācēji tenisā, satrenējušies jau tiktāl, ka brauc uz sacensībām Rīgā.

Kad laukumiem vēl tika klāta asfalta kārta, sabiedrībā parādījušās dažādas spekulācijas par to, kas plāvā top, tostarp mēlots, ka būs helikopteru nosēšanās laukums. Uzzinot, ka tur būvē kortus, neviens vien bijis neizpratnē, arī kāda sieviete, kura pēcāk, kļūstot par “Tenisa KPK” biedri, atzinusi, ka tagad viņa ir pirmā, kas jož uz šejieni spēlēt tenisu. Cits atklājis, ka nekad nebūtu ticējis, ka kādreiz brauks uz Rīgu piedalīties tenisa sacensībās. Tas apliecina, ka ir sasniegts projekta galvenais mērķis – veicināt fiziskās aktivitātes Dienvidkurzemes novada iedzīvotājiem. Vasarā spēlēt grībētāju esot tik daudz, ka abas treneres ar visiem nespējot tikt galā, tāpēc iepriekšējā sezonā piesaistīti papildspēki. To, ka jau dažos gados sasniegs tik lielu darba apjomu, kortu izveidotājas neesot paredzējušas.

Tenisa treniņi turpinās arī rudenī, kad kortos sezona beidzas. Ziemā skolēnus Paula Anna un Katrīna trenē Grobiņas sporta centra telpās, un par pretimnākšanu viņas saka paldies Dienvidkurzemes Sporta pārvaldes vadītājam Andim Ādiņam. Jaunākiem bērniem nodarbības notiek Grobiņas bērnudārza sporta zālē, bet daļa pieaugušo trenējas Dunalkas sporta centrā.

Paraleli turnīriem un treniņiem pagājušajā vasarā “Tenisa KPK” komanda piedalījās arī mājas kafejnīcu dienās. “Tas nu gan nebija mūsu lauciņš,” pasmejas tenisa kortu saimnieces.

Kristīna: “Mēdz teikt, ja, virzoties uz mērķi, nevari pāriet, tad kaut vai rāpo. Mums, protams, bija kaut kāda vīzija, un darot tā attīstījās ļoti organiski – viens solis aizveda pie nākamā.”

Piemēram viņa atstāsta situāciju, ar ko viss sācies. Moduļu mājiņai ielikta stikla durvis. Sēžot tām pretī, Kristīna caur stiklu ieraudzījusi fantastisku saulrietu. Tas iedvesmojis nojumē, kas sākotnēji bijusi paredzēta tehnikas novietojumam, veidot terasi viesu uzņemšanai. Pašu spēkiem tapis liels galds: Kristīnas vīrs tam uzmetinājis kājas, brālēns uztaisījis dēļu virsmu. Pielikuši krēslus, un drīz klienti šo vietu sākuši aizrunāt dzimšanas dienu svinēšanai. Svētku viesiem saorganizēts arī tenisa turnīrs un apbalvošana.

Laureātu godā tikušas arī pašas tenisa kortu saimnieces – iegūta 2. vieta konkursā LEADER “Dižprojekts 2024”. Šajā konkursā ik gadu godina izcilākos LEADER/SVVA projektus, kam ir pozitīva un ilgtspējīga ietekme uz iedzīvotāju dzīves apstākļu uzlabošanu Latvijas reģionos. Uzvarētājus nosaka iedzīvotāju, vietējo rīcības grupu un ekspertu kopīgs vērtējums.

Savukārt šī gada sākumā uzņēmīgās dāmas kāpušas uz skatuves, lai saņemtu Dienvidkurzemes novada “Uzņēmēju gada balvu 2025”. Par katru šādu novērtējumu viņas ir ļoti priecīgas un pateicīgas.

Darbīgajai komandai ir atkal jauni mērķi, par kuriem viņas gan vēl atturas skaļi runāt. Lai vai kā, “Tenisam KPK” vēl ir, kur izvērsties – ģimenes rīcībā ir 6,5 hektārus plašs zemesgabals. Un būtiska pievienotā vērtība šai vietai ir apmeklētāju vērtējums – “te ir laba aura”. ☑

“TENISS KPK”

- Adrese: “Lejasvairogi”, Grobiņa.
- Pakalpojumi: tenisa laukuma īre, inventāra īre, individuāli treniņi.
- Konkursa LEADER “Dižprojekts 2024” 2. vietas ieguvēja.
- Dienvidkurzemes novada konkursa “Uzņēmēju gada balva 2025” laureāte nominācijā “Gada ģimenes uzņēmums”.

Kuplās ģimenes pasākums, kurā, izspēlējot turnīru, svinēta Katrīnas dzimšanas diena. Todiend daudzī tenisa raketi rokās turējuši pirmo reizi, stāsta Kristīna.

■ LINDA KILEVICA

Dzīves svinēšana simt gadu senās sajūtās

Dizainers Ingus Krūmiņš, ārste Eva Vecvagare un viņu meita, jaunā māksliniece Patrīcija Krūmiņa pirms diviem gadiem aicināja uz pirmajiem notikumiem kultūršķūnī “Pērles” Bernātos. Mājvieta mūzikai, teātrim, mākslai un arī gastronomijas kultūrai – tā saimnieki definējuši kultūrvietu laukos, lielceļa malā, kur atjaunojuši simtgadīgas ēkas, ierīkojuši restorānu un vietu pasākumiem.

Pirms desmit gadiem ģimene ienāca mājās, kas bija neapdzīvotas gadu desmitiem. No vecās dzīvojamās mājas saglabāts tikai karkass, jo ēkas būvniecība tā arī nebija pabeigta un pamestība to bija novedusi bedīgā stāvoklī. “Nācās visu izvērtēt arī un likt atpakaļ no jauna tā, kā vēsturiski varēja būt bijis,” stāsta I. Krūmiņš. Saimnieki uzreiz teica, ka šis projekts taps nesteidzīgi, un lielāko daļu darbu Ingus šeit paveicis pats ar savām rokām.

Mājas cēlājs, Neatkarības cīņu dalībnieks, ar Latvijas valsts atbalstu bija vērienīgi uzsācis darbus, bet tālāk gan bija gājis dažādi un atšķirīgā kvalitātē. Šī bija ne tikai plaša būve ar daudzām istabām, bet ar daudz augstākiem griestiem nekā apkārt esošajām tā laika ēkām, jo tas bija atkarīgs no cilvēku rocības. Ozolkoka ārdurvis “lauku jūgendstilā” bija pirmās, kas piesaistīja Ingus uzmanību. Tās ir vienas no vairākām durvīm, kuras izdevās saglabāt restaurējot. Viss, ko vien varēja saglabāt, izmantots otrreiz, piemēram, tualetes mēbeles izgatavotas no veco starpsienu materiāliem. Pārējās mēbeles un interjera lietas savāktas no vecām mājām, pirktas izsolēs un antikvariātos.

“Ar pasākumiem nopelnīt nevar, tie ir pašu priekam. Ja darbojas restorāns, tad ir jēga,” secinājis saimnieks. Viesi, kas pārsvarā ir liepājnieki, daudzreiz redzējuši, kā Ingus rosās virtuvē un ceļ galdā paša gatavotus ēdienus. Nu pēc ilgiem šefpavāra meklējumiem šosezon restorāns regulāri būs atvērts. Roberts Ozoliņš “Pērles” gatavos un arī ceps “RO Bread” maizi.

Kultūršķūnim Ingus būtu vēlēties labāku apmeklējumu, lai arī pats atzīst, ka līdz šim notikumi organizēti tad, kad tam atliek laiks. Nav viegli dabūt šurp māksliniekus no Rīgas. Honorāri ir lieli. Ja nav pilnas zāles, saimnieki

Egona Zivertā foto

Vieta, kur pašiem un draugiem svinēt dzīvi.
To “Pērles” nozīmē Patrīcijai, Ingum un Evai.

pasākumus daļēji apmaksā no savas kabatas, un tā bijis pārsvarā. “Ir jau divaini, ka uz Kaspara Znotiņa koncertu atnāk 50 cilvēki, lai gan varētu 70. Pilna zāle, un viss atmaksājās tikai vienu reizi – pirmo, kad Ģirts Krūmiņš viesojās ar monoizrādi,” pastāsta Ingus. Viņš cer, ka, laikus izziņojot plānu, cilvēki iestaigās taciņu šurp. “Ir grūti konkurēt. Liepājā ir pietiekami daudz šādu vietu, kur notiek pasākumi. “Pērles” programmā noteikti būs mūzikas grupas, kuras saucam par alternatīvajām, kamerizrādes. Nosacījums – mākslinieciski kvalitatīvi pasākumi vai cits skatījums,” viņš norāda.

Firmā “Pērkonis un dēli” izgatavotais telefona aparāts. Tāds pats atrodas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā, jaunsaimnieka ēkā, no kuras elementiem I. Krūmiņš daudz iedvesmojies, lai saprastu, kā šādās mājās varēja izskatīties. Latvijā 20.–30. gados bija viena no telefonizētākajām valstīm pasaulē. Gandrīz katrā lauku mājā bija telefons. Aparāts ir pirktis izsolē, tam padomju laika vads jānomaina pret laikmetam raksturīgu gludu vadu.

“Pērles” ir īsta pērle Dienvidkurzemes novadā. Saimnieku mērķis bija atjaunot pagājušā gadsimta 30. gadu lauku sētas sajūtu. Ar zviedru sarkano krāsu krāsotas daudzas mājas Nīcas pusē. Pētot, kā cilvēki dzīvojuši, Ingus apbraukājis daudzas sētas.

Dzīvojamai mājai savulaik bija uztaisīti slēgi, bet nebija pielikti, nespēja. Šim slēgim salabotas bojātās vietas. Bija palikuši trīs oriģinālie logi, bet ļoti izpuvuši. Tiem izgatavoja kopijas ar vēsturisko lineļlas krāsojumu un logu ķītējumu.

Egona Zivertā foto

Šo turku sofū uzdāvināja kaimiņš. Nebija sēžas un cilindru, bija tikai atzveltne, nācās vest uz Rīgu atjaunot. Ingum aizmugurē pie sienas – sievas omītes pulkstenis no mājām Toseles krastā. Tas apmēram viena vecuma ar “Pērlēm”.

Egona Zivertā foto

Vēsturiski šī bijusi jūgendstila virtuves mēbele, bet ilgus gadus kalpoja Ingus sievasmātes zobārsta kabinetā. Bijusi vairākkārt krāsota balta, bet nu ir saskanīga ar sarkano sienu šajā telpā.

Iļģuciema fabrikas augstās jūgendstila stikla vāzes. Pirms simt gadiem tādām bija jābūt katrā Rīgas dzīvoklī, bija arī laukos. “Manuprāt, man ir lielāka kolekcija nekā muzejam “Rīgas jūgendstila centrs”. Tas viss, pateicoties sievastēvam,” smeļ

Ingus. Viņš gan nezinot, kur Visvaldis Vecvagars tās “izrok”, jo dabūt neesot iespējams, tikai izsolēs. Taču uz meitas dzimšanas dienu ikreiz atnes divas trīs. Zaļās un baltās ir restorāna zālē lejā, augšstāvā izvietotas zilas un sarkanas.

Atjaunotās vecās durvis otrajā stāvā veramas ar vienīgo saglabājušos oriģinālo rokturi.

20. gadsimta sākumā daudzām mājām šajā pusē bija raksturīgas krāsainas durvis. “Omes mājās tādas bija klētij. Tāpēc dalījums un krāsojums ir atsauce uz to laiku. Brīvdabas muzejā Nīcas košajai klētiņai ir vēl krāsainākas,” par šķūņa akcentu stāsta Ingus. Vēsturiski te bija lubiņu jumts, taču tā bija nabadzības izpausme. Turīgākie cilvēki lika šindeļu jumtu, kas kalpo daudz ilgāk, un tāds sedz ēkas arī pašlaik.

Šķūnim mainījiesies funkcija, tāpēc šeit viss ir laikmetīgs ar atsauci uz vēsturisko. “Ja jau tāds šķūnis ir, tad kaut kas jādara. Govju mums nav – sienu neturēsim,” I. Krūmiņš saka par kultūrvietas ideju. “Ekonomiski pamatoti tas nav, bet pagaidām neesam galīgi ar roku atmetuši.”

Arī šķīvītis ar sava laika naivo motīvu – ganiņu un ruksī – atnāca no kaimiņiem. Ar stāstu, ka kādreiz viņi gribējuši šo māju pirkt un nākuši apskatīt, pa ceļam bija uzgājuši šķīvi un to paņēmuši. “Tomēr izdomāja, ka es esmu atjaunojis mājas un šķīvīm jāatrodas šeit. Ļoti mīļi – atnāca un uzdāvināja,” priecājas saimnieks.

Rīvas loki ved pie sevis

Viens no pašvaldības pērn īstenotajiem projektiem, ar kuru tā var pamatoti lepoties, ir dabas takas “Rīvas loki” labiekārtošana. Dienvidkurzemes novada tūrisma centra eksperts tūrisma jautājumos un pašvaldības deputāts Raimonds Reinis uzsver: “Mūspusē šī ir viena no ainaviskākajām dabas takām, kur labi redzami visi dabas procesi, iespaidīgi smilšakmens atsegumi, kraujas. Turklāt taka izejama gan kājām, gan laivošanas sezonā piemērota ūdenstūristiem.”

Taka veidota virzienā prom no jūras un vijas augšup un lejup pa Rīvas upes lejteces gleznaino senleju. Rīva plūst pa kanjonveidīgu gravu, kuras dziļums sasniedz 12 metrus. Skatam paveras neskaitāmi upes līkloči un stāvie

krasta atsegumi, iespējams vērot krāšņus dabas skatus un augu daudzveidību. Ja paveiksies, var ieraudzīt arī zivju dzenīti vai melno stārķi. Zinātāji rosina uz dabas taku doties pavasarī vai rudenī, kad apkārt krāsains.

Egona Ziverta foto

Rīvas loku pastaigu taka ir lielisks piemērs privātajai iniciatīvai, ko labprāt atbalstījusi arī pašvaldība.

R. Reinis pastāsta, ka takas izveidošanas stāsts ir īpašs. Ideja par šādu maršrutu pieder diviem viesu māju saimniekiem Dainim Ansonam un Ingum Antanovičam, kuri pirms vairāk nekā 12 gadiem izdomājuši piedāvāt saviem viesiem Labraga apkārtnē šādu pastaigu. Kopā ar radiem un draugiem rīkojuši talkas, kopuši un labiekārtojuši taku saviem spēkiem vairāku gadu garumā. “Man kā ūdenstūristam Rīva bija labi zināma, šī nenoliedzami ir viena no skaistākajām upēm mūspusē,” teic R. Reinis. Viņš norāda, ka tieši šāds formāts – vietējo ieinteresētību plus atbalsts no pašvaldības – ir lielisks veids, kā virzīt uz priekšu idejas. Daudz labāk, nekā nākt no malas un kaut ko dabā iezīmēt, ir tieši balstīties uz šādu vietējo iniciatīvu un to līdzfinansēt pašvaldības iespēju robežās.

Tieši tāpēc, ka takas sakārtošanā jau daudz bija izdarīts, pašvaldība redzējusi iespēju pieņemt arī savu roku. Pagājušajā gadā taku attīrīja no kritušajiem kokiem, izbūvēja pilnīgi jaunu skatu platformu un ieejas vārtus, novietoja informatīvos standus. Rīvas loku popularitāti pārgājienu cienītāju vidū nodrošina pieejamība un skaistais maršruts. “Būt dabā, iepazīt to un reizē būt pašam ar sevi un iepazīt sevi,” par takas pievilcību īsi saka tūristi.

Dabas taka “Rīvas loki” sākas pie Labraga baznīcas un tālāk vijas augšup, lejup pa Rīvas upes senleju. Skatam paveras neskaitāmi upes līkloči, kāpu meži, vecupju gravas, smilšakmens atsegumi. R. Reinis atklāj, ka te nekad nav garlaicīgi – apkārtnē, sezonām mainoties, mainās skati, un tie ir cits par citu krāšņāki, manāma arī dzīvnieku klātbūtne. Upe pievilcīga arī makšķerniekiem, taka ir viegli izstaiģājama un noder vienas dienas pārgājenam, jo ir vidējas grūtības.

Kopumā takas labiekārtošana Dienvidkurzemes novadam izmaksāja vairāk nekā 50 000 eiro. Pašvaldība projektu “Rīvas dabas parka “Rīvas loki” labiekārtošana, pieejamības nodrošināšana un izziņojo materiālu izvietošana” īstenoja ar Eiropas Savienības Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības un akvakultūras fonda (EJZAF) atbalstu, būvdarbus veica SIA “AB Būvniecība”, būvuzraudzību nodrošināja SIA “SB Uzraudzība”, autoruzraudzību veica SIA “PBT”. Tūrisma pārgājiena “Izpēdo Dienvidkurzemi” dalībnieki šopavasār jau izstaiģājuši taku un priecājušies par to. Arī citiem interesentiem nav īpaši jāreklamē “Rīvas loki”, jo apmeklētāji te ir vienmēr. Uzstādītais skaitītājs fiksejis videji vairākus simtus apmeklētāju katru mēnesi. ☒

DABAS TAKA “RĪVAS LOKI”

- Takas sākums ir netālu no Ulmales-Labraga luterāņu baznīcas, beigu punkts ir Gumbu tilts pār Rīvas upi.
- Takā izbūvēta skatu platforma, ieejas vārti un informatīvie standi. Platforma pieejama arī cilvēkiem ar kustību traucējumiem, tur iespējams maksimāli tuvu piebraukt ar transportu.
- Laivošanai upe vairāk piemērota pavasarī un rudenī.
- Maršruts piemērots aktīviem gājējiem, kopējā distance ir 8 km, vidēji nepieciešams ielānot 2,5 h.
- Pa ceļam ir vairākas atpūtas vietas ar soliņiem un ugunsкура vietām.
- Maršruts ir līnijveida, atgriešanās iespējama pa ceļu (līdz takas sākumam 4 km).

Egona Ziverta foto

**Pārgājienu seriāls
“izPĒDO Dienvidkurzemi”
jau piekto sezonu
aicina ikvienu iepazīt
Dienvidkurzemes novadu
solī pa solim un doties dabā,
izbaudot kustēšanās prieku
un atklājot ko jaunu.**

Pārgājiens beidzas, bet sirdī paliek pēdas

--	--	--

km dažādos maršrutos. Tas apliecina, ka seriāls "izPĒDO Dienvidkurzemi" kļuvis par iemīļotu tradīciju. Arī šogad ikvienu gājēju gaida jauni maršruti, svaigi iespaidi un iespēja ieraudzīt Dienvidkurzemi citām acīm.

Šoruden pārgājienu maršruti vedīs uz Cīravas pagastu, Embūti, Purmsātiem
Virgas pagastā un Saraikiem Vērgales pagastā, bet tuvākais paredzēts jau 13. jūnijā uz

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Sakas pagastā.

--	--	--	--	--	--	--

un atklāj arvien jaunas dabas un kultūrvēsturiskās bagātības. No mežiem un upju ielejām līdz Baltijas jūras piekrastei un mazāk zināmiem apskates objektiem, katrs pārgājiens kļūst par īpašu piedzīvojumu.

Pārgājēju seriālā nav svarīgs ātrums vai

Tas ir laiks sev, kustībai un atklājumiem. Pievienoties var ikviens – gan ģimenes ar bērniem, gan draugu kompānijās, gan individuāli gājēji. Dalībniekiem no 12 gadu vecuma ir simboliska dalības maksa.

Organizatori aicina
pārgājienā līdz
nemt:

- 1,5 l ūdens
(ieteicams tēju vai
kafiju termosā);
- uzkodas
(sviestmaizi,
enerģijas batoniņu);

[illegible]

- fotoaparātu un/vai viedtālruni, lai iemūžinātu skaistas ainavas;
- ērtus un laikapstākļiem piemērotus apavus un apģērbu;
- mainas apavus un zekes pēc pārgājienu.

